

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

Subotica, 28. ožujka 2014. Cijena 50 dinara

ISSN 1451-4257
9 771451 425001

BROJ
573

IZASLANSTVO APV-A I
HNV-A U OSIJEKU

POSMRTNI OBIČAJI
BUNJEVAČKIH HRVATA

DUGOROČNA I DOBRA
SRIJEMSKA PRIČA

INTERVJU
PETAR KUNTIĆ

Obilježen
dan hrvatske
zajednice

GRATIS REKLAMA

ZA DOBAR START

VAŠEG BIZNISA

Dve nedelje besplatno u Vojvođanskoj Svaštari

Uslovi: Samo za nove klijente koji pokreću novi biznis
Dimenzija reklame: 7 x 8 cm, na crno/belim stranama

Rezervacija besplatne reklame:
Tel: 024 673 667
Mob: 065 4000 130
marketing@svastara.rs

VOJVODANSKA
Svaštara

www.svastara.rs

Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3.000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

SURFUJ BRŽE, ZA SAMO 1 DINAR!

OVOG PROLJEĆA

izaberi BRŽI ADSL paket, a plaćaj ga manje!

Prijavi se sada i dobit ćeš ADSL paket Max 10 po cijeni nižeg paketa, ADSL Max 5! I to nije sve!

Prva tri mjeseca plaćaj samo **1 din**

TIPPNET
INTERNET

www.tippnet.rs

Karađorđev put 2, Subotica

024/555-765

Јавно комунално предузеће „Суботицагаз“ • Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Kőzvéllalat • Szabadka

Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

TURIZAM

Čudesna rijeka Krka!

Ispod Dinare, a iznad Šibenika, lijevo od Sinja, a desno od Knina, nalazi se dio Hrvatske koji posjeduje magični šarm netaknute prirode, bez svakodnevne buke, sa slikama koje život čine ljepšim – to je Nacionalni park Krka. Na tih 109 km² sakrili su se prelijepi slapovi, jezerca i riječne špilje, i dok ih obilazite čujete samo cvrčke i blagi šum vode. Savršenstvo za odmor i relaksaciju svih naših čula.

Piše: Marjan Antić
urednik web-sajta

Čudesna rijeka Krka, probijajući se svojim tokom od izvora prema ušću, načinila je u toj borbi sa zemljom i kamenom veličanstvene slapove. Oni se nadovezuju u kaskadama, ponegdje obrubljeni jezercima i predivnim zelenim obalama. Ima ih ukupno sedam, među kojima je Roški slap najveći, a Skradinski buk najpoznatiji za posjetitelje. Međutim, nije ovdje samo priroda ostavila svoje ljepote koje vrijedi doživjeti, ovdje imamo i kulturno-povijesne znamenitosti koje svakoga turista mogu opčiniti. Arheološki lokaliteti, kojih ima priličan broj, zatim srednjovjekovne utvrde, sakralne baštine i čuvene vodenice (mlinice) sastavni su dio ovog podneblja stoljećima unazad. Moj osobni favorit jest franjevački samostan na otočiću Visovcu u samom Visovačkom jezeru. Sam pogled na ovaj lokalitet nekako donosi mir u naše duše. Mir je nazočan u cijelom ovom kraju, jer je priroda učinila svoje, te su franjevci dobro izabrali ovaj spoj blagodatne tišine i prelijepa prirode da još daleke 1445. godine ustoliče svoj samostan Majke od Milosti i crkvu Gospe Visovačke, koji s ovim okruženjem čini savršeni spoj. Moramo spomenuti i manastir Svetog Arhanđela, koji je još malo stariji i nalazi se na pitomom proširenju rijeke Krke zvanom Carigradska draga. Što se tiče arheologije, tu je dobro poznati rimski vojni logor Burnum iz I. stoljeća naše ere, nalazi se pokraj današnjega sela Ivoševaca, a danas su sačuvani ostaci lukova koji su pripadali zgradi pretorija, te amfiteatar koji predstavlja izniman povijesni lokalitet u svjetskim razmjerima. Također su čuvene i mlinice, koje su sačuvane u svom originalnom izdanju, i gdje možete doživjeti uvijek ugodne performanse interpretatora iz ovog kraja, koji se oblače u stare narodne nošnje i pred vama melju žito, kuju željezo ili tkaju platna kao u prastara vremena. Za kraj moramo spomenuti i srednjovjekovne utvrde, kojih ovdje doista ima više nego dovoljno. Tu su Ključica, Bogočin (Vilin grad), Trošenj i Kamičak, kao što vidite živopisnih su imena, podizane od strane hrvatskih velikaša. Nekada su služile obrani od osvajača, a danas njihove ruševine podsjećaju na značajnu povijest ovih prostora.

Zato znajte da ste uvijek **dobrodošli**
u nove avanture, kao i na naš web-portal
s nazivom: **www.dobrodosli.net**

Forografije: arhiv Nacionalni park Krka

AKTUALNO

Mata Matarić iz DSHV-a u novom zastupničkom klubu NDS

Bolja afirmacija programa stranke.....6

TEMA

Posao i bolji život preko granice

Trbuhom za kruhom.....10-11

INTERVJU

Petar Kuntić, predsjednik DSHV-a

Hrvatsku manjinsku stranku čekaju novi izazovi.....12-14

SUBOTICA

Projekt »Bunjevački put križa«

Obnavlja se Poljakovićev križ na Bikovu.....18

DOPISNICI

Izaslanstvo pokrajinske Vlade i predstavnici HNV-a u Osijeku

Najava bolje i bogatije suradnje....22-23

KULTURA

Gostovanje HKPD-a »Jelačić« u starom dalmatinskom gradu

Trogir ugostio Petrovaradinke.....29

SPORT

Dominik Pejić, rukometaš RK »Sonta«

Veteran ubojite ljevice.....49

Doba cinizma

Mišljenje kako je politika »prljava« djelatnost prilično je rašireno u modernom svijetu, a političari su, ne samo u postkomunističkim zemljama, ozloglašeni kao korumpirani neradnici. Ovakav negativan stav, ili kako se danas naziva politički cinizam, tiče se i političkih reformatora i onih koji to nisu. Tiče se kako većinskih tako i manjinskih naroda i »većinske« i »manjinske elite«. Ovaj stav, međutim, ne tiče se samo onih koji »vladaju«, već govori i onima kojima se »vlada«, to jest odnosa koji vladaju između njih. Jednostavno, politički je cinizam, kako istraživači definiraju ovakav stav, postao obilježje dvadeset prvog stoljeća. Prije svega svijeta tzv. razvijene demokracije. Sudeći prema porastu političkog cinizma u Srbiji čini se da se i mi, barem prema tom pokazatelju, približavamo razvijenom svijetu. Sve se češće može čuti kako se političarima ne može vjerovati, kako brinu samo o vlastitim interesima, da ih ne zanima što glasači misle ili kako žive. Odnosno da ih zanima samo njihov glas u vrijeme izbora.

Politološka istraživanja nam govore o tome da je 50-tih godina prošloga stoljeća i početkom 60-tih javnost bila relativno naklonjena prema vladajućim strukturama i imala je povjerenja u političare. Od tada povjerenje u vladajuće garniture opada uz povremene pozitivne otklone. Porast političkog nepovjerenja u posljednje dvije dekade praćen je i padom političke participacije. Ovaj trend, koji su politolozi nazvali »spiralna nezadovoljstva«, privlači i danas veliku pažnju istraživača. Naime, ocjenjuje se da politički cinizam može značajno utjecati na (ne)angažiranje i (ne)involviranost građana, prije svega mladih generacija, u političkom i javnom životu. Distanciranje od politike povezano s političkim cinizmom zabrinjavajući je trend koji dovodi u pitanje i same osnove demokratskog sustava vladanja, a koji kao pretpostavku ima participaciju građana, pa i političkih manjina u političkom životu.

I da se vratimo na početak, politički cinizam ne govori samo o onima koji su na vlasti, već više o tome kako ih građani percipiraju, a puno toga i o samim »cinicima«. Uvjerjenje da politika i političari kao takvi nisu dobri - da su bez morala, lažljivi i nekompetentni vodi prema negativizmu i pesimizmu, ostajanju po strani i kalkulantskom ponašanju. Jer, ako u politici vlada korupcija i besmisao i stvari nije moguće poboljšati, onda nema niti smisla uključiti se u politiku i treba samo gledati vlastite interese (i u odnosu na politiku i političare) ne vodeći brigu o općem interesu ili drugim etičkim pitanjima.

A prevlada li cinizam - kome ostaje prepuštena politika i javni život? Očividno samo političarima - a koji i sami mogu biti cinici. Drugim riječima, cinizam ne pomaže.

J. D.

MATA MATARIĆ IZ DSHV-A U NOVOM ZASTUPNIČKOM KLUBU NDS

Bolja afirmacija programa stranke

U Skupštini Vojvodine u ponedjeljak 24. ožujka formiran je zastupnički klub Nove demokratske stranke, koji ima pet članova. Od pet zastupnika koji čine klub NDS-a četiri su do nedavno bili članovi Demokratske stranke, dok je *Mata Matarčić* član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, stranke koja je na prethodnim pokrajinskim izborima nastupila na listi demokrata. »Ovo je moj osobni čin i motiviran je vizijom kako popraviti štetu koja je prouzrokovana lošim izbornim rezultatima koalicije DS-a, DSHV-a i još triju stranaka na parlamentarnim izborima. Očigledno je da nam ovoga puta glasači šalju poruku kako se očekuje prestrojanje unutar političkih stranaka hrvatske manjinske zajednice i da se zajednički formira izborna lista na predstojećim izborima za Skupštinu AP Vojvodine. Po Zakonu o izborima za pokra-

jinski parlament dovoljno je formirati listu kandidata i ovjeriti tri tisuće potpisa. Za ulazak u Skupštinu nema cenzusa od pet posto osvojenih glasova, nego se broj osvojenih mandata određuje na osnovi broja osvojenih glasova uspoređujući ih s ukupnim brojem važećih glasova. To nam je velika šansa da ovoga puta samostalnim izlaskom na izbore potvrdimo našu političku snagu«, kazao je Matarčić u izjavi za naš list i ponovio kako nova zastupnička skupina ni u kojem obliku neće biti rušilački faktor u Vojvodini i naglasio da će na konstruktivan način pridonositi borbi za interes svih građana Vojvodine, pa i boljem položaju Hrvata u njoj. »Kao izabrani zastupnik s liste 'Izbor za bolju Vojvodinu-Bojan Pajtić' ne mijenjam članstvo u DSHV-u za bilo koju drugu demokratsku stranku, ali smatram da ću u

Mata Matarčić

ovoj novoj konstelaciji snaga u pokrajinskoj Skupštini još više pridonijeti afirmaciji programa DSHV-a i u sinergiji s NDS-om, DS-om, LSV-om i eventualno s drugim koalicijskim partnerima donijeti zakon o izravnim mandatima u predstavničkim

tjelima Republike Srbije i AP Vojvodine. Zato ću tražiti razumijevanje i podršku hrvatske zajednice, jer smatram da će moje angažiranje u novom zastupničkom klubu uskoro donijeti pozitivne rezultate za našu manjinsku zajednicu«, kaže pokrajinski zastupnik Matarčić. Na naš upit je li se o prelasku u novu zastupničku skupinu konzultirao s DSHV-om, odgovara: »Nisam se konzultirao s DSHV-om. Ovo je moj osobni čin. Na Predsjedništvu DSHV-a predložio sam da idemo na provjeru našeg legaliteta, odnosno da provjerimo uživamo li kao čelnništvo stranke povjerenje članstva. Preglasan sam uvjerljivo od strane članova Predsjedništva iz Subotice i nisam imao kuda, morao sam poduzeti ove korake, a vrijeme će pokazati tko je bio upravu«, zaključuje Matarčić.

Z. V.

Poljoprivrednicima jeftiniji krediti

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede usvojilo je pravilnik o kreditiranju koji će poljoprivrednicima omogućiti jeftinije kredite, najavio je državni tajnik u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede *Željko Radošević*.

On je pred otvaranje savjetovanja Poljoprivredne savjetodavne službe Vojvodine u Subotici najavio da će time poljoprivrednicima biti omogućeni krediti s kamatnim stopama od četiri do šest posto, tako što će Ministarstvo sklopiti sporazume s poslovnim bankama koje će odobravati kredite, a država subvencionirati kamate.

On je ocijenio da će time poljoprivrednici dobiti jeftine dinarske kredite, bez valutne klauzule, s trogodišnjim periodom otplate i jednom godinom grejs perioda.

Kamatna stopa će, po njegovim riječima, biti od četiri posto za kredite namijenjene razvoju stočarstva, do šest posto za kredite ostalih namjena.

Radošević je precizirao da će Ministarstvo subvencionirati kamatnu stopu do punog iznosa kod poslovnih banaka.

»Smatram da je to u ovom trenutku povoljan kreditni aranžman i svakako, ono što je suštinski bitno nakon izrade našeg pravilnika i stupanja na snagu u operativni život tog pravilnika, intenzivno se radi

na ugovaranju s poslovnim bankama i očekujem da taj posao bude u najskorijem mogućem roku završen«, rekao je državni tajnik.

On je izrazio nadu da će poljoprivrednici od jeseni biti u mogućnosti koristiti i dugoročne investicijske kredite u suradnji s Razvojnim fondom Abu Dhabi-a.

Državni tajnik je dodao da je Ministarstvo, osim 6.000 dinara subvencija po hektaru, za ovu godinu predvidjelo i 3.000 dinara za nabavu mineralnog gnojiva, kako bi se podigli prinosi, a još 3.000 dinara za nabavu pogonskog goriva.

(RTV)

Promocija hrvatskih odjela

Udruga »Naša djeca« iz Subotice i ove godine organizira promociju hrvatskih odjela u osnovnim školama, tj. upisa prvašića u hrvatske odjele, koja će biti održana sutra (subota, 29. ožujka) u prostorijama HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici s početkom u 19 sati. Promocija je dio velikog projekta – Hrvatska bunjevačko-šokačka priča.

U programu će sudjelovati gosti iz Republike Hrvatske iz mjesta Kutjevo, te djeca i nastavnici, kao i poznati tamburaški sastav »Garavuš«. Nakon programa slijedi druženje.

OBILJEŽEN BLAGDAN HRVATSKE NACIONALNE ZAJEDNICE U SRBIJI

Uz postignuća i ograničenja

*Blagdan pada
u složenom
političkom trenutku,
jer je posljednjih
nekoliko godina
došlo do
znatnog
ograničenja
manjinskih prava,
ili se očekuje
njihovo
ograničavanje,
kazao je domaćin
proslave dr. Slaven
Bačić, predsjednik
Hrvatskog
nacionalnog vijeća*

Blagdan Sv. Josipa pada u jednom doista složenom političkom trenutku za hrvatsku nacionalnu zajednicu, ocijenio je dr. *Slaven Bačić*, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, povodom obilježavanja ovog blagdana u Subotici, koji je jedan od četiriju praznika koje slavi hrvatska zajednica u Republici Srbiji. Svečanom akademijom u Velikoj vijećnici Gradske kuće, a prethodno misom u franjevačkoj crkvi, obilježen je blagdan Sv. Josipa, koji se slavi kao zaštitnik hrvatskog naroda.

SLOŽEN POLITIČKI TRE-NUTAK

Bačić je kazao kako je istodobno s mnogim postignućima u ostvarivanju prava hrvatske nacionalne zajednice, posljednjih nekoliko godina došlo i do znatnog ograničenja manjinskih prava, ili se pak očekuje njihovo ograničavanje. »Recimo, na Radio-televiziji Vojvodine napokon je riješeno pitanje uredništva i radnog statusa uposlenika; sada subotička gradska samouprava plaća troškove prijevoza za učenike u nastavi na hrvatskom

jeziku; pokušava se ujednačiti financiranje 'Hrvatske riječi' s drugim manjinskim tjednicima. Međutim, istodobno blagdan pada u složenom političkom trenutku, jer je posljednjih nekoliko godina došlo do znatnog ograničenja manjinskih prava, ili se očekuje njihovo ograničenje. Primjerice, odluka Ustavnog suda o neustavnosti pojedinih zakonskih nadležnosti nacionalnih vijeća; po medijskim zakonima će biti privatizirane radijske postaje, pa će nestati programa na hrvatskom jeziku na Radio Subotici, Radio Baču i Radio

Marija Jaramazović i orkestar HGU »Festival bunjevački pisama«

Somboru; složen je odnos s Ministarstvom kulture koje ne poštuje mišljenje HNV-a kao ni drugih vijeća glede prijedloga za raspodjelu sredstava, ili ono što je najpoznatije – pitanje udžbenika na hrvatskom jeziku. Ali, evo i posljednjih dana smo imali susrete s ministrom *Jovanovićem*, koji je obećao riješiti to pitanje financiranja udžbenika za niže razrede, kao i u novoj školskoj godini za više razrede. Dakle, u svakom slučaju u pitanju je jedan složen politički trenutak«, kazao je Bačić.

SURADNJA NA ZAVIDNOJ RAZINI

Čestitajući blagdan hrvatskoj nacionalnoj manjini koja živi u Republici Srbiji, direktorica Vladina Ureda za ljudska i manjinska prava *Suzana Paunović* istaknula je kako je suradnja između Vlade RS, Ureda i HNV-a na zavidnoj razini, te da je u prethodnih godinu i pol dana održan veliki broj zajedničkih aktivnosti i sastanaka na kojima se razgovaralo o pitanjima od značaja za položaj hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, kako u područjima obrazovanja, informiranja, službene uporabe jezika i pisma, tako i veće zastupljenosti u službama i državnim institucijama. »Kao supredsjedavajuća Mješovitog odbora za manjine s Hrvatskom,

želim izraziti zadovoljstvo zbog suradnje sa svojim kolegama s hrvatske strane. Mi planiramo veoma brzo održavanje sljedeće sjednice Mješovitog odbora, gdje ćemo vidjeti što se događa s preporukama i na koji način je i hrvatska i srpska strana ispunila dio svojih obveza u odnosu na prethodne sastanke. Vjerujem kako ćemo kroz konstruktivnu suradnju i dijalog uspjeti pridonijeti unaređenju položaja hrvatske nacionalne manjine, ali i srpske nacionalne manjine koja živi u Hrvatskoj«, kazala je Paunović. Ona je dodala kako se na nedavno održanom pripremnom sastanku Mješovitog odbora prije svega željelo vidjeti što se događa s preporukama koje je dobila srpska

strana, »na koji način su državne institucije u Republici Srbiji postupile po preporukama koje je naša država preuzela, i imamo jedan broj obveza koje će ministarstva u Vladi morati realizirati u idućem razdoblju, kako bismo sljedeći sastanak Mješovitog odbora sačekali što spremniji.« Ona je istaknula kako se s Ministarstvom prosvjete intenzivno radi na rješavanju pitanja udžbenika na hrvatskom jeziku, te izrazila uvjerenje da će »nova Vlada odmah nakon konstituiranja i novo Ministarstvo prosvjete ovom problemu pristupiti na još jedan ozbiljniji način, prije svega imajući u vidu da hrvatska strana ima jasne prijedloge kako se ovo pitanje može riješiti«.

Na pitanje kakav je stav Ureda za ljudska i manjinska prava povodom proglašenja neustavnim određenog broja odredaba Zakona o nacionalnim vijećima, direktorica Ureda *Suzana Paunović* je kazala kako iz takve odluke Ustavnog suda praktički proistječu izmjene zakona i njihovo usuglašavanje s Ustavom. »Ustav je najviši pravni akt naše zemlje, dakle nemamo nikakvu dvojbu da se po odluci Ustavnog suda mora postupiti. Nalazimo se jednostavno u specifičnoj situaciji u kojoj smo imali ovaj izborni proces, koji je nešto usporio skupštinsku proceduru za usvajanje već pripremljenih izmjena Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina. Mi praktički s Ministarstvom pravde imamo dogovor da će nacionalna vijeća biti uključena u rad na izmjenama i usuglašavanju novog zakonskog teksta s onim što Ustavni sud od nas zahtijeva. Najvažnije je da Republika Srbija jamči prava svojih nacionalnih manjina, da smo posvećeni daljnjem unapređenju njihova položaja, da ćemo se truditi da stečena prava nacionalnih manjina niti jednog trenutka ne budu umanjena kroz nova zakonska rješenja, ali mislim da ćemo se svi skupa složiti kako je puno važnije da se ono što u zakonu piše može sprovesti u život, nego da samo ostane priznato pravo na papiru od čega niti jedna naci-

Suzana Paunović, Ivan Zeba i Ivana Goranić

Tamara Štricki

onalna manjina, pa niti hrvatska u Srbiji, nema baš previše koristi«, kazala je Suzana Paunović.

SUBOTICA ZA PRIMJER

Ističući kako svojom nazočnošću proslavi kao gradonačelnik želi dati potporu hrvatskoj zajednici, *Jenő Maglai* je kazao

kako je hrvatska zajednica, kao povijesna zajednica u Subotici i jedna od onih koja je zastupljena u najvećem broju, nezaobilazna kada je riječ o sudjelovanju u vođenju grada i donošenju bitnih odluka. »Lokalna samouprava ima veoma dobru suradnju s nacionalnim vijećima nacionalnih zajednica čije je sjedište

u Subotici. U tom smislu već smo i poduzeli određene korake vezano za financiranje prijevoza učenika pružajući im mogućnost da uče u školama na svom materinjem jeziku i u tom dijelu je lokalna samouprava preuzela ne male materijalne obveze s leđa nacionalnih vijeća. Također ćemo nastojati sva prava koja su

predviđena zakonom implementirati u Subotici i na neki način biti primjer ostalim lokalnim samoupravama kako i na koji način se može izgraditi dobar i kvalitetan odnos i primijeniti zakonski propisi vezani uz ostvarivanje prava nacionalnih manjina na teritoriju Republike Srbije«, kazao je gradonačelnik Maglai.

Svečanosti su prisustvovali *Nedeljko Tenjović*, izaslanik predsjednika Republike Srbije *Tomislava Nikolića*, *Valentina Šarčević*, opunomoćena ministrica veleposlanika Republike Hrvatske u Beogradu, *Dragan Đurić*, generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici, savjetnici *Ivana Goranić* i *Ivan Zeba* u ime Državnog ureda za Hrvate izvan RH, *Miroslav Vasin*, pokrajinski tajnik za gospodarstvo, zapošljavanje i ravnopravnost spolova, te vijećnici HNV-a, politički i kulturni predstavnici, predstavnici lokalne samouprave.

S. Mamužić

SVE VIŠE VOJVOĐANA POSAO I BOLJI ŽIVOT TRAŽI PREKO GRANICE

Trbuhom za kruhom

Ovih dana čula sam priču profesora njemačkog jezika iz Sombora da je interes za učenje njemačkog sve veći i da ovaj jezik uče ne samo mladi već i ljudi srednjih godina. Zajedničko im je to što im je znanje jezika potrebno zbog posla u Njemačkoj. Je li to novi val odlazaka u potrazi za poslom i pristojnom plaćom ili zapravo odlasci nikada nisu ni prestali? Istražujući ovu temu došli smo do saznanja da podaci o tome koliko je ljudi, što privremeno što za stalno, otišlo, praktički niti ne postoje. Pokušali smo neku približnu cufru, na osnovi odjave boravišta, dobiti u policiji, ali nam je rečeno da to nije pravi pokazatelj, jer oni koji odlaze ne objavljuju uvijek boravište, s obzirom da im takvu objavu ne traže tamo gdje odlaze. No, nije nam niti potrebna službena statistika, jer svatko od nas ima u svojoj obitelji i okruženju nekoga tko se privremeno ili na duže vrijeme otisnuo u bliži ili dalji svijet.

Razlog je potraga za poslom, za pristojnijim životom od ovoga ovdje, za životom gdje se mjesec

može preživjeti s običnom plaćom...

MONOŠTORKE NA PRIVREMENOM RADU

Monoštorci su na privremeni rad u Njemačku odlazili još 80-tih godina. Išlo se tada »u špaglu«. Rat je početkom devedesetih na kratko prekinuo te odlaske, ali vrlo brzo ljudi su počeli praviti hrvatske putovnice i odlasci su nastavljeni. Posljednjih godina žene iz Monoštora masovno odlaze u Njemačku, rjeđe i u Italiju, gdje brinu o starim ljudima. Procjene su da ih je 80 do 120. »Odlazilo se masovno na privremeni rad osamdesetih godina. Poslije se to smanjilo, ali posljednjih godina svjedoci smo ponovnih masovnih odlazaka. Tih osamdesetih išlo se u špaglu, početkom dvijetisućitih u berbu jabuka u Italiju, a sada žene idu u Njemačku gdje brinu o starim ljudima. Borave tamo tri mjeseca, vrte se na kratko kući pa opet u Njemačku. Mladi do tridesetih godina, ukoliko imaju priliku, odlaze

za stalno također u Njemačku. Majstori koji su nekada radili u »Brodoremontu« posao traže u Sloveniji ili Njemačkoj, već u ovisnosti od toga kakve papire imaju. Posjedovanje hrvatske ili mađarske putovnice itekako je olakotna okolnost, jer im omogućava da legalno rade«, kaže tajnik MZ Monoštor *Marin Vakoš*.

NI ABU DHABI NIJE DALEKO

Kontaktirali smo nekoliko Monoštorke koje odlaze u Njemačku kako bi njegovale starije ljude, ali niti jedna od njih nije pristala na razgovor. Zato su svoja iskustva s nama rado podjelile dvije mlade Monoštorke.

Naša prva sugovornica otišla je prije tri godine čak u Abu Dhabi. U vrijeme pripreme ovog teksta zatekli smo je na kratkom odmoru u Monošturu i eto prigode da čujemo njezinu zanimljivu priču. »Kao i svi mladi vidjela sam da ovdje nema budućnosti i htjela sam za sebe

naći nešto bolje. Namjeravala sam ići u Ameriku na kruzer, ali su mi u agenciji ponudili zabavni park u Abu Dhabiu. Prihvatila sam tu ponudu i u zabavnom parku radila dvije godine. Prije godinu dana prešla sam u 'Qatar Airways', gdje radim kao stjuardesa«, kaže *Jelena Odri* i dodaje da joj nije bio problem otići tako daleko. Pitali smo je i kako se postaje stjuardesa u »Qatar Airways-u«. Kaže da se prijavila na natječaj. **Cijela procedura**, koja je uključivala intervju, popunjavanje testova, liječničke preglede trajala je pola godine. »Proputovala sam skoro cijeli svijet. Volim ovaj posao, rad s ljudima, i nije mi teško. Ostat ću u ovoj aviokompaniji dogleđ budem mogla. Kompanija je mlada i uposlenicima pruža različite mogućnosti. Ima nas mnogo iz ove regije, ali i iz ostalih dijelova svijeta, više od 100 različitih nacija«, priča Jelena koja kući u Monoštor dolazi dvatри puta godišnje. Ona mladim ljudima koji se dvoume otići ili ne savjetuje da bez puno razmišljanja pakuju kufere i idu.

NJEMAČKE BOLNICE

Anita Đipanov iz Monoštora nedavno se vratila iz Njemačke. Ona je primjer s početka naše priče. Učila je prvo njemački jezik, a onda otišla u Njemačku da bi konačno radila u struci. »Završila sam kineziologiju i rad u Njemačkoj činio mi se kao dobar izbor, jer ovdje vjerojatno neću nikada naći posao u struci. Zato sam prvo učila jezik, a onda sam početkom ove godine dobila poziv da budem osobni fizioterapeut na samom sjeveru Njemačke blizu Bremena. Imala sam prigodu raditi i biti u bolnici u Leru. Mogu reći da sam usavršila znanje njemačkog, ali i engleskog jezika, vidjela sam odnos pacijenta i medicinskog osoblja koga mi nećemo imati idućih stotinu godina, profesionalnost, ali i kakve plaće dobiva diplomirani fizioterapeut. Hoću li otići za stalno? Razmišljam o tome, ali to bi onda bio neki dio Njemačke bliži nama. Bremen je udaljen oko 2.000 kilometara, a kada bih odlučila otići za stalno, to bi recimo bio München.

sela dobilo je boravišne vize i oni se spremaju za odlazak. U Kanadi sada živi nekoliko stotina ljudi iz Ruskog Krstura i oni su na neki način prva adresa gdje se radi garancija, posla i smještaja obraćaju novi koji dolaze, tako da je Kanada, bez obzira na razdaljinu, interesantna iz tih razloga. Svakako da je kriza koja se sve više produbljuje razlog što je sve više zainteresiranih za odlazak«, kaže tajnik MZ »Ruski Krstur« Joakim Nađ i dodaje da veliki broj mještana uči mađarski jezik, radi dobivanja mađarske putovnice, što je također prvi korak prema odlasku i da se oni koji jednom odu rijetko vraćaju.

TELEČANI U BEČU

Na privremenom radu u Njemačkoj i Austriji je od 100 do 150 mještana Telečke. »Zahvaljujući mađarskom državljanstvu dobivaju mogućnost legalnog rada i masovno to koriste. Nadaju se da je to privremeno, ali bojim se da je to put bez povratka. Odlaze ljudi različitih zanimanja, a posao traže preko agencije,

Više od 200 tisuća nezaposlenih

Ako su devedesetih godina razlozi za odlazak bili ratna histerija i rastući nacionalizam, sada se odlazi u potrazi za poslom. Koliko je nezaposlenost veliki problem u Vojvodini govori i službeni podatak da je na kraju veljače nezaposlenih u Vojvodini bilo više od 205 tisuća. Prema podacima koje je NIU »Hrvatska riječ« dobila iz Pokrajinske službe za zapošljavanje na evidenciji nezaposlenih je 14.500 fakultetski obrazovanih, a oko 130 tisuća nezaposlenih na posao čeka više od godinu dana.

Znam mnogo mladih ljudi koji su otišli ili razmišljaju o odlasku«, priča Anita. Ona će za dva mjeseca ponovno privremeno otići u Njemačku, a poslije toga odlučiti što dalje.

RUSKI KRSTUR U KANADI

Za selo Ruski Krstur, nastanjeno pretežito Rusinima, karakteristično je da se mještani godinama iseljavaju u Kanadu. »Službenih podataka o tome koliko se iz Ruskog Krstura iselilo u Kanadu nema. Mnogi se nisu ni odjavili s ovdašnjih adresa. Procjene su da je otišlo oko 80 obitelji. Taj odlazak malo je bio usporen kada je Kanada otežala ulazak imigranata, ali kako čujem, nekoliko obitelji iz

poznanika ili rođaka koji tamo već rade. Nemaju izbora, jer ovdje posla nema. U Njemačkoj i Austriji rade u ugostiteljstvu, mjesnoj industriji... U jednoj tvornici pokraj Beča koja proizvodi suhomesnate proizvode radi 20 Telečanaca, a u cijelom selu nema toliko stalno uposlenih«, kaže Akos Elvedi, tajnik MZ »Telečka«.

Sivčani kruh zarađuju berući jabuke u Italiji, dok desetak mladih Bezdanaca radi na američkim kruzerima... Ovakve ili slične priče mogle bi se ispričati u svim vojvođanskim mjestima.

Na kraju su mi se nametnuli poznati stihovi – Kud plovi ovaj brod, kud ljude odnosi?

Zlata Vasiljević

Otpad (ni)je smeće

Prije više godina išla je kampanja da otpad nije smeće. Jer, smeće je nešto prljavo i neupotrebljivo, a otpad je ono što se odvozi na recikliranje. Nakon kampanje krenula je reciklaža. Nije daleko stigla, no makar je krenula.

Održale su se neke stare tehnike, kao kada neki ljudi konjima idu ulicom i traže čelik i obojene materijale, ali su se pojavile i nove tehnike. Masa ljudi počela je vaditi plastiku iz smeća drugih ljudi jer su PVC počele otkupljivati tvrtke za reciklažu.

Na Zapadu to rade ljudi koji su dostojno plaćeni, rad na reciklaži im donosi zdravstveno osiguranje, imaju radna mjesta i neki dignitet. Kod nas to je prepušteno privatnoj inicijativi, plaćanju po isporuci, pa digniteta nema. Ljudi kopaju po smeću, nemaju osiguranje, nemaju stalni posao. To je dno na društvenoj ljestvici.

Ljudi se groze tog dna. Mnogi iz moje okoline na te osobe gledaju s gađenjem. Ne raduju se što im netko kopa po smeću. Okrećemo glavu od tog prizora, a on je postao jako čest. Nekada pozdravim te osobe. Počeo sam im odvajati plastiku kako mi ne bi kopali po kanti, kako bih im olakšao, da samo uzmu izdvojenu vreću i odu dalje. Uglavnom otpozdrave. Jednu od tih žena sam pitao ima li mirovinu, rekla je da ima. Pa zar je tako mala, nastavio sam se raspitivati. Ne, nije mala, ona je bila odgojiteljica, zove se Mara, mirovina je pristojna. No, ima nećake kojima njena sestra ne može priuštiti ljetovanje i neke druge stvari pa im ona na taj način pomaže. Njene su me riječi pogodile. Ti smećari koje srećemo po nekom bi prirodnom pravu trebali imati našu pomoć, a ne prijezir. Ljubav prema bližnjima, želja za opstankom svojih obitelji tjera ih da uzimaju naš otpad.

Međutim, stvar se okreće na još gore. Prije par dana je priopćeno kako reciklažni centar više neće preuzimati plastiku, tržišna cijena je pala i više im se recikliranje ne isplati. Ne znam što će raditi Mara. Nemam pojma kako će se snaći svi oni koji od toga bukvalno žive. Ni kopanje po smeću više ne pomaže. Što drugo da rade stotine tih nesretnih ljudi? Ja ih cijenim jer oni žele raditi, samo nemaju bolju prigodu. Ne vjerujem da im treba dati socijalnu pomoć, već posao.

Dakle, umjesto napretka, tu smo na točki prijeloma, kola kreću nizbrdo. Umjesto da postignemo zapadni model reciklaže, da ju obavljaju normalno uposlene osobe, imali smo prijelazno razdoblje kada se smeće prekopava na ulicama, a sada opet više nećemo imati otpad, već smeće, jer se financijski to ne isplati. Izgleda da je čišćenje Srbije stalo. Možda ga treba drugačije voditi da bi uspelo.

Nikola Perušić

PETAR KUNTIĆ, PREDSJEDNIK DSHV-A

Hrvatsku manjinsku stranku

čekaju novi izazovi

Na završenim izborima za zastupnike Narodne skupštine Republike Srbije, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini je nastupio u predizbornoj koaliciji »Sa Demokratskom strankom za demokratsku Srbiju«. Zbog slabog izbornog rezultata koalicije, kandidat DSHV-a nije prošao u republički parlament. O tome se vodila rasprava na sjednici Predsjedništva ove stranke prošloga petka, a o donesenim odlukama i budućem radu stranke, kao i o aktualnoj političkoj situaciji, razgovarali smo s njenim predsjednikom *Petrom Kuntićem*.

HR: Koje su ocjene dane na nedavno održanoj sjednici Predsjedništva DSHV-a?

Glavna točka na sjednici je bila o rezultatima održanih izbora, kao i glede onoga što nas sve očekuje na temelju tih rezultata, a koji nisu bili dobri, u budućem radu stranke. Na temelju rasprava je ocijenjeno kako je među ostalim faktorima do izbornog neuspjeha DSHV-a dovelo nezadovoljstvo građana zbog nazadovanja životnog standarda nakon petolistopadskih promjena 2000., kao i podjela glasača građanske demokratske opcije na glasače DS-a i NDS-a.

HR: Kako ocjenjujete sudjelovanje stranke na izborima u razdoblju od kada ste njen predsjednik?

Na čelu sam stranke od 2003. godine. Tada je naša stranka također izgubila izbore za republički parlament u koaliciji »Zajedno za toleranciju«, ali tada sam bio u svojstvu v. d. predsjednika stranke. No, već sljedeće godine su ponovno održani izbori i od te 2004. godine, od kada sam predsjednik DSHV-a, pa sve do ove 2014. godine, punih deset godina naša stranka nije gubila na izborima. DSHV nije u tom razdoblju izgubio ništa od onoga što je bilo zacrtano na sjednicama Vijeća naše stranke.

Znači, uvijek smo uspjeli ostvariti cilj i na izborima gdje smo nastupali u koaliciji i na izborima gdje smo nastupali samostalno, kao što je to bilo na prethodnim izborima za lokalni parlament, na

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

izborima za vijećnike Hrvatskog nacionalnog vijeća i na izborima na razini mjesnih zajednica u gradovima i naseljima gdje žive Hrvati. Takvim rezultatima smo bili zadovoljni, a stranka se širila.

HR: Kako dalje nakon poraza?

Sada smo u poziciji da moramo priznati da smo doživjeli izborni poraz. Jest da smo bili dio jedne šire koalicije, ali poraz je poraz. Moramo se sada prilagoditi novonastaloj situaciji, o tome je raspravljano na sjednici Predsjedništva. Rasprava je rezultirala određenim zaključcima glede našeg daljnjeg djelovanja, od kojih je najozbiljniji prijedlog da se na budućim pokrajinskim izborima DSHV očituje samostalnim nastupom. Pokušat će se animirati podružnice Srijem, Sombor i Južno Podunavlje da prikupe polovicu od 3.000 neophodnih potpisa, a drugi dio će se odraditi u Subotici, znači da se konačno prebrojimo i vidimo koliko je naše biračko tijelo u Vojvodini. Imamo potencijal, prošli smo kao stranka kroz razne i važne društvene procese, a ovdašnji Hrvati su ti koji će to vrednovati.

HR: Govorite o pokrajinskim izborima. Što je za manjinsku hrvatsku zajednicu važno po pitanju funkcioniranja vojvodanskog parlamenta, dakle politike u Vojvodini?

Za DSHV pitanje politike u pokrajini niti za promil nije manje važno od pitanja politike u republici. To su naravno i neminovno povezane politike. Najvažnije institucije u Vojvodini preko kojih Hrvati ostvaruju oblike manjinske samouprave su institucionalno vezane za pokrajinsku vlast, zapravo ova koalicija, koja je na vlasti u pokrajini, više je godina unazad bila inicijator donošenja takvih zakona koji su omogućili funkcioniranje HNV-a, NIU »Hrvatska riječ« i Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata. Tako da je pitanje tko će biti na vlasti u pokrajini veoma važno i za položaj naše manjinske zajednice.

To je jedno, a pitanje o politici u Vojvodini će se rješavati u kontekstu političkih odnosa najjače političke stranke u Srbiji - Srpske napredne stranke i svih onih koji pretendiraju da budu dio nove vlasti u pokrajini. Nisam siguran da će se pitanje donošenja Zakona o financiranju Vojvodine, koji bi bio usuglašen s Ustavom i koji bi osiguravao više sredstava za razvoj Vojvodine,

i teže. U takvom se momentu pojavio kao prvi potpredsjednik Vlade Aleksandar Vučić, koji je beskompromisno ušao u sukob s organiziranim kriminalom, na odobravanje svih onih koji su tvrdili da će doći i taj dan kada će biti procesuirani svi oni koji su se na nelegalan način obogatili u vrijeme tranzicije. Vučić je za kratko vrijeme promijenio svoje ultra-desničarske stavove.

Punih deset godina naša stranka nije gubi-

la na izborima * Sada smo u poziciji da

moramo priznati kako smo doživjeli izborni

poraz. Jest da smo bili dio jedne šire koalici-

je, ali poraz je poraz * Na budućim pokrajinskim izborima DSHV će samostalno nastupi-

ti * Imamo potencijal, prošli smo kao stran-

ka kroz razne i važne društvene procese, a

ovdašnji Hrvati su ti koji će to vrednovati

biti riješeno prije pokrajinskih izbora. Imajući u vidu odnos političkih snaga i momentalnu euforiju koja je stvorena apsolutnom pobjedom na izborima SNS-a na razini države, mislim da će se ići što prije na izvanredne pokrajinske izbore.

HR: Je li Aleksandar Vučić postao politička zvijezda nakon održanih izbora?

Sasvim sigurno, ne samo ja, nego i većina političara iz demokratskog kapaciteta Srbije je iznenađena ovakvim izbornim rezultatom. Doista nisam pretpostavljao da će naša izborna koalicija jedva prijeći cenzus. To je poruka za kompletan ovdašnji demokratski kapacitet da se moralo učinkovitije raditi.

Građani su već zaboravili kad je proces pregovora o putu prema Europskoj uniji započeo, a narod je živio sve teže

Bio sam svjedok njegovih govora u parlamentu 2007., kada je još bio član Srpske radikalne stranke i kada je ružno govorio o manjinama.

To je jedna strana medalje, a druga je ona da je nakon osnutka SNS-a promijenio retoriku i načinio zaokret u vođenju svoje politike, postao je prepoznatljiv »europelj« i zaštitnik nacionalnih manjina. Postao je prepoznatljiv političar koji se pojavljuje na važnim političkim susretima. Europski politički lideri su prepoznali u njemu osobu koja u najmanju ruku ono što se dogovori na sastanku, implementira u političkoj praksi. To je nova kvaliteta Vučića, za razliku od prethodnih političara, koji su jedno govorili na raznim sastancima, a onda bi to postajalo vrlo teško provedivo.

HR: Bilo je i primjedbi na vaš anga-

zman dok ste bili zastupnik u Skupštini Srbije. Jesu li te primjedbe osnovane?

Mnogi građani hrvatske zajednice u Srbiji nisu uvijek bili zadovoljni mojim angažiranjem u parlamentu, jer su smatrali da se u diskusijama više trebao čuti i naš glas. Međutim, pravilo je da se u velikim koalicijama radi po dogovoru s predsjednikom zastupničke skupine, a onda govori onaj tko je stručan u tom području problematike. Jednostavno, nisam bio u poziciji, kao primjerice zastupnici vojvodanskih Mađara, koji imaju svoju zastupničku skupinu u parlamentu. Međutim, to sam nadoknađivao svojim angažiranjem u skupštinskim odborima, čiji sam bio član, a od prije dvije godine sve sjednice odbora su snimljene i registrirane u arhivu Skupštine i to se može pogledati. Diskutirao sam prilikom velikog broja sjednica odbora, posebno sam ukazivao na nužnost provođenja u djelo međudržavnog sporazuma kojim se i Srbija obvezala osigurati političko predstavljanje hrvatske manjine na svim razinama. Također sam i na sjednicama Skupštine ukazivao na potrebu rada međuvladinog Mješovitog odbora koji prati provedbu Sporazuma o zaštiti manjina u Srbiji i Hrvatskoj.

HR: Je li DSHV stranka lijevice, desnice ili političkog centra?

DSHV je stranka desnice. Svoje političke partnere u Hrvatskoj pronalazimo u strankama koje su orijentirane u tom smjeru. No, našom aktivnošću u posljednjih šest godina, mi smo stranka desnice, ali koja stremi centru i to je naša nova pozicija i na tome će se vjerojatno i graditi novi program DSHV-a, koji je na sjednici Predsjedništva također spomenut da bi se trebao modernizirati, tako da bi se pokraj manjinskih pitanja sve više trebalo voditi računa i o drugim pitanjima vezanim za svakodnevni život građana. Na sjednici Predsjedništva to je bio prijedlog podružnica Srijem i Južno Podunavlje, skrenuta je pozor-

nost da članstvo stranke traži da se naš program modernizira. Naš program nije zacementiran, tako da će se za sljedeću sjednicu Glavnog odbora početkom travnja dostaviti konkretni prijedlozi, a formirat ćemo povjerenstva i početak ćemo s modernizacijom našeg programa koji nije mijenjan od 2010. godine.

HR: Vidite li mogućnosti za poboljšanje gospodarske situacije u Srbiji?

Građani Srbije sigurno nisu u potpunosti svjesni u kakvoj se teškoj gospodarskoj situaciji nalazi država s tendencijom da se stanje u idućem razdoblju pogorša. Ovih su dana objavljeni i podaci kako je naša država posljednja u regiji po prosjeku plaća. Dugoročno gledano, izlaz iz te situacije postoji, međutim narod živi jako siromašno, a građani su veoma opterećeni i dugovima prema bankama, tako da se opet dugoročno više ne može čekati. Trebalo bi kratkoročno, interventno nešto uraditi u državi da bi se spriječio opći kolaps koji će vrlo brzo doći, ako ne bude promjena. Jedini spas je masovno otvaranje novih radnih mjesta, a moraju se izraditi operativni planovi po regijama, gradovima i općinama kako pomoći poduzetnicima iz tuzemstva i inozemstva otvoriti nove pogone. Mnogi ljudi godinama tumaraju ulicama nezadovoljni sami sobom, jer nemaju plaću ili dovoljno sredstava čak i za najosnovnije potrebe. Čim ti ljudi dobiju posao i plaće, pokrenut će se ciklus u gospodarstvu, koji će na kraju »ubaciti« i poreze u proračun države i nećemo onda više biti u poziciji da moramo uzimati kredite kako bismo zatvorili fiskalnu godinu.

HR: Kada je počeo gospodarski sunovrat Srbije?

Imali smo gospodarstvo koje je funkcioniralo na samom početku devedesetih godina prošloga stoljeća. Veliki broj ljudi je bio zaposlen i to gospodarstvo je donosilo dohodak. Prva velika pogreška se dogodila procesom

tzv. idejno-političke diferencijacije. Veliki broj direktora i stručnjaka koji su znali dobro voditi poduzeća su »izbrisani« – oni su smijenjeni, jer nisu prihvaćali politiku *Slobodana Miloševića*. Tako je osakaćeno gospodarstvo. Ipak je preživjelo još dosta gospodarskih kapaciteta, a sljedeća pogibelj je bila nezapamćena inflacija. Svi oni koji su tada radili u skladu sa zakonom su propali, a samo su neki, oni koji su imali političku podršku Miloševićeva režima, mogli svoju imovinu konvertirati u devize i tako sačuvati osnovni kapital poduzeća. Tada je veliki dio gospodarstva propao. Nakon toga i dalje je postojalo određeno privređivanje, ali ono što je ostalo, zahvaljujući pogrešnoj politici i inačeni s cijelim svijetom, uništeno je bombardiranjem koncem devedesetih. Dolaze listopadske promjene, kada je narod očekivao bolji život, ali nikada nitko iz prazne špajze nije mogao napraviti ništa. Financijske doznake koje su stizale iz inozemstva nisu bile dostatne da pokriju potrebe i želje. Poslije je počeo proces privatizacije i svi minusi u državnom proračunu su se pokrivali iz privatizacionih fondova, a taj novac je uglavnom odlazio na potrošnju, a ne u proizvodnju.

HR: Naglasili ste kako se mora ubrzano raditi na ozdravljenju gospodarstva. Koliko će još dugo krediti iz inozemstva kratkoročno rješavati probleme?

Mora se raditi ne brzo, nego ekspresno. Zbog čega? Odlaskom *Koštunice* s vlasti je zapravo završena privatizacija. U vrijeme dolaska *Tadića* na vlast ostalo je malo sredstava u privatizacionim fondovima da se »pokrija« državni proračun i morali su se uzimati krediti. Od 2008. iz godinu u godinu su se morali uzimati sve veći krediti da se »pokriju« minusi u državnom proračunu i da bi se vratile dospelje obveze. To je činila i prethodna vlast na čelu sa SNS-om i SPS-om. Sada smo u situaciji da ćemo uskoro postati prezadužena država i više nećemo lako dobijati kredite.

Dakle, mora se ekspresno učiniti nešto po pitanju dolaska stranih investicija i otvaranju radnih mjesta.

HR: Zbog čega na samom početku rada DSHV-a u stranci nisu bili poželjni bivši članovi komunističke partije, koji su svojim iskustvom u političkom radu mogli pridonijeti ovoj stranci?

Duga priča, ali je pitanje dobro. Davnim dolaskom dijela našeg naroda iz izrazito siromašnih sredina u ove krajeve plodne bačke ravnice nije se preko noći poboljšao njihov život. Tek se dolaskom pruge u ova naša područja 1869. godine, a koja nas je povezivala s Budimpeštom i Bečom, doživio gospodarski napredak, kada su se proizvodi koji su proizvedeni na gazdinstvima, salašima, mogli unovčiti razvojem trgovine. Određeni napredak za ovdašnje Hrvate je trajao do početka Drugog svjetskog rata, a onda je nakon 1945. godine ono što su generacije unazad stvarale oduzimano od strane komunističkog režima. Veliki dio ovdašnjih Hrvata je stradao prilikom tih otimačina i to se urezalo u psihu našeg naroda. Znači, to je povezano s pojavom komunističke vlasti i zato naš narod koji se držao Crkve, tradicije i naše kulture nije htio ići u komuniste. No, postojao je i jedan dio radničkih aktivista iz našeg naroda koji su bili komunisti i koji su kasnije bili nositelji aktivnosti prilikom osnutka HKUD-a »Bunjevačko kolo« i oko organiziranja gradske Dužijance koncem šezdesetih godina prošlog stoljeća.

S druge strane, oni koji su stradali zbog konfiskacija nisu mogli prihvatiti surađivati s komunistima. I onda je osvanulo višestranačje i u Srbiji, te su neki opet mislili kako je došlo njihovih »5 minuta« da pokažu komunistima kako se treba raditi u politici.

Zapravo, u svakom poslu, ili primjerice kao i u sportu, važna je kondicija i znanje o tom poslu i što se želi postići, što je cilj. Naravno da nije svejedno je li se

netko bavio politikom dvadeset godina ili je to netko tko tek počinje – više srcem, emotivno, a ne iskustvom, znanjem vođenja politike, a koje su nedvojbeno imali neki od ovdašnjih Hrvata komunista, govorim sada o vremenu kada se osnivao DSHV. To je bilo u samom početku da bivši komunisti nisu bili poželjni u stranci. Poslije izvjesnog vremena nije se gledalo je li netko bio član SK-a. Stranka je vrlo brzo shvatila kako je svaki Hrvat dobrodošao. U posljednjih dvadeset godina u stranci se ne vode rasprave je li netko bio član SK-a, ali postoje rasprave glede toga je li određena osoba koja se želi učlaniti u stranku bila u onim olovnim godinama na strani Miloševićeva režima ili oporbe.

HR: Kakav je odnos DSHV-a prema aktualnoj političkoj stvarnosti u Srbiji, s obzirom na pobjedu SNS-a?

Sigurno je onima koji su u vrhu naše stranke sasvim jasno što je aktualna politička realnost u Srbiji. Međutim, zbog recidiva prošlosti, zbog tzv. sendviča koji su u prošlosti »nuđeni« ovdašnjim pripadnicima manjina da im se nađu na putu njihova iseljenja iz Vojvodine, prijetnji i incidenata i svega onoga što su pojedine osobe govorile protiv Hrvata, dakle bivši članovi Radikalne stranke koji su sada članovi SNS-a, ta realnost još izaziva odbojnost u puku.

Činjenica je i da je Hrvatska, političari i diplomacija, imala solidnu suradnju s političarem Vučićem, dok je bio prvi potpredsjednik Vlade, glede političkih odnosa dviju država.

Biti u oporbi za manjinsku stranku nije lako, a mislim da podružnicama naše stranke treba omogućiti da bez stranačkih stega ulaze u obnašanje dijela vlasti u lokalnim sredinama i u koaliciji sa SNS-som, a da se generalna politika stranke na razini pokrajine i republike dogovara na Glavnom odboru stranke. Pred našom strankom su kao i uvijek brojni izazovi.

MJESTO MALIH GAZDINSTAVA U KRIZI POLJOPRIVREDE

Svjestan ulazak u gubitke

Od obrade 12 hektara oranice teško se preživljava, prinuđeni smo na svaštarenje, koje nam vrlo često donosi nove gubitke

Kriza u poljoprivredi Srbije traje vrlo dugo. Inflacija, hiperinflacija, sankcije i ratovi iz devedesetih ostavili su katastrofalne posljedice. Početak ovoga stoljeća obilježila je i ekonomska kriza, koju je poljoprivreda Srbije dočekala na klimavim nogama, još uvijek neoporavljena od krize iz devedesetih. U strukturi poljoprivrede Srbije dominira sitna robna proizvodnja na malim i srednjim gazdinstvima. Radi se vrlo starom mehanizacijom, a investicije su za vlasnike ovih gazdinstava mislena imenica. Veliki problemi su i nepovoljna starosna struktura, mali prinosi i mali tržišni viškovi. Neorganiziranost u poljoprivredi ogleda se i u nedovoljno razvijenoj ugovornoj proizvodnji. Uvjeti otkupa i otkupnih cijena, poglavito na štetu primarnih proizvođača, prepušteni su otkupljivačima koji tražnju prilagođavaju isključivo sopstvenim potrebama. Tako su robni proizvođači prepušteni surovim čudi-

ma tržišta i neizvjesnoj sudbini poslovanja. Ovi krupni problemi nisu sustavno riješeni u tranziciji, a svako daljnje odugovlačenje u uvođenju reda u ovu oblast sitna i srednja gazdinstva gura u ambis.

VLASNIK GAZDINSTVA IZ NUŽDE

Jedan od onih koji se lako prepoznaju u gornjim redovima je *Andrija Andrašić* iz Sonte. Nakon tridesetak godina rada u struci tehničkog crtača u vrbaškoj »Metalogradnji« i neuspjele privatizacije poduzeća vratio se u Sontu i priključio starijem bratu *Stipanu* u obradi 10 hektara zemlje. »Poslije gašenja poduzeća u kojem sam radio, zbog svoje životne dobi nisam bio zanimljiv niti jednom poslodavcu. Jedini izlaz bio mi je povratak u Sontu, u poljoprivredu. Odlaskom brata u mirovinu, preuzeo sam poljoprivredno gazdinstvo. Pokraj svojih 10, obrađujem još 2 hektara ora-

nice u najmu. Sada se i u praksi susrećem sa svim problemima o kojima sam znao iz priča najbližih srodnika i prijatelja«, priča *Andrija*.

UMJESTO NORMALNOG POSLOVANJA PUKO PREŽIVLJAVANJE

Tranzicija gospodarstva u Srbiji ostavila je pogubne posljedice na poljoprivredu. Brzo se i nepripremljeno s administrativnog modela upravljanja prešlo na neoliberalni tržišni model privređivanja. »Na tržištu robe, novca, kapitala i radne snage vlada prava konfuzija. Tržištem ratarskih proizvoda dominiraju monopolisti, koji se međusobno dogovore o otkupnim cijenama, znajući da su proizvođači nemoćni.

Ja sebi ne mogu priuštiti situaciju da im svoj proizvod ne prodam, jer mi od njega ovisi reprodukcija, a samim tim i preživljavanje. Tržište stoke prepušteno je prekupcima, koji sami određuju otkupne cijene. Za sjetvu, ali i za jesenske radove, potrebna mi je gotovina. Zbog toga godišnje utovim dva turnusa svinja. U toj poziciji su i drugi mali proizvođači, a to nakupci jako dobro znaju, pa upravo s proljeća i jeseni formiraju vrlo niske otkupne cijene, koje često ne pokriju ni troškove prehrane stoke. Odugovlače i s otkupom, tako da većina svinja prebaci težinu i uđe u II. klasu, koja se manje plaća. Sve nam je to poznato, ali zbog novca potrebnog za predstojeću sjetvu svjesno ulazimo u gubitak«, priča *Andrija* o situaciji na tržištu. »Problem je i u našoj nekonkurentnosti. Proizvodnja nam je skupa i neefikasna, a produktivnost prilično niska. Radimo s vrlo zastarjelom mehanizacijom, što nam znatno

povećava troškove proizvodnje. Zatajila je i država. I pokraj svih predizbornih priča, još uvijek ne postoji neki suvisli akcijski program za poljoprivredu i ruralni razvoj. Nema poticaja poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja i tako smo prepušteni čudima svuda napuštenog neoliberalnog tržišta«, iznosi svoja zapažanja *Andrija*.

DANAŠNJICA I PERSPEKTIVE

Tešku današnjicu *Andrašići* preživljavaju zahvaljujući svaštarenju. »Osim ratarstva bavimo se i povrtlarstvom. Radimo klasično, nismo više u godinama kad bi se čovjek upuštao u nove trendove, a mlađih u kući nemamo. Povrtlarske proizvode prodajemo na tržnici u Sonti. Imamo dosta stalnih kupaca, ljudi znaju da povrće proizvodimo uz najminimalniju uporabu kemije. I dio ratarskih proizvoda poput soje, pšenice,

»Puno je i nepotrebnog administriranja. Najplastičniji je primjer opskrbe regresiranom naftom. Nekada smo gorivo kupovali uz bonove, 60 litara po hektaru, pa smo na crpkama odmah plaćali regresiranu cijenu. Danas je to sve zakomplicirano. Za gorivo plaćamo punu cijenu, potom moramo odvojiti dan za odlazak u Apatin i račun uz zahtjev za povrat sredstava priložiti u trezor, oni obračunaju kolika nam je suma za povrat i taj novac nam uplate na račun tek nakon 5-6 mjeseci.«

ječma i kukuruza, prodajemo na malo. Tako sebi osiguravamo sredstva potrebna za svakodnevicu«, otkriva nam *Andrija*. O budućnosti nerado razmišlja. »U boljitak u nekoj bliskoj budućnosti ne vjerujem. Političari su više zabavljani sami sobom, nego nama. Evo, na pragu sjetve, repromaterijali i zaštitna sredstva poskupjeli su u prosjeku 15 – 20 posto, a cijene naših proizvoda ili stagniraju, ili su u padu. Pariteti su već po tko zna koji put narušeni i, nažalost, nitko na to ne reagira«, završava svoju priču *Andrašić*.

Ivan Andrašić

Koliko i koja se literatura čita?

VLADIMIR JERKOVIĆ,
direktor Gradske knjižnice
»Karlo Bijelicki« Sombor

Sve interesantniji norveški pisci

Statistički gledano broj korisnika na Posudbenom odjelu za odrasle je konstantan i na zadovoljavajućoj razini, dok se vidno smanjuje broj najmlađih članova na Dječjem odjelu. Čitatelji su najaktivniji tijekom jeseni i zime, a stariji čitatelji su puno aktivniji od mladih. Somborska je čitateljska publika izjednačena sa svjetskim auditorijem po odabiru štiva za čitanje.

Prema nekim istraživanjima, suvremenu književnost čita veoma mali postotak publike. Najviše se čita proza – klasični ljubavni romani, trileri, povijesni romani, epska fantastika. Interesantno je da je u posljednje vrijeme naglo porastao interes za norveške pisce, te su njihovi trileri i krimići među čitanijim naslovima. Među piscima regije najčitaniji je *Miljenko Jergović*, ali pozornost privlače i *Vedrana Rudan*, *Goran Vojnović*, *Muharem Bazdulj*, *Bekim Sejranović*, *Ante Tomić*... Nagrađivani romani i pisci su mnogo traženiji, a najveće interesiranje od svih nagrađivanih pisaca posljednjih godina privukao je *Aleksandar Gatalica* s romanom »Veliki rat«. Kod osnovnoškolaca popularne su knjige o Jeronimu Stiltonu, »Knjiga za svaku djevojčicu«, »Knjiga za svakog dječaka«...

»Pitaj knjižničara« je samo jedna od mogućnosti koje nudi knjižnica neodlučnim čitateljima glede izbora interesantne knjige. Veoma aktualna postaje usluga koju nudi servis Moja biblioteka – online provjera dostupnosti nekog naslova, rezerviranje tražene knjige, produljenje razdoblja posudbe, te uvid u povijest posuđene građe.

Z. V.

BILJANA KRČ, knjižničarka
u Narodnoj knjižnici
»Simeon Piščević« u Šidu

Sve se više čita

Sobzirom na sve veću zastupljenost internet prezentacija književnih dijela možemo sa zadovoljstvom konstatirati da se u našoj općini u posljednje vrijeme sve više čita. Uglavnom se čita lagano štivo – beletristika. Imamo mnogo veći broj učlanjenih učenika kako osnovnih tako i srednjih škola, koji se, osim čitanju lektire sve više okreću i popularnim žanrovima. Također, veći je broj korisnika umirovljenika koji čitaju beletristiku i vraćaju se čitanju klasičnih djela. Mislim da je na veći broj korisnika naše knjižnice, pogotovo najmlađih, utjecalo i to što mi svake godine nudimo đacima prvcima besplatno učlanjenje, a također organiziramo na dječjem odjelu kreativne radionice s vrtićima i osnovnim školama, djeci s posebnim potrebama, pa mislimo da je i to utjecalo na veću zainteresiranost najmlađih korisnika. Veoma je velika posjećenost na odjelu za zavičajnu, stručnu i znanstvenu literaturu, a imamo dosta korisnika i iz Srijemske Mitrovice, koji veći dio stručne literature uzimaju u našoj knjižnici. Najčitanije knjige u veljači za djecu su »Istina o vječnosti« *Sarah Dessen*, »Biseri iz školskih klupa« *Gorana Markovića*, »Ljubav na četiri šape« *Regine Bizzi* i »Krma za Viki« *Buta Prumela*. Na odjelu za odrasle najčitanije knjige u veljači su bile: »Tamo daleko« *Vuka Draškovića*, »Rukopis otkriven u Arki« *Pauloa Coelhoa*, »Londonski mostovi« *Jamesa Pattersona* i »Kopljе svetog Georgija« *Aleksandra Tešića*. Također, s obzirom da je arheološka zbirka »Gradina« prije izvjesnog vremenа premeštena iz Galerije »Sava Šumanović« u našu knjižnicu, veliki je broj posjetitelja i na tome odjelu.

S. D.

DRAGAN ROKVIĆ,
direktor Gradske
knjižnice Subotica

Dvije tisuće čitatelja više

Subotička Gradska knjižnica, kao i uvijek u kriznim vremenima, doživljava nešto što nas iznova iznenađuje. Naime, u odnosu na prošlu i pretprošlu godinu imamo dvije tisuće čitatelja više, i taj broj je danas 6.908. Tijekom prošle godine izdali smo ukupno 108.280 naslova, od toga na odjelu za posuđivanje 43.351 knjiga. To znači da nam je populacija odraslih, u čitateljskom smislu, najzanimljivija, ali što se aktivnosti tiče najzanimljivija je populacija djece. Radimo sa svim osnovnim i srednjim školama, te unatrag tri godine s PU »Naša radost« imamo vrlo lijepu suradnju. Tako je svako subotičko dijete, po mom saznanju, tijekom minulih godinu, dvije prošlo kroz knjižnicu. Za vrijeme akcije »Čitam i skitam« prošle godine se učlanilo oko tisuću učenika od kojih je u ispunjavanju on line upitnika, koji smo postavili po prvi puta, sudjelovalo više od njih 800. Taj kviz je privukao zaista ogromnu pozornost upravo zbog te novine i djeca su tu mogućnost vrlo rado iskoristila, što nas izuzetno raduje. Posebno evidentiramo korisnike u Američkom kutku kojih ima 2.289, a samo tamo smo organizirali 201 program, odnosno manifestaciju. S druge strane, u pratećem smislu programa je bilo 297 i ukupno 11.191 korisnik.

Gradska knjižnica je ostvarila zaista izvanredno veliku suradnju sa svim vodećim ustanovama kulture u gradu i zahvaljujući tome smo zaista izrasli i formatirali se kao jedna od vodećih ustanova kulture u gradu, jer ukupno po broju sudionika i programa imamo ih onoliko koliko sve ostale ustanove kulture u gradu nemaju zajedno.

S. M.

RAZGOVOR S POVODOM: DR. NENAD IVANIŠEVIĆ, DIREKTOR GERONTOLOŠKOG CENTRA SUBOTICA

Suradnja s Hrvatskom trasira lakši put prema apliciranju za buduće projekte

Sredinom ožujka izaslanstvo subotičkog Gerontološkog centra na čelu s direktorom dr. Nenadom Ivaniševićem bilo je u radnom posjetu Osijeku i Đakovu, u namjeri nastavljanja uspješne suradnje u međudržavnim projektima s ciljem poboljšanja životnih uvjeta starijih osoba.

Nedavno ste skupa s izaslanstvo subotičkog gerontološkog centra posjetili Osijek i Đakovo u namjeri realiziranja još jednog zajedničkog projekta s partnerima iz Republike Hrvatske. O kakvim se projektima konkretno radi?

Mi s Gradom Osijekom, zahvaljujući Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Subotici, u posljednje četiri godine imamo odličnu suradnju, posebice s Domom umirovljenika u ovom gradu i s njima smo radili jedan veliki europski projekt koji za cilj imao otvaranje Regionalnog rehabilitacijskog centra. Ovaj projekt je uspješno urađen i Centar u kome se nalazi najsuvremenija oprema je sada stacioniran u Subotici. Želja nam je nastaviti ovu uspješnu suradnju s Republikom Hrvatskom i kolegama iz Osijeka, u namjeri podizanja dvaju rehabilitacijskih centara na otvorenom, što je sada trend u Europi i njihova praktična namjena je, uz pomoć određenih suvremenih sprava, obnavljanje motorističkih sposobnosti kod korisnika rehabilitacijskog programa. S druge strane, s kolegama iz Đakova je dogovoreno, uz praktično korištenje mogućnosti da bismo dva puta aplikanti na istom natječaju, da napravimo jednu priču koja bi imala za cilj objedinjavanje starih zanata na ovim prostorima. Jer, naše područje s tom županijom ima puno zajedničkih društveno - kulturnih dodirnih točaka, a s ovim projektom bismo objedinili mnogo toga, kako među korisnicima naših usluga tako i među građanima naših dvaju gradova.

Na koji se način realizira ova međunarodna suradnja?

Subotica – grad starih

Više od trideset tisuća starijih osoba (23 posto preko 65 godina starosti) živi na teritoriju Grada Subotice.

Imamo zajednički projektni tim koji čine predstavnici stručnih ustanova iz Republike Hrvatske i Srbije i u stalnoj smo komunikaciji uz redovito praćenje dostupnih natječaja za poboljšanje kvalitete naših usluga. Obavili smo razgovore i s kolegama iz Tuzle, Trebinja, a namjeravamo isto učiniti i s kolegama iz Banjaluke, u želji formiranja regionalnog tima za projekte, uz uključivanje kolega iz Pečuha (Mađarska), pa bismo na ovaj način uspjeli pokriti najšire moguće područje aplikacija u Europskoj uniji. Jer, na ovaj bismo način u timu imali predstavnike zemalja

predkandidata, kandidata za članstvo i samih članica EU i mogli bismo praktički ispuniti uvjete za sve moguće natječaje koji budu raspisani.

U kojoj je mjeri značajno poboljšavati uvjete života starijih osoba u kontekstu pridruživanja Srbije prema članstvu u Europskoj uniji?

To je jedno od veoma bitnih poglavlja u samoj agendi pridruživanja, što Mađarska i Hrvatska već prolaze, a konkretno je već značajnije vidljivo u standardizaciji samih usluga i uvjeta življenja starijih osoba u Hrvatskoj. Očekujemo konkretne podatke iz Republike Hrvatske i potom ćemo aplicirati prema pokrajinskoj vlasti za izvanredna sredstva koja se odnose na reciklažu otpada iz ustanova socijalne zaštite (ostaci hrane, pelena i medicinskog otpada). Socijalna zaštita, odnosno skrb o starijim osobama, segmentualno je podijeljena na više dijelova, koji su veoma bitno povezani s procesom pridruživanja: ekologija, prava radnika i prava starijih osoba, uz posebnu regulativu kada su u pitanju psihijatrijski bolesnici u ustanovama socijalne zaštite. S obzirom na smanjene državne proračune u Hrvatskoj i Srbiji, mogućnosti apliciranja za europske projekte su vrlo značajne u poboljšanju uvjeta rada i pružanja usluga.

Olakšava li članstvo Hrvatske u EU cijeli proces zajedničke suradnje?

Činjenica kako je naša zemlja partner članica EU, nama u velikoj mjeri olakšava mnogo toga i konkretno priliku izbjegavanja činjenja mnogih pogrešaka u apliciranju za željene projekte. Imamo, zahvaljujući Republici Hrvatskoj, potpuno otvorene kanale za saznavanje informacija i možemo unaprijed planirati što je potrebno uraditi u trećem ili četvrtom koraku, a ne da lutamo u mraku neznanja. Zahvaljujući suradnji s Hrvatskom imamo trasirani put za uspješno apliciranje i sve nam je puno lakše.

Dražen Prčić

PROJEKT »BUNJEVAČKI PUT KRIŽA«

Obnavlja se Poljakovićev križ na Bikovu

Projekt »Bunjevački put križa« se nastavlja, a ove godine u njega su se uključili i vjernici s Bikova. Naime, u subotu je održana radna akcija u cilju obnove jednog križa koji se nalazi na izlasku iz toga mjesta. Riječ je o »Poljakovićevom« križu, s desne strane puta prema Oromu koji se – do subote popodne – nalazio »skriven« u šipražju. Sudionici radne akcije su prokrčili ovaj teren u obujmu od dvadesetak četvornih metara ispred spomenika, te je križ sada dobio dostojan prilaz. Također, postao je vidljiv i s puta.

Osim što je bio zarastao u šibljie i manje drveće, i sam križ je oštećen. S tim je u svezi dogovoren popravak okrnjenog dijela lijeve strane križa, a u sklopu obnove na njega će biti stavljena i skulptura raspetog Isusa. Obnova križa bit će financirana sredstvima prikupljenim od prodaje grafika i knjiga, te dotacija.

»Uključujući se u ovu akciju, mi Bikovčani smo konstatali kako križeva za obnovu ima i na ovoj strani. Prvo smo se odlučili za ovaj križ, koji je 'problematičan' i zbog toga jer se upravo na ovom području planira izgradnja regionalnog deponija. Samim time smo ga u prvoj fazi željeli obnoviti, da dobije pristojan izgled, a poslije ćemo vidjeti hoćemo li ga morati premješati zbog deponija«, kaže za HR jedan od sudionika radne akcije *Lazar Cvijin*.

Cvijin je istaknuo i važnost projekta »Bunjevački put križa«. »Bitku za očuvanje salaša, kao svjedoka našeg bitka na ovim prostorima, smo možda izgubili, ali mislim da se to nikako ne bi smjelo dogoditi s našim križevima, tim prije što se oni, za razliku

Prije...

... poslije radne akcije

od salaša, mogu relativno lako održavati«, napominje on.

Obnova križa se planira završiti do početka svibnja. Ovu akciju podržao je i bikovački župnik vlč. *Julije Bašić* koji je i nazočio subotnoj radnoj akciji.

Prema podacima sa spomeničkog postamenta, križ je u travnju 1882. godine svome suprugu *Polyákovits Benjaminnu* podigla supruga *Julliána* (rođena *Hegeđűs*). Osim ovog podatka, o križu se ne zna mnogo više.

Sudionicima projekta obnove nisu poznati ni potomci ili rođaci osoba čija su imena ispisana na križu.

U subotnoj radnoj akciji, osim već spomenutih, sudjelovali su i: *Nikola Cvijanov*, *Pere Matković*, *Tomislav Skenderović*, te *Tomislav Žigmanov*, inicijator projekta »Bunjevački put križa«.

U okviru ovoga projekta, koji za cilj ima osvješćivanje značaja vlastitoga kulturnog naslijeđa, prošle je godine obnavljale

Tribina u Tavankutu

Tribina s temom »Religija, sakralna umjetnost i baština« bit će održana u nedjelju, 30. ožujka, u prostorijama HKPD-a »Matija Gubec« u Tavankutu s početkom u 19 sati.

O odnosu umjetnosti i religije te načinu na koji njihov suodnos tvori našu kulturnu baštinu govorit će *Ljubica Vuković Dulić*, prof. povijesti i povijesti umjetnosti, dok će *Tomislav Žigmanov* predstaviti dosadašnje pomake u akciji obnove križeva krajputaša.

Ovom prigodom bit će predstavljene grafike s motivom križeva krajputaša, djelo *Darka Vukovića*, profesora na Akademiji umjetnosti u Novome Sadu. Njima se nastoji osvježiti i obogatiti ponuda umjetnika s vjerskom tematikom, a kupnjom grafike pomaže se obnova križeva krajputaša. Tribina se organizira u okviru projekta »Bunjevački put križa«.

no osam križeva krajputaša. U domeni svojih mogućnosti, u ove se aktivnosti svatko može uključiti i dati svoj doprinos, poručuju voditelji projekta.

D. B. P.

KEMIJSKO-TEHNOLOŠKA ŠKOLA »LAZAR NEŠIĆ« IZ SUBOTICE

Dan škole

»**L**jubavna energija slavi proljeće« – slogan je pod kojim je Kemijsko-tehnološka škola »Lazar Nešić« iz Subotice 21. ožujka proslavila svoj dan. Povodom Dana škole učenici i profesori organizirali su raznorazne aktivnosti tijekom ovog dana poput: učeničkog parlamenta, izložbi, radionica, prezentacija i sportskih turnira, kojima su predstavili razna područja rada ove škole. Proslava Dana škole okrunjena je svečanom priredbom u kojoj su sudjelovali učenici, a prisustvovali su joj i gosti, među kojima su bili *Blaško Stantić*, član Gradskog vijeća zadužen za obrazovanje i *Jadranka Kojić*,

prosvjetna savjetnica. Svečanosti su bili nazočni i predstavnici drugih škola s kojima Kemijsko-tehnološka škola dugi niz godina surađuje, poput Poljoprivredno-kemijsko-tehnološke škole iz Beograda, pobratima Elektro-ekonomske škole iz Bijelog Polja te Srednje strukovne škole »Antun Horvat« iz Đakova.

Nakon uvodnih riječi dobrodošlice *Iboljke Đokić*, ravnateljice Kemijsko-tehnološke škole, *Blaško Stantić* je naglasio važnost praćenja projekata i apliciranja za dobivanje sredstava od strane

Europske unije i drugih fondova. Ravnatelj škole »Antun Horvat« iz Đakova je također istaknuo važnost projekata i povezivanja škola te izrazio zadovoljstvo povodom dugogodišnje suradnje ovih dviju škola. Naglasio je

kako u Hrvatskoj kreće kandidatura za europski grad kulture 2020. godine te da se Đakovo ima namjeru kandidirati i kako očekuje potporu Grada Subotice.

Je. D.

HRVATSKA NEOVISNA LISTA

Kampanja za osnivanje drame na hrvatskom

Glasilo Hrvatske neovisne liste, mjesečnik »Hrvatske novine« je u neravnopravnom položaju u odnosu na ostale tiskovine, jer je već 8. broj izašao bez potpore hrvatskih institucija u Republici Srbiji i uz veoma malu potporu iz Republike Hrvatske; odjel za obnovu Drame na hrvatskom udruge »Hrvatska neovisna lista« vršit će kampanju za osnivanje ove drame sve dok se ona ne obnovi, kao i prijedlog zakona koji će se temeljiti na izravnoj zastupljenosti svih nacionalnih manjina, tri su najvažnije stavke rečene na današnjoj konferenciji za novinare Hrvatske neovisne liste.

Iako su »Hrvatske novine« registrirane i mogu se naći u elektroničkom obliku na internetskoj stranici udruge i na Facebooku, Hrvatska neovisna lista nema svoje prostorije za rad, rekao je dopredsjednik Liste *Ivan Stipić*.

Predsjednik Hrvatske neovisne liste *Zlatko Ifković* je rekao da su se nadali da će DSHV s koalicijskim partnerima pokrenuti u skupštini Grada proceduru za obnovu Drame na hrvatskom jeziku Narodnog kazališta.

»Imali smo neki dogovor da će oni to pokrenuti, da će se u proračunu Grada Subotice izdvojiti određena sredstva, da će se imenovati v.d. ravnatelja koji će u roku od 6 mjeseci početi formirati tu dramu. S obzirom da to sve ide tako sporo, a mi ne želimo odustati, na glavnom odboru Hrvatske neovisne liste se donijela odluka da će se formirati odjel za obnovu hrvatske drame u koji će se uključiti javne osobe. Već ima uključenih redatelja, glumaca iz naše države kao i iz inozemstva, koji će u narednom razdoblju vršiti vrlo aktivnu promidžbu za obnovu hrvatske drame«, rekao je *Zlatko Ifković* i dodao da je u gotovo

svim zemljama položaj hrvatske manjine daleko ispod razine koju ostvaruju nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Hrvatska je jedan primjer kako su manjine zaštićene i imaju svoja politička prava, kaže *Ifković*.

»Posljednji izbori u Srbiji su pokazali da će Srbija na svom europskom putu morati omogućiti svim pripadnicima nacionalnih manjina zastupljenost u skupštini to jest u narednom razdoblju će morati donijeti takav zakon po kome će se jamčiti zastupljenost nacionalnih manjina. One će birati svog zastupnika i na taj način dobiti legitimitet. Osim mađarske, bošnjačke i albanske nacionalne manjine, ostale manjine nisu bile niti su sada zastupljene u skupštini Republike Srbije.«

On je dodao da što se tiče hrvatske manjine koja je do sada bila zastupljena, to nije bilo izravno imenom i prezimenom već je

to pravo nosila politička stranka.

»Udruga 'Hrvatska neovisna lista' priprema jedan takav prijedlog zakona koji će se temeljiti na izravnoj zastupljenosti svih nacionalnih manjina, a posebno hrvatske, zbog toga što nam to jamči sporazum o zaštiti manjina potpisan između Republike Srbije i Republike Hrvatske. U prijedlogu toga zakona će biti osnovno to da nacionalnim manjinama bude omogućeno da za kandidiranje svoje liste prikupe stotinu potpisa, a ne kao što je sada, deset tisuća.«

Tribina i okrugli stol na temu »Hrvatska u Europskoj uniji i utjecaj na očuvanje identiteta Hrvata u Srbiji« će u organizaciji Hrvatske neovisne liste biti održana 24. travnja, kada će se prezentirati mogućnosti i značaj ulaska Hrvatske u Europsku uniju i kako to utječe na očuvanju identiteta Hrvata.

Radio Subotica/Nela Skenderović

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merковиć i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 28. ožujka do 3. travnja

28. OŽUJKA 1817.

Ugledni posjednik *Matija Vojnić* priložio je trinaest tisuća forinta u gradski fond za izgradnju buduće Gradske bolnice.

28. OŽUJKA 1977.

Ludoško jezero dobilo je status močvare od međunarodnog značaja, budući da je lokacija od velike važnosti na kojoj se gnijezde i borave rijetke i zaštićene vrste ptica, odnosno kao ornitološka postaja mnogih migratornih ptičjih vrsta.

29. OŽUJKA 1745.

Kraljevska komora Ugarske dopustila je Subotici da podigne zajam kako bi otplatila obveze proistekle iz stjecanja privilegija iz 1743. godine. Ovo je zaduženje prema podacima Historijskog arhiva u Subotici, iznosilo 23.901 forinti.

29. OŽUJKA 1764.

Odgovarajući na prijedlog Kraljevske komore, kojim se Subotici nudi kirurg, Gradski magistrat izražava spremnost odmah prihvatiti vještog ranara (kirurga), ukoliko se služi »dalmatinskim jezikom« i odrediti mu godišnju plaću od 100 forinata te mu osigurati i stanovanje, uz još 12 mjerova pšenice na godinu.

30. OŽUJKA 1777.

Sukladno odluci gradskog čelnictva dotadašnje groblje, koje se do 1741. nalazilo u samom središtu Subotice – pokraj kapele svetoga Roka, a potom na prostoru između današnjih ulica Matije Gupca i Harambašićeve – izmješteno je na četiri vangradske lokacije.

30. OŽUJKA 1820.

Rođen je *Ambrozije Šarčević*, pisac, leksikograf, prevoditelj, bliski suradnik *Ivana Antunovića*. Završio je filozofiju i pravo,

radio u Zemaljskom saboru, bio odvjetnik i sudac, najmarkantnija je intelektualna osobnost među bunjevačkim Hrvatima, svoga doba. Govorio je pisao i prevodio na pet jezika (hrvatski, latinski, mađarski, njemački, francuski), pratio mnoge vodeće europske publikacije i bio veliki erudit, u stalnoj prepisci s narodnim prvacima iz više zemalja. Zalagao se za otvaranje bunjevačkih i šokačkih škola, a u obranu materinjeg hrvatskog jezika, uputio je: »Otvoreno pismo rodu bunjevačkom i šokačkom«. Sudionik je pokretanja (prvog) Književnog društva u Subotici 1840. godine. Napisao je i u tisku objavio veliki broj stručnih i političkih rasprava, zalažući se za emancipaciju svoga naroda i njegovu ravnopravnost s ostalima. Sakupljao je pučko govorno blago, izradio je više rječnika, a među ostalim objavio: »Zbirku mudrih i poučnih izrekah, na korist bunjevačkog puka« 1869. godine, »Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslavenskih riči« 1870. godine, »Magjarsko-Jugoslavenski politički i pravosudni Rječnik. Magjarsko-Jugoslavenski dio« 1870. godine, »A Bunyevác program« 1892. godine, »Elemi népiskolai Magyar-Bunyevác-Sókác szótár (rječnik namijenjen mađarskim učiteljima u hrvatskim pučkim školama)« 1893. godine, »Magyar-Szerb-Horvát-Bunyevác-Sókác könyvészeti Szótár (Mađarski-srpski-hrvatski-bunjevački-šokački književni rječnik)« 1894. godine i dr. Umro je 29. studenog 1899. godine.

31. OŽUJKA 1785.

Prema zbirnim podacima popisa stanovništva, slobodni kraljevski grad Subotica ima je oko 20 tisuća stanovnika, od kojih su 17.229 bili katoličke vjeroispovijesti.

31. OŽUJKA 1931.

Objavljeni su službeni podaci popisa stanovništva obavljenog u prethodnoj godini, prema njima Subotica ima 100.071 stanovnika, od kojih su 48.714 muškarci, a 51.357 žene. Oni žive u 24.468 domaćinstava, u 18.777 kuća i 321 u stambenoj zgradi te 9.004 privredna gazdinstva od kojih 4.052 ima stoku. Grad je podijeljen na 12 kvartova, odnosno krugova, u njima stanuje 50.660 ljudi u 8.931 kući i 192 stambene zgrade. Na tzv. vanjskom teritoriju grada živjelo je 49.411 ljudi koji su živjeli u 9.486 kuća ili salaša i 129 drugih zgrada.

1. TRAVNJA 1899.

Prema navodima tjednika »Neven« *Mije Mandića*, subotička tvrtka »Hartmann & Conen«, uputila je više svojih radnika u London, kako bi ondje pripremali perad za prodaju. Muškarci su na ime dnevnice dobivali jednu i pol, a žene jednu forintu.

1. TRAVNJA 1925.

Objavljen je prvi broj časopisa »Književni sever«, kojega pokreće i uređuje *Milivoj V. Knežević*, profesor subotičke gimnazije. U Subotici izlazi do svibnja 1934. a zatim u Senti, do prosinca 1935. godine. Ukupno je objavljeno 129 brojeva, s oko tri tisuće autorskih priloga, što ih je potpisalo oko 600 suradnika. »Književni sever«, u kojem su povremeno surađivali i vodeći, onodobni, hrvatski i srpski pisci, ostavio je značajan trag u književnom i kulturnom životu regije, pokrajine pa i zemlje. Uz kulturnu, povijesnu i folklornu građu, slijedeći književnu produkciju i kritiku u nastajanju, pridonosi afirmaciji mladih pisaca između dvaju svjetskih ratova.

2. TRAVNJA 1768.

Započelo je sustavno pošu-

mljavanje Subotičko-horgoške pješčare s ciljem zaštite grada i njegovih žitelja od štetnog djelovanja eolske erozije, tj. od pijeska, vijavca i razornog udara njegovih čestica. Prvi šumski zasadi u samom gradu bili su podignuti na prostorima nekadašnje Agine bare, danas područje s istočne strane Mjesne zajednice Kertvaroš.

2. TRAVNJA 1946.

U Zagrebu je rođena *Nada Kokotović*, gdje studira balet, režiju i filozofiju. Ustrajno zagovarajući moderni balet, osobito koreodramu, krajem 70-tih dobiva dvogodišnju Fordovu stipendiju i usavršava se kod glasovitog Geogra Balanchina u New York City Balletu. Po povratku iz SAD, surađuje s grupom istomišljenika i sudjeluje u pokretanju KPGT-a. Od sredine osamdesetih do početka devedesetih djeluje u Subotici, kada su njene ovdje postavljene koreodrame, prikazane u svim kulturnim središtima Jugoslavije i gostovale u vodećim europskim zemljama, nadalje Meksiku, SAD i Australiji. U Njemačku emigrira 1992. i ondje u Kölnu, 1996. pokreće teatar TKO.

3. TRAVNJA 1987.

S površine Paličkog, Ludoškog i Omladinskog jezera, od 24. ožujka do 1. travnja sakupljeno je više od 50 tona uginule ribe.

3. TRAVNJA 1992.

U foajeu Velike vijećnice Gradske kuće otvorena je izložba o uvjetima za zaštitu i revitalizaciju subotičkog kazališta. Potom je predstavljena knjiga *Viktorije Aladžić i Gordane Vujnović-Prčić* »Zgrada subotičkog pozorišta«, koju su objavili Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture i »Subotičke novine«.

POGLED S DRUGE STRANE: KAKO SAČUVATI IGRALIŠTA ZA DJECU

Prostor za igru, ali čiju?

Jedino upotrebljivo dječje igralište uz jezero Palić je u blizini »Ženskog štranda«, »Velike terase« i brižljivo uređenog travnjaka i cvjetnih gredica, svojevrstno suvremeno kreirano i dizajnirano rekvizitima izrađenim od drveta, a time i adekvatno ugrađeno u prirodni ambijent šumarka uz obalu jezera. Iako vapi za obnovom, pa i zamjenom pojedinih njegovih dijelova u interesu potpune sigurnosti djece, ono je zbog svoje lokacije, klupa, travnjaka, hladovine širokih krošnji, objektivno velike površine, ali i osjećaja širine prostora koji pruža obala i jezero, lijepo mjesto za dječju igru. Pojedini roditelji smatraju kako je ovom igralištu potrebna ne samo rekonstrukcija, nego podizanje novog i sigurnog, poput onih napravljenih u strogom središtu grada, s obzirom da se lokacija igrališta na paličkoj obali nalazi u »strogom centru turizma«. Zanimljiv stav.

No, približavamo se tom igralištu na atraktivnoj turističkoj lokaciji, još relativno pusto krajem zime, i na određenoj uda-

ljenosti od igrališta, ipak, nesigurno zastajemo. Na igralištu je veliki pas, uz klupu na kojoj sjedi (vjerojatno) vlasnica, u glasnom razgovoru mobitelom. Sačekali smo kraj razgovora i oslovili je, tematski malo izokola, još uvijek stojeći na istom mjestu znatno izvan igrališta: »Željeli bismo s djecom na igralište. Pa ne znamo kako pas reagira na dječje trčanje...«. »Valjda vidite povodac«, obrecnu nam se koncentrirana na ponovni razgovor mobitelom, uz komentar kako je »tu, neki« prekidaju. Mi smo otišli, gospoda i veliki pas ostali su sami na igralištu – dječjem.

Nekoliko dana kasnije isto igralište na obali bilo je puno djece po sunčanom danu. Smijeh i razdraganost, »aventure« oko penjalica i drveta zgodnog za vježbanje mišića. Uskoro su na dječji prostor stigla i dva momka vodeći na remenu svoja dva psa. Tu su skinuli sigurnosne remene i zaigrali se loptom sa svojim ljubimcima, dok su iznenađeni roditelji, ipak, djecu povelili u drugi dio igrališta.

Dječja igrališta su tema koja

godinama ne prestaje s aktualnošću među roditeljima, ali ne dobiva jednako na značaju i među nadležnima za ovu problematiku. Naime, tema dječjih igrališta se može podijeliti u nekoliko segmenata, ili aspekata, pa se svakim baviti studiozno i u analizi i u realizaciji, dok se stvari ne dovedu u red. Prvo, mjesta predviđena za igru najmlađih u gradu (kojega ne čini samo centar) su generalno zapuštena. Čija god nadležnost bila, neshvatljivo je ne kontrolirati kvalitetu opreme (p)ostavljene na prostorima za igru. Jer, ako takve kontrole ima, onda je zbog sigurnosti djece nedopustivo postojanje zahrđalih šipki, starih sigurnosnih karika i bilo čega drugog što se svakog trena može otkvačiti ili polomiti i biti razlog ozljedi. Najkraći komentar na stanje dječjih igrališta na društvenim mrežama je: »Uaaaaa zahrđala igrališta!« Drugi segment ove problematike je što se nova igrališta podižu, pa i stara potpuno rekonstruiraju i osuvremenjuju, ali vrlo rijetko. I ove investicije u javnosti su pratile kritike i anali-

ze iznosa ulaganja u odnosu na krajnji efekt i kvalitetu urađenog. Ne slučajno, s obzirom na potrebu ulaganja u popravak i na ovim novim igralištima.

Osim kvalitete radova ili opreme koji su od utjecaja na trajnost rekvizita, tu se dotičemo i trećeg bitnog segmenta tematike dječjih igrališta, a to je njihovo (ne)rukovođenje, tj. prepuštenost terena »općoj« uporabi. Dječja su igrališta napravljena za djecu, ali ne i zaštićena od prljanja, oštećivanja rekvizita i okupljanja skupina onih kojima nisu namijenjena ni po godinama ni po načinu upotrebe opreme. Jedan od roditelja u virtualnoj javnoj raspravi na ovu temu, rješenja definira vrlo kratko i funkcionalno: »Jedan: Popraviti što ne valja na igralištima. Dva: Postaviti ploče s jasnim 'kućnim redom' o korištenju igrališta. Tri: Redovita kontrola komunalne policije o poštovanju propisanih pravila.«

Nekada je već iz značenja riječi – dječje igralište – bila jasna dobna kategorija korisnika. Ali, ako je ovo vrijeme potrebe za uputama u ponašanju na javnim prostorima i površinama, onda ploče s »kućnim redom« jesu od biti. Nekada je dječje igralište bilo u ambijentalnom spoju s okruženjem, a sada iskustva pokazuju potrebu zaštite dječjeg prostora ogradama. Čak i katancem noću. Već i ima takvih iskustava da su građani u određenom kvartu ogradili igralište, te ga stavili i pod lokot zbog vandalskog ponašanja pod okriljem mraka. Žaleći se na stanje u ovom području zagovornici osiguravanja odgovarajućih površina za dječju igru pišu (i koliko godina već ponavljaju): »Sigurna i čista igrališta i sportske terene za nove generacije!«

Obveza nadležnih službi u ovom segmentu ne može biti povremena i kampanjska, jer djeci je igra način odrastanja svakoga dana. Djeci su namijenjene igrališne površine, ali red, čistoću i sigurnost na »njegovom terenu« mogu osigurati samo odrasli.

Katarina Korponaić

IZASLANSTVO POKRAJINSKE VLADE I PREDSTAVNICI HNV-A U OSIJEKU

Najava bolje i bogatije suradnje

U Osijeku je 20. i 21. ožujka boravilo izaslanstvo pokrajinske Vlade Vojvodine i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, posjetivši nekoliko srednjih škola, nekoliko osječkih tvrtki i županiju Osječko-baranjsku, gdje su razgovarali o daljnjoj i uspješnijoj suradnji. Posjet je to s višestrukom nakanom, a prvotno je uključenje Slavonije i Baranje kao regije u međunarodni projekt nazvan »Festival pameti«, dakle podizanje razine kreativnosti među populacijom srednjoškolaca, a odmah potom i stavljanje tih njihovih svježih, originalnih i teškoćama u sustavu obrazovanja neopterećenih ideja u funkciju gospodarstva, usluga i novih proizvoda i općenito, boljitkom razvitka.

SURADNJA

Izaslanstvo je primio dožupan *Dragan Vulin* i pozdravio dopredsjednika Vlade Vojvodine dr. *Ándora Delija* i ostale članove i izrazio želju i volju županije da se razvija suradnja u području obrazovanja, koja je dugo već evidentna kroz različite oblike na relaciji Osijek – Novi Sad i Osijek – Subotica i Sombor. Pohvalio je inicijativu sadržanu u projektu »Festival pameti«, te ponudu razmjene nadarenih učenika s područja Osijeka i strukovnih škola u Vojvodini. Posebice je naglasio uvijek dobru volju pomoći susje-

dima s one strane Dunava, gdje živi hrvatska nacionalna manjina, te pozdravio predstavnike Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Subotice, koji s Osijekom već imaju dobru suradnju, budući da su Osijek i Subotica gradovi prijatelji. Tu je istaknuo i dobre prijateljske odnose Gospodarske komore sa sjedištem u Subotici i Novosadskog sajma s Hrvatskom gospodarskom komorom, Županijskom komorom u Osijeku i brojne druge oblike suradnje ovih dviju regija.

Mr. *Ándor Deli*, dopredsjednik Vlade Vojvodine i pokrajinski tajnik za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, naglasio je kako Vlada Vojvodine teži daljnjem jačanju dobrosusjedskih odnosa, a neposredni susreti su najbolji način da se tomu pridone. Mr. *Deli* je izrazio zadovoljstvo susretom u županiji gdje je dogovoreno nekoliko konkretnih projekata, među kojima je važno povezivanje srednjih škola

i tješnja suradnja djece, odnosno učenika, što će imati utjecaja na brisanje predrasuda i rušenje zapreka, kao uvjet za bolje razumijevanje i uvažavanje. »Dobro je imati velike projekte vezane za gospodarstvo, što rezultira novom dodanom vrijednosti, ali povezivanja obrazovanja i škola i djece tj. učenika, možda su mali koraci, ali obećavajući, jer ta djeca, ti budući naraštaji, jamstvo su boljih odnosa i još čvršće suradnje«, kazao je *Deli*.

Suglasio se i *Mato Groznica*, podtajnik u istom Pokrajinskom tajništvu i naglasio kako je intencija njihova resora i općenito Vlade AP Vojvodine, da se u

Uključenje Slavonije i Baranje kao regije u međunarodni projekt nazvan »Festival pameti« * Otvoreno niz značajnih pitanja – obrazo-

razgovore sa susjednim regijama uključe i nacionalne zajednice kojima je to matična domovina i koji u Republici Srbiji imaju svoje nacionalno vijeće. Baš zato su u Osijek pozvani i predstavnici HNV-a, pa je izrazio zadovoljstvo da je na razgovorima u županiji otvoreno niz značajnih pitanja na kojima će se u skoroj budućnosti temeljito raditi. Tu su prije svega pitanja obrazovanja na materinskom jeziku i službene uporabe jezika, te mogućnost razmjene učenika i studenata i mogućnost smještaja u domovima.

PITANJA SPECIFIČNA ZA HRVATSKU ZAJEDNICU

U izaslanstvo Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice, uključuje-

Pitanja koja će se rješavati

Predstavnicima Županije obratio se predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća i tom prigodom izdvojio dvije teme: pitanje kvota za domski smještaj studenata iz Vojvodine i pitanje suradnje za stručno usavršavanje nastavnih kadrova koji predaju u nastavi na hrvatskom jeziku u Vojvodini.

Za ove dvije teme uspostavljen je načelan dogovor da će obje strane učiniti sve potrebne pripreme, te da će se komunikacija na rješavanju ovih pitanja nastaviti.

vanje na materinskom jeziku i službena uporaba jezika, te mogućnost razmjene učenika i studenata i mogućnost smještaja u domovima

ni su i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća *Darko Sarić Lukendić*, predsjednik Izvršnog odbora, *Anđela Horvat*, zadužena za obrazovanje i *Ankica Jukić-Mandić*, zadužena za informiranje. Ovo je prvi puta da su u izaslanstvo prigodom posjeta matičnoj državi uključeni predstavnici nacionalnog vijeća, koji su imali mogućnost izložiti pitanja koja su specifična za hrvatsku zajednicu u Vojvodini, za koja bi se rješenja mogla naći u suradnji sa Županijom, a tiču se prije svega obrazovanja na materinskom – hrvatskom jeziku.

Predstavnicima Županije obratio se predsjednik Izvršnog odbora HNV-a i tom prigodom izdvojio dvije teme: pitanje kvota za domski smještaj studenata iz Vojvodine i pitanje suradnje za stručno usavršavanje nastavnih

kadrova koji predaju u nastavi na hrvatskom jeziku u Vojvodini.

Pitanje domskog smještaja odnosilo se na mogućnost određivanja kvota, mjesta u studentskim domovima koja bi bila rezervirana za studente iz Vojvodine koji bi se odlučili za studij na Osječkom sveučilištu. Nedostatak poticaja, odnosno mala mogućnost dobivanja stipendija i domskog smještaja glavni je uzrok zašto je broj studenata koji studiraju na sveučilištima u Republici Hrvatskoj svake godine sve manji. Uvođenjem kvote osigurala bi se neka vrsta sigurnosti, kao što je to bilo ranije, kada su studenti iz dijaspor po položenom prijamnom ispitu dobivali domski smještaj i stipendiju za prvu godinu, a kasnije je sve ovisilo o njihovom radu i rezultatima na studiju. Ovaj vid pomoći bio bi u izravnoj funkciji osnaživanja hrvatske zajednice u Vojvodini, s obzirom da je jedan od ključnih problema nedostatak adekvatnih kadrova na hrvatskom jeziku.

Druga tema vezana za hrvatsku zajednicu odnosila se na mogućnost suradnje sa Sveučilištem u Osijeku na orga-

Dogovoreni projekti

Mr. Ándor Deli je izrazio zadovoljstvo susretom u županiji gdje je dogovoreno nekoliko konkretnih projekata, među kojima je važno povezivanje srednjih škola i tješnja suradnja djece, odnosno učenika, što će imati utjecaja na brisanje predrasuda i rušenje zapreka, kao uvjet za bolje razumijevanje i uvažavanje.

niziranju tečaja o poznavanju hrvatskog jezika, koji bi ovdašnje institucije priznavale kao validan dokaz, potreban za obavljanje posla koji zahtijeva znanje hrvatskog jezika. S obzirom da u Republici Srbiji ne postoji institucija koja bi takvu potvrdu mogla izdati, rješenje bi bilo u suradnji dviju visokoškolskih ustanove, jedne iz Hrvatske i jedne iz Srbije i organiziranje tečaja koji bi bio nostrificiran. Za ovakvim tečajem postoji velika potreba i veliko interesiranje.

Za ove dvije teme uspostavljen je načelan dogovor da će obje strane učiniti sve potrebne pripreme, te da će se komunikacija na rješavanju ovih pitanja nastaviti.

U SVIM ZEMLJAMA SVIJETA

Zdravko Živković, savjetnik u Vladi i tajnik Odbora za proračun, inicijator je projekta »Festival pameti«. Naime, počeli su na inicijativu američke zaklade, gdje je i sam sudjelovao prije četiri godine, kada je zaključeno da projekt treba razvijati u

svim zemljama svijeta. Pripala mu je čast projekt pokrenuti u Panonskoj regiji, uključujući i regije u susjedstvu i danas je tu 10-12 regija iz 7 europskih zemalja, uglavnom već članica EU, a i Srbija je na tom putu. Živković je imao i mali performans, predstavljanje novih ideja, pohvalivši pritom pet osječkih djevojaka, učenica Ekonomske i upravne škole, s kojima je imao tek sat i pol treninga i iznio je čitav niz novih, inovativnih prijedloga glede unapređenja proizvodnje u tvrtki Kanditi.

Goste iz Novog Sada u Kanditu je pozdravio direktor proizvodnje i održavanja *Zdenko Galušić* izrazivši radost posjetom prije svega zbog najavljenog projekta »Festival pameti«. Nakon upoznavanja gosti su obišli novi pogon Kandita u Gospodarskoj zoni Nemetin, u koji je uloženo cca 25 milijuna eura, a vrijednost proizvodnje sadašnjih 4.800 tona treba dostići 13.200 tona do 2016. godine. To će značiti i novo zapošljavanje, mada ne veliko, jer riječ je o novoj sofisticiranijoj proizvodnji.

Slavko Žebić

Festival pameti

Mato Groznica je govorio o »Festivalu pameti«, međunarodnom projektu u koji je uključeno niz regija u susjednim državama, Austriji, Mađarskoj, Italiji, Češkoj, Slovačkoj, Rumunjskoj i naravno Hrvatskoj, gdje su uključene Slavonija i Baranja te Istra, sve one s kojima Vojvodina već ima potpisan protokol o suradnji.

Na upit kakvi su rezultati nakon četvrtog ciklusa, Groznica je rekao kako su iznad očekivanih, no mora se imati na umu da ovo nije projekt čiji se rezultati već sutra mogu vrjednovati, već je to dugoročni projekt ulaganja u mlade ljude.

»PANNONIA ORGANICA« – PREKOGRANIČNA SURADNJA SRBIJE I HRVATSKE

Mogućnost regionalnog razvoja i očuvanja okoliša

Tribina za stanovnike Monoštora pod nazivom »Organska poljoprivreda – kako do znanja i sredstava« održana je u Monoštoru sredinom ožujka u organizaciji UG »Podunav«, Mjesne zajednice Monoštor i Poljoprivredne stručne službe Sombor. Tribina je održana kroz projekt udruge »Zelena mreža Vojvodine« pod nazivom »Pannonia organica«, koji je podržan od strane Europske unije u sklopu IPA prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske.

Na tribini su govorile: *Branka Lazić* – umirovljena profesorica Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu, začetnica primjene načela organske poljoprivrede u Srbiji i pokretač projekta održavanja tržnica organskih proizvoda »Moj salaš« u Novom Sadu, *Olivera Radovanović* – predsjednica UG »Zelena mreža Vojvodine«, organizacije koja je u suradnji s profesoricom Brankom Lazić realizirala tržnicu »Moj salaš«, kao i mnoštvo projekata i aktivnosti koje se tiču ruralnog razvoja, očuvanja prirode i okoliša, te edukacije i realizacije aktivnosti na temu organske i održive poljoprivrede. Na tribini je govorila i *Olivera Sekulić* – inženjer poljoprivrede i savjetodavac Poljoprivredne stručne službe u Somboru.

Cilj tribine je bio da se, nakon predavanja koja su održana u Somboru nekoliko tjedana prije Monoštora, predstavi mještanima mogućnost bavljenja ovim oblikom poljoprivrede, kao način za regionalni razvoj i mjera očuvanja biodiverziteta i okoliša. Budući da postoji mnoštvo kapaciteta eko i ruralnog turizma u selu, uzgoj organskog povrća, voća i stoke nadovezuje se na ove kapacitete logički, povećavajući atraktivnost destinacije za turiste koji posjećuju Monoštor.

Olivera Radovanović je govorila o stanju organske poljoprivrede u Vojvodini, odnosno o činjenici da na prostoru cijelog Zapadnobačkog orkuga ne postoji niti jedan organski proizvođač ili proizvođač u procesu konverzije. Branka Lazić je apelirala na nazočne da za početak krenu barem s proizvodnjom zdravstveno sigurne hrane za sebe i svoju obitelj, gajenjem povrća i voća u obliku biobašte, a Olivera Sekulić je govorila o oblicima podrške koji su na raspolaganju proizvođačima od strane PSS-a »Sombor«, osnovnim pravilima organske poljoprivrede i mogućnostima gajenja biljaka koje su više nego rijetko zastupljene na somborskim poljima i baštama.

Zdenka Mitić

OBILJEŽEN DAN ŠKOLE U SONTI

Novi uspjesi školi na dar

Dan OŠ »Ivan Goran Kovačić« iz Sonte obilježava se, 21. ožujka, na rođendan velikana hrvatske poezije čije ime nosi. Nekada s manjkom prostora i velikim brojem učenika, više od 1.100, danas svojom prazninom olako proguta tek 310 upisanih u ovoj školskoj godini.

SVEČANA AKADEMIJA

Svečana akademija održana je u velikoj dvorani Doma kulture. Nakon nastupa mlade selekcije članica KUD-a »Mažoret«, odabrane učenice i učenici su kroz životopis i recital sastavljen od njegovih najboljih stihova, predstavili život velikog pjesnika *Ivana Gorana Kovačića*. Brojne uzvanike, nastavno osoblje, učenike

Pogled u budućnost uz pjesmu, igru i znanje

i njihove roditelje pozdravio je ravnatelj škole *Zvonko Tadijan*, koji je istaknuo odličnu suradnju s lokalnom zajednicom i pohvalio učenike koji su održali kontinuitet zapaženih rezultata na do tada održanim općinskim smotrama znanja. Tako su iz srpskog jezika plasman na regionalno natjecanje ostvarile *Tara Šegrt*, *Jelena Mihalek* i *Andrea Majstorović* iz 5. razreda, *Marija Domić* iz 7. i *Ksenija Bukovac* iz 8. razreda. Na općinskom natjecanju iz matematike *Jelena Mihalek* iz 5. razreda zauzela je 1. mjesto i plasirala se na regionalno natjecanje. Prvo mjesto u natjecanju iz njemačkog jezika

Učenici su na pozornici pokazali svoje umijeće

28. ožujka 2014.

Ravnatelj Zvonko Tadijan s pohvaljenim učenicima

osvojila je *Vanesa Ađin* iz 8. razreda i plasirala se na regionalno natjecanje. Potom su učenici od 1. do 8. razreda kroz recitale, kratke igrokaze, svirku, ples i zbornu pjevanje pokazali što znaju na pozornici, a svoj rad predstavili su i učenici koji slušaju izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Poslije akademije druženje je uz tradicionalni domjenak nastavljeno u prostorijama škole.

Snage u nogometu i rukometu uz gromoglasno navijanje solidno popunjenih tribina.

PRVA ŠKOLA

Po dostupnim podacima, prva škola u Sonti sagrađena je 1779. godi-

ne. Kao i sve škole u to vrijeme, bila je svojina Crkve i trajala je četiri godine. Škola je tada imala tri učionice. Kako nije bila obvezatna, pohađalo ju je svega 25-30 posto djece dorasle za školu, od čega vrlo mali broj djevojčica. Većina učenika je poslije drugog razreda napuštala školu. Početkom 20. stoljeća uvedeno je šestogodišnje školovanje. Škola je radila u dvije smjene, a četvrtak i subota bili su posvećeni isključivo vjerskoj nastavi. Od 1920. godine nastava u školi se izvodi na srpskom, njemačkom i mađarskom jeziku. Pokraj toga, od iste godine pri školi radi i »Šegrtska škola«, koja je u Sonti postojala sve do 1956. godine. Škola rad nije prekidala ni za vrijeme Drugog svjetskog rata. Po završetku rata uvedeno je obvezatno sedmogodišnje školovanje za djecu od 7 do 14 godina. U to vrijeme školovanjem je bilo obuhvaćeno oko 70 posto djece. Današnji naziv »Ivan Goran Kovačić« škola dobiva 1957. godine, a 21. ožujka (rođendan Ivana Gorana Kovačića) slavi se kao Dan škole. Nastava se izvodila u tri stara adaptirana objekta, sve do izgradnje nove školske zgrade 1961. godine. Noviji dio dograđen je 1982. godine i od tada se nastava izvodi u jednom objektu, a od 2005. godine u sklopu škole je i novoizgrađena sportska dvorana od oko 1.500 kvadrata. Koncem šezdesetih godina prošloga stoljeća školu je pohađalo 1.100 učenika. Od tada taj broj je u konstantnom padu, pa školu danas pohađa 310 učenika, raspoređenih u 16 odjela od 1. do 8. razreda.

Ivan Andrašić

TJEDAN U BAČKOJ

Postizborne refleksije

Izbori su bili i prošli. Glasovalo se kako se glasovalo. Opet, oni koji nisu iskoristili svoje građansko pravo (kako to pretenciozno zvuči) imaju svoje razloge za to. Osvrnuli su se u tjednu iza nas na izbore i rezultate i lokalni odbori stranaka. Izbleđet će uskoro i bilbordi s kojih nam se smiješe stranački lideri. Sada valjda konačno možemo odahnuti.

A u toj predizborno-izbornoj euforiji Sombor je poslije 30 godina dobio svoj Prostorni plan. Ta je vijest prošla gotovo neprimjetno, a nije izazvala ni veći interes varoških vijećnika, kao da se ne radi o dokumentu koji će usmjeriti razvoj grada u godinama pred nama. Bit će da se baš ta tema ne može eksploatirati u dnevno-političke svrhe, a što će biti sa Somborom za desetak godina – koga briga.

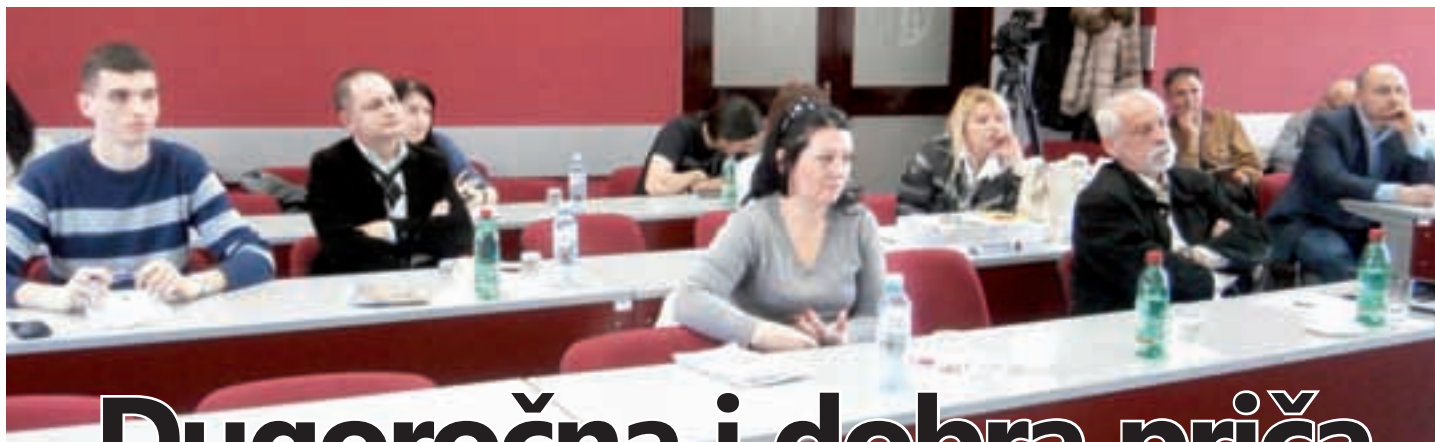
Neprimjetno je prošla i jedna nesvakidašnja gesta dviju Somborki – *Ane Đanić* i *Mirne Dražić*, koje su odlučile svoju obiteljsku kuću pokloniti gradu, uz uvjet da u njoj bude vrtić. U današnje vrijeme opće grabeži i otimačine, doista neobična gesta. Što reći, nego jedno veliko hvala.

Počeo je i najznačajniji posao u tvornici na otvorenom nebu – proljetna sjetva. U bačkoj će ravnicu biti zasijano više od 200.000 hektara. Prvi su u njive ušli ratari koji siju šećernu repu. Među tradicionalnim proizvođačima repe ima i onih novih, a kažu, opredijelilo ih je to što kod repe znaju po kojoj će je cijeni najesen prodati i kada će dobiti novac. Doći će na red i ostale kulture, kukat će poljoprivrednici na cijenu sjetve. Već se zna kako će raditi i na svoju štetu, ali njive neće ostaviti u parlogu. Takva je stoljetna filozofija seljaka. Najveći grijeh je ostaviti zemlju u korovu.

Krenula je u Somboru tradicionalna akcija uređenja grada »Mjesec čistoće«. Jest to lokalna vijest, pa po tomu možda i ne zaslužuje spomen u ovom pregledu, ali ako je suditi po interesu Somboraca za raspored odnošenja otpada, tu su vijest itekako iščekivali. Akcija je prigoda da se domovi oslobode sveg otpada koji se ne nosi u tjednim akcijama odnošenja smeća. I što je još važno, količine nisu ograničene, a i sve je besplatno. Raduju se ovoj akciji i sakupljači sekundarnih sirovina, koji se u tih mjesec dana u Sombor sjate sa svih strana. Dobro su upoznati s rasporedom ulica i uvijek ih običu prije ekipa »Čistoće«. Biraju samo ono što mogu prodati, pa tamo gdje oni prođu ostaje pravo ruglo na ulicama.

Z. V.

ZAJEDNIČKI NASTUPI NA SAJMOVIMA TURISTIČKIH ORGANIZACIJA SRIJEMA I GRADOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Dugoročna i dobra priča

Opći zaključak svih nazočnih bio je da se već u idućim danima složi zajednički koncept koji bi bio temeljni dokument za Srijem i Srem, koji će biti predstavljen čelnicima svih općina

Sastanak turističkih organizacija gradova u Srijemu, kojem su nazočili i predstavnici Turističke organizacije iz Republike Hrvatske – Grada Iloka, održan je u dvorani Skupštine općine Šid u petak 21. ožujka. Tema sastanka bio je nastavak započete suradnje po pitanju zajedničkih projekata na sajmovima u zemlji i inozemstvu, kao i zajedničko sudjelovanje u pisanju i realizaciji projekata pod nazivom »Srem Srijemu«, s kojima bi aplicirali i za sredstva iz europskih IP fondova. Goste je pozdravio predsjednik Općine Šid *Nikola Vasić*, a radni dio sastanka otvorio je direktor Turističke organizacije Šid *Miroslav Janjić*, istaknuvši kako se u šidskoj općini osim Turističke organizacije projektima iz područja turizma bavi i Ured za lokalni ekonomski razvoj. U ime gostiju iz Republike Hrvatske nazočnima se obratio *Dražen Deranja*, upravitelj Poljoprivredno turističke organizacije »Mir« iz Opatije, koji je tom prigodom istaknuo kako ideja vodilja projekta Eko agroturizam, razvojna šansa »Srem Srijemu«, trebaju biti upravo brendovi karakteristični za Srijem, gospodarske, poljoprivredne, kulturne i ekonomske ponude: »Vodili smo

se prvenstveno međudržavnim ugovorom koji je potpisan između Srbije i Republike Hrvatske, kao i protokolima o suradnji Vukovarsko-srijemske županije s gradovima u Srijemu. Želja nam je bila u projekt uključiti cijeli Srijem i preko talijanskog partnera stvoriti temelje i izabrati barem po pet gradova iz Republike Hrvatske i Srbije, koji bi ušli u eko turističku destinaciju, kako bi Srijem postao zanimljiva turistička destinacija u Europi, ali i puno šire«, kazao je *Dražen Deranja*.

IZGRADNJA EKO OBJEKATA U SRIJEMU

Predstavnici svih turističkih organizacija složili su se kako je ideja vodilja ovakve suradnje unapređenje eko-agroturizma kao razvojne šanse Srijema, kroz razradu brendova i održavanje turističkih manifestacija. Ali, kao jednako tako kao veliki problem istaknuta je izgradnja eko objekata, jer kako se moglo čuti, pojedini gradovi još nisu došli do te razine, a neki gradovi u Srijemu čak nemaju ni svoju turističku organizaciju: »Općina Pećinci na žalost još uvijek nema turističku organizaciju, ali imamo sektor za turizam u okviru Agencije za razvoj općine i turistički info

Ljubica Bošković

centar koji se nalazi u Kupinovu. Smatram kako su ovi sastanci od iznimno velike važnosti i da treba biti još više edukacije, kako lokalne samouprave tako i stanovništva, koje je okosnica i nositelj eko, etno i ruralnog turizma«, istaknula je *Ljubica Bošković* iz turističkog info centra općine Pećinci.

VELIKI ZNAČAJ PREKOGRAIČNE SURADNJE

I predstavnici Grada Iloka iz Republike Hrvatske istaknuli su veliki značaj prekogranične suradnje: »S obzirom da smo dio povijesne regije Sirmia ili Srijema, kako god, od iznimno velike važnosti nam je da funkcioniraju gospodarstvo i suradnja s ostalim gradovima u Srijemu. Ova bi se inicijativa mogla u doglednom vremenu izroditi u nešto novo, u nešto što nam treba

Miroslav Janjić

i u nešto što smo nekada i bili kao rimska provincija Sirmia. Mislim da ukoliko se posloži platforma s generalnim interesima svih s obiju strana i ukoliko bismo našli dobre partnere, možemo složiti i dugoročnu i dobru priču gdje će svatko u svom segmentu pronaći svoj interes«, izjavio je *Ivica Miličević*, direktor Turističke organizacije Grada Iloka. »Nadam se da ćemo u idućem razdoblju, s obzirom da smo se dogovorili češće se sastajati, uspjeti konkretizirati nekoliko tema koje ćemo predstaviti predstavnicima lokalnih samouprava, a potom zajedničkim projektom nastupiti pred IP fondovima, jer smatram kako samo zajedničkim snagama realizacija projekata može biti izvjesnija i sigurnija«, izjavio je *Miroslav Janjić*, direktor Turističke organizacije Šid.

Suzana Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Korak naprijed u ekonomiji i zdravstvu

Nakon euforije oko utvrđivanja konačne liste glasova građana na prethodno održanim izborima, u Srijemu se proteklog tjedna ponovno sve počelo vraćati u normalu. Može se slobodno reći odvažnim korakom naprijed, kako u ekonomskom, tako i u zdravstvenom i socijalnom smislu, gotovo u svim gradovima u Srijemu. I tako je Rumu, poslije mnogih priča koje su kružile gradom kako od proizvodnog pogona britanske kompanije »Albon« neće biti ništa, 19. ožujka posjetio otpravnik poslova u Veleposlanstvu Velike Britanije *David McFarlane*, koji je tom prigodom obišao proizvodni pogon »Albon«, a potom i proizvodnu halu te tvrtke u Šimanovcima. Poslije obilaska pogona, otpravnik poslova u Veleposlanstvu Velike Britanije skupa s direktorom »Albona« za Srbiju *Ismetom Grebovićem* i predstavnicima lokalne samouprave Općine Ruma, na konferenciji za novinare najavio, što je i svakako najvažnija informacija, kako proizvodnja definitivno počinje 18. travnja. Kako je tom prilikom rečeno, u sam objekt do sada je uloženo 10 milijuna eura i u tijeku je probna proizvodnja u kojoj trenutačno radi 15 obučanih Rumljana, a do kraja godine posao bi trebalo dobiti oko 200 radnika. U planu je da se rade dva potpuno nova projekta za SAD, gdje se radi o razvoju dva nova motora za »Ford« i »Cummins«, koji će ići u Nissanove pikapove. Svakako lijepa vijest za Rumljane, s obzirom da su skoro izgubili svaku nadu da će uskoro imati šansu negdje se uposliti. A malo dalje, u Srijemskoj Mitrovici, u cilju poboljšanja kvalitete zdravstvenih usluga pacijenata, otvorena je još jedna ljekarna u trećoj zdravstvenoj ambulanti Doma zdravlja. Sredstva za otvaranje ljekarni osigurana su iz proračuna Grada, kako bi građani mogli imati mogućnost bržeg dolaska do lijekova i kako bi im oni bili dostupniji. Iz Šida nemamo nekih važnih vijesti, barem kad su investicije i izgradnja pogona u pitanju, na koje su mnogi već i zaboravili, ali ono što je učinjeno jest da je potpisan jedan službeni dokument na inicijativu Centra za socijalni rad, a radi se o sporazumu o suradnji i provođenju zaštite žrtava nasilja u obitelji i žena u partnerskim odnosima na području Općine Šid. Sporazum je potpisan s predstavnicima skoro svih institucija s područja grada, a sve u cilju, kako se moglo čuti, zaustavljanja nasilja i postizanja sigurnosti potencijalnih žrtava. Hoće li ovaj dokument utjecati na smanjenje nasilja, pokazat će vrijeme i efikasnost njegovih potpisnika.

S. Darabašić

U BAČKOJ ZAVRŠENA SJETVA ŠEĆERNE REPE

Interes veći nego lane

Sjetva šećerne repe je završena, a interes proizvođača za ovu proizvodnju veći je nego li lane, što je i razumljivo jer na početku sjetve ratari ugovaraju proizvodnju po poznatoj cijeni i za poznatog kupca. »Naši kooperanti okončali su sjetvu šećerne repe. Mogu kazati da je interes bio za dvadesetak postotaka veći nego prošle godine. Sve šećerane, kao i svake godine ugovarale su sjetvu po poznatoj cijeni, koja je skoro identična kod svih šećerana na našem području. To je ono što je poljoprivrednicima važno. Kada zasiju znaju po kojoj cijeni će taj rod prodati. Zato i ne čudi povećan interes za sjetvu slatkog korijena. Dovoljno je samo sjetiti se prošle godine i problema s cijenom soje i suncokreta«, kaže *Tomislav Lukić*, direktor Zemljoradničke zadruge »Poljoprivrednik« iz Sombora i dodaje da površine pod šećernom repom povećavaju poljoprivrednici koji se tradicionalno bave ovom proizvodnjom, ali ima i novih proizvođača koji do sada nisu sijali repu.

Regija zapadne Bačke povoljno je područje za proizvodnju repe i

značajna je sirovinna baza šećerane u Crvenki koja zajedno sa šećeranom u Žablju pripada grčkoj industriji šećera. Prema riječima *Milana Martića*, direktora sirovinškog sektora šećerane »Crvenka« grčka industrija šećera ove godine ugovorit će sjetvu šećerne repe na oko 17.000 hektara. To znači proizvodnju od oko milijun tona šećerne repe za preradu u ove dvije šećerane. »Proizvođačima ove godine nudimo cijenu repe na bazi osnovne cijene od 4,3 dinara po kilogramu, a s dodanim bonusom od 200 dinara po toni to je ukupno 4,5 dinara po kilogramu. Samtramo da je to, spram uvjeta na tržištu šećera, sasvim korektna cijena. Svjesni smo problema koje imaju ratari oko osiguravanja sredstava za nabavu repromaterijala, pa ćemo po povoljnim cijenama osigurati repromaterijal u razmjenu za korijen šećerne repe«, kazao je Martić.

Optimalni rokovi za sjetvu repe bili su od 5. do 25. ožujka. Posijanoj repi odgovaraju vremenski uvjeti kakvi su bili ovog tjedna.

Z. V.

PRISJEĆANJE NA PJEVAČKU SKUPINU IZ MONOŠTORA

»Izvorinkama« s ljubavlju

Kulturno naslijeđe jednoga naroda i njegovo očuvanje u doba globalizacije, značajne su stavke u životu, osobito malih zajednica. Tako se izvorno narodno stvaralaštvo, kroz pjesme, nošnje i običaje, svakim eksponiranjem otkida od zaborava i nastavlja svoju egzistenciju.

Prije dva tjedna u Monoštoru je tako obilježeno 35 godina od osnutka monoštorske izvorne pjevačke skupine, kasnije nazvane »Izvorinke«. Organizator manifestacije bio je Kulturni centar »Laza Kostić« iz Sombora, uz podršku Mjesne zajednice Monoštor.

Za desetak godina rada »Izvorinke« su nekoliko puta nastupale na televiziji, gostovale u Münchenu, Mađarskoj, Zagrebu, Ohridu... Nastup na »Beogradskim muzičkim svečanostima«, čuvenom BEMUS-u, najveće im je priznanje

SPONTANI POČETAK

Kako je sve počelo? Kao i sve velike stvari, može se reći – spontano. Godine 1979., povodom 8. ožujka, Katica Pašić iz Monoštora pozvala je grupu žena za koje je znala da imaju talenta za pjevanje, da bi sudjelovale u programu i prigodno obilježile Dan žena prilikom proslave u Domu kulture. Tako je, pokraj recitatora, pjevača, glumaca i drugih izvođača, te večeri nastupila i pjevačka skupina koja je u prelijepim šokačkim nošnjama izvela izvorne tradicionalne pjesme. U momentu kada je Katica, od milja zvana »Teta Kaća« ili »Kale«, zapjevala, nastao je tajac, kasnije su joj se pridružile i druge članice skupine, cijeli nastup je bio popraćen oduševljenjem, a svi su se pitali gdje su te talentirane žene bile do sada. Uz čestitke, javila se i inicijativa od strane prisutnih predstavnika institucija kulture da se skupina obvezno prijavi

za općinsko natjecanje amaterizma i izvornog stvaralaštva. Kao u priči, grupa je osvojila prvo mjesto, nakon čega je uslijedilo zonsko natjecanje, pa republičko, gdje su također Monoštorke bile najbolje.

ZNAČAJNIJI NASTUPI

Nakon toga, uslijedila su gostovanja i natjecanja i izvan

granica tadašnje Jugoslavije. Za desetak godina rada »Izvorinke« su nekoliko puta nastupale na televiziji, gostovale u Münchenu, Mađarskoj, Zagrebu, Ohridu... Nastup na »Beogradskim muzičkim svečanostima«, čuvenom BEMUS-u, najveće je priznanje amaterkama iz Monoštora. Organizator, a danas bi se to zvalo »menadžer« skupine bio je Đorđe Luković, uz podršku

supruge Mare Luković, a tu su još bile i Vila Lalošević i Marija Sajder. Nije zanemarivo napomenuti da su imale mnoštvo poziva za nastupe, koje nije bilo sve moguće ispratiti, a osobito značajno je ono za gostovanje u Japanu, gdje ih je srdačno pozvala delegacija ove zemlje oduševljena nastupom na BEMUS-u. Iako je uloženo mnogo truda u organizaciju puta u ovu daleku zemlju, kako od strane zemlje domaćina, tako i od strane Monoštora, na žalost ipak nisu uspjele otputovati, no...

Skupina je kasnije dobila i pomladak, koreografinja je sve vrijeme bila Katica Pašić, a izvođačka postava i podmladak imali su više od 40 članova. Izvodile su pjesme, stare običaje poput »kraljica«, kratke scenske komade... i nikoga nisu ostavljale ravnodušnim. Godinama kasnije, dio članstva skupine prešao je u KUDH »Bodrog«, dok su »Izvorinke« i dalje nastupale na različitim kulturno-umjetničkim manifestacijama u Monoštoru, Somboru, Subotici...

Uloženi trud, ljubav prema tradiciji i uspjesi nisu zaboravljeni. To je potvrdila i srdačna atmosfera prepuna emocija, suza i osmijeha prilikom proslave tridesetpetogodišnjice. Na njoj su se okupile članice skupine koje su se za ovu prigodu posebno pripremile i izvele četiri pjesme. Uz prisjećanje na premnule članice i projekciju fotografija skupine s različitih gostovanja i nastupa, probudile su se uspomenne i snažne emocije.

Zdenka Mitić

GOSTOVANJE HKPD-A »JELAČIĆ« U STAROM DALMATINSKOM GRADU

Trogir ugostio Petrovaradince

*Vrhunac gostovanja
vojvođanske udruge
bio je njihov
cjelovečernji koncert*

Potpisivanje Povelje

pjesma »Vilo moja« u izvedbi solista pjevačke sekcije društva »Jelačić« tenora *Slavoljuba Kocića*. Atmosfera u koncertnoj dvorani bila je sve vrijeme prepuna emotivnog naboja, koji se na koncu programa očitovao u zahvalnom govoru predsjednika općinskoga vijeća *Davora Radića*: »Svi volimo pjevati pjesmu 'Ustani, bane, Hrvatska te zove!' Ja mislim da u vašem kraju, dragi Petrovaradinci, ban ne mora ustajati, već da može mirno spavati... dokle god vi tamo postojite i čuvate hrvatski identitet i običaje.«

UZVRATNI POSJET

U nedjelju prije podne pjevački zbor »Jelačića« imao je čast pjevati na svečanoj sv. misi u trogirskoj katedrali sv. Lovre, koju je, uz koncelebraciju domaćeg župnika don *Pave Piplice*, predvodio župnik župe Uzvišenja sv. Križa vlč. *Stjepan Barišić*.

Rastanak dvaju prijateljskih društava protekao je u očekivanju novoga susreta koji slijedi u Petrovaradinu, 16. travnja. Tada će i članovi i simpatizeri društva »Jelačić« moći nazočiti prezentaciji trogirskoga kulture, umjetnosti i gurmanluka, ali i uživati u nastupu klape »Trogir«.

Potporu realizaciji ovoga gostovanja dali su Pokrajinsko tajništvo za kulturu i javno informiranje APV-a, privatni poduzetnik iz Splita *Ivan Iko Mamić*, predsjednik Udruge gastronoma trogirskoga rivijske *Nikica Ševo*.

P. P.

Turističko naselje »Medena« u Trogiru ove je godine mjesec dana ranije otvorilo vrata svojih apartmana. Razlog tome nije bio početak ljetne sezone, već smještaj članova Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva »Jelačić« iz Petrovaradina, koji su na poziv udruge gastronomoma trogirskoga rivijske došli u posjet ovome starom, dalmatinskom gradu.

Gostovanje »Jelačića« u Trogiru bilo je plodno i uspješno, te se već sada može smatrati »događajem godine« unutar udruge.

Tijekom tri dana boravka, od petka, 21. ožujka, do nedjelje, 23. ožujka, realiziran je bogati program posjeta koji je imao za cilj gradu Trogiru predstaviti kulturnu, umjetničku i povijesnu baštinu petrovaradinskih Hrvata. Također, članovi HKPD-a »Jelačić« imali su priliku opširnije upoznati prošlost, znamenitost i značaj grada domaćina, koji se,

uzgred rečeno, od 1997. godine nalazi na popisu svjetske kulturne baštine UNESCO-a.

SRDAČAN DOČEK

Prvog dana boravka upriličen je prijam članova Društva u Gradskoj vijećnici, gdje im se riječima dobrodošlice obratio zamjenik gradonačelnika Trogira *Slade Šilović*. Nakon video prezentacije o Trogiru, u vijećnici je svečano potpisana Povelja o prijateljstvu i uzajamnoj suradnji Udruge gastronomoma trogirskoga rivijske i HKPD-a »Jelačić«, koju su, u nazočnosti zamjenika gradonačelnika i predstavnika lokalnih medija, parafirali *Nikica Ševo* i *Petar Pifat*.

Vrhunac gostovanja HKPD-a »Jelačić« bio je njihov cjelovečernji koncert na kojem su nastupili mješoviti pjevački zbor pod ravnanjem prof. *Vesne Kesić Krsmanović* i tamburaški sastav na čelu s prof. *Stevanom Mošom*. Prezentirana su djela petrovaradinskih skla-

datelja: *Stanislava Prepreka*, *Franje Štefanovića*, *Ilije Okrugića*, te djela drugih srijemskih, bačkih i, uopće, hrvatskih skladatelja. Poseban dojam na posjetitelje koncerta ostavila je dalmatinska

Prijam kod »hajdukovaca«

Svečanim prijamom u sjedištu Nogometnog kluba »Hajduk«, na Poljudu u Splitu, posebna je čast ukazana i predstavnicima nogometne sekcije društva »Jelačić«. Petrovaradince su primili predsjednik kluba »Hajduk« *Marin Brbić* i trener *Igor Tudor* s pomoćnikom *Goranom Vučevićem*. Tijekom susreta iskazana je međusobna potpora na putu budućeg uspjeha u radu.

Kulturne (kreativne) industrije

Kada se govori o novcu, u domaćim kulturnim krugovima još uvijek dominira stajalište koje univerzalno sredstvo plaćanja smatra nečim stranim, nečim što ne bi trebalo imati veze s tako »čistom« djelatnošću kakva je kultura. No, na Zapadu se razmišlja drukčije, o čemu, među ostalim, svjedoči i pojam kulturnih ili kreativnih industrija. Ovaj je pojam star dva desetljeća, a UNESCO ga definira na sljedeći način: »Kulturne su industrije one industrije koje stvaraju, proizvode i komercijaliziraju nematerijalne sadržaje kulturne prirode. Ti su sadržaji, u vidu proizvoda ili usluga, obično zaštićeni pravima intelektualne svojine. Pojam kulturnih industrija odnosi se na tisaknje, nakladničku djelatnost i multimediju, audio-vizualne djelatnosti, glazbene i kinematografske produkcije, kao i na zanate i dizajn. U nekim zemljama pojam kulturnih industrija uključuje i arhitekturu, vizualne i izvođačke umjetnosti, sport, proizvodnju glazbenih instrumenata, reklamu i kulturni turizam.«

Jedan od važnih aspekata ove priče je da kulturne industrije mogu biti i čimbenik socio-ekonomskog razvoja. U Europskoj uniji ovo je popularna tema. Tako će EU od 2014. do 2020. godine u kulturne kreativne industrije uložiti 1,8 milijardi eura.

O kreativnim industrijama kod nas se ozbiljnije priča tek nekoliko godina unatrag. Na tom planu ističu se aktivnosti Grupe za kreativnu ekonomiju, program »Kreativna Srbija«, Klaster kreativnih industrija Vojvodine... Iako stanje u ovom sektoru nije sjajno, on sudjeluje u zaposlenosti sa 7,3 posto, te generira oko deset posto bruto dodane vrijednosti.

Kakve to veze ima s ovdašnjim Hrvatima? Pa ima. Ukoliko se kreativne industrije u Srbiji ozbiljnije pokrenu, taj bi se trend trebao odraziti i na kulturne prostore ovdašnjih nacionalnih manjina. Jednako tako, jedna od vizija ljudi iz ove branše jest da bi potencijale kreativnog sektora trebalo više razvijati na lokalnoj razini, posebice u ruralnim područjima, u kojima se nalaze zalihe tradicionalnog znanja, narodnih običaja i motiva, koji se putem reinterpretacije u okviru kreativnih industrija mogu sačuvati i oživjeti.

Dakle, ukoliko se kreativni sektor bude dodatno razvijao, veći tržišni potencijal zadobit će i umjetnost naive, tradicijske manifestacije, etno kuće i salaši, stari zanati, ruralni turizam... Hoće li ova ideja postati realnost, ovisi o mnoštvu faktora. U svakom slučaju, radi se o temi o kojoj bi u budućnosti trebalo biti još puno priče.

D. B. P.

ODRŽANA PRVA SJEDNICA OO »DUŽIJANCE«

Osigurani uvjeti za temeljitije organiziranje manifestacije

U sjedištu Udruge bunjevačkih Hrvata »Dužijanca« u župi sv. Roka u Subotici u četvrtak, 13. ožujka, održana je prva sjednica Organizacijskog odbora »Dužijance«, koji djeluje u sastavu nove udruge. Na sjednici su uz direktora Organizacijskog odbora *Marinka Piukovića* sudjelovali svi članovi odbora u sastavu: *Marinko Prčić*, mons. *Stjepan Beretić*, *Vlatko Vojnić Purčar*, *Marija Kujundžić*, *Pavle Kujundžić*, *Ljiljana Dulić* i *Ivan Piuković*.

Na početku sjednice predsjednik udruge mons. dr. *Andrija Anišić* izvjestio je da je 6. ožujka UBH »Dužijanca« upisana u registar udruga kod Agencije za privredne registre R. Srbije. Direktor OO »Dužijance« *Marinko Piuković* je objasnio način djelovanja toga odbora u naredne četiri godine. Članovi Organizacijskog odbora su zatim razgovarali o organiziranju ovogodišnje Dužijance koja će imati nekih neznatnih novina u odnosu na ranije. Naime, glavna i osnovna novina je da je odbor imenovan na četiri godine i da će moći puno mirnije i temeljitije organizirati Dužijancu. Druga bitna novina je da će UBH »Dužijanca« sa župnicima koji imaju dužijance u selima oko Subotice sklapati pose-

ban sporazum o suradnji, kao i sa svim udrugama koje žele sudjelovati s posebnim programom u okviru Dužijance. Tako će sklopiti poseban sporazum s HKC-om »Bunjevačko kolo«, koje će ubuduće organizirati Smotru dječjeg folklora »Dužijanca« kao i smotru folklora »Dužijanca«, zatim sporazum s HKPD-om »Matija Gubec« u Tavankutu koji bi trebao biti domaćin ovogodišnjeg Takmičenja risara. Već je dogovoreno sa

župnikom iz Tavankuta preč. *Franjom Ivankovićem* Blagoslov žita na blagdan Sv. Marka, koji će započeti sv. misom u crkvi Srca Isusova u Tavankutu u 17 sati.

Za pomoćnike direktora Organizacijskog odbora izabrani su *Pavle Kujundžić* i *Ljiljana Dulić*, a za voditelje pododбора: *Pavle Kujundžić* za Takmičenje risara, *Nedjeljka Šarčević* za Aranžere izloga i Likovnu koloniju »Bunarić«, *Ivan Piuković* za »Priskakanje vatre« a *Marinko Piuković* i *Andrija Anišić* za središnju proslavu u crkvi i na trgu.

Prihvaćen je i prijedlog dopredsjednika udruge *Laze Vojnića Hajduka* da OO objavljuje Glasnik »Dužijance« koji bi izlazio dva puta godišnje. Predloženo je također da se formiraju odjeli UBH »Dužijanca« pod starim

nazivima »Katoličko divojačko društvo« i »Bunjevačko momačko kolo«, a bilo je prijedloga da jedan od odjela bude i Odjel bandaša i bandašica.

Svi članovi Organizacijskog odbora izrazili su nadu da će i ovogodišnja proslava Dužijance proći u najboljem redu na radost i zadovoljstvo svih ljubitelja tog običaja bunjevačkih Hrvata, kao i svih građana Subotice.

A. A.

Lampe Jugoslava Ćuge Sivića u Beogradu

BEOGRAD – Izložba lampi »Osvetli se« *Jugoslava Ćuge Sivića* otvorena je u ponedjeljak u Galeriji Art Pocket u Beogradu. Tridesetsedmogodišnji umjetnik iz Subotice

svoje skulpture, lampe, svijećnjake, namještaj izrađuje od industrijskog i metalnog otpada. Na izložbi u Galeriji Art Pocket, koja će se moći pogledati do 6. travnja, Sivić predstavlja novu kolekciju lampi.

Neobičnu umjetnost od stvari koje su preuzete s otpada Sivić stvara već dvanaest godina. Njegove »ekološke« skulpture u obliku ribe, kornjače i delfina obišle su Beograd (Tašmajdan, Općina Novi Beograd, festival »Supernatural«), a trenutačno se jedna nalazi na obali Save iza Beogradskog sajma. Skulpture su putovale kroz sa Srbiju sloganom »Ubaci limenku, dovrši skulpturu«.

Filmovi s DORF-a prikazani u »Fabriki«

NOVI SAD – Festival dokumentarnog rock filma DORF iz Vinkovaca predstavio se početkom tjedna u novosadskom klubu »Fabrika«, koji radi u okviru Studentskog kulturnog centra Novi Sad. U dvije večeri na tri lokacije u klubu je prikazano šest filmova i to posvećenih glazbenicima iz regije (*Marko Brečelj*, *Punčke*, *Sexa...*). Riječ je o selekciji ostvarenja koja su obilježila ovaj filmski festival. Festival DORF pokrenut je 2007., a dio njegova programa dosad je predstavljan u više gradova u Srbiji.

Izložba slika s kolonije »Stipan Šabić 2013.«

SUBOTICA – Izložba slika nastalih na trećem sazivu Umjetničke kolonije »Stipan

Šabić 2013.« bit će otvorena u ponedjeljak, 31. ožujka, na Otvorenom sveučilištu u Subotici u 18 sati. Izložena djela moći će se pogledati do 13. travnja.

Promocija knjige »Dogovoreni brak« u Monoštoru

MONOŠTOR – Roman »Dogovoreni brak« subotičkog pisca *Dražena Prčića* imat će svoju promociju u Bačkom Monoštoru u nedjelju, 6. travnja, u TV dvorani Doma kulture, s početkom u 19 sati. Predstavljanje u ovome selu dolazi u finalu njegove vojvođanske turneje, budući da je radnja romana usko vezana baš za Monoštor. Organizator promocije je koordinator za kulturu za Bački Monoštor.

Inače, ovoga pisca je prošloga tjedna ugostila Gradska knjižnica i čitaonica Valpovo. Prčića je valpovačkoj publici predstavio profesor *Zdenko Samaržija*. Biti Hrvat u Srbiji, studirati i diplomirati na Pravnom fakultetu u Osijeku, nakon pet godina odvjatničkog posla odreći ga se da bi se pisalo, samo su neke činjenice iz autorova života koje potiču znatiželju čitatelja da posegnu za knjigom koja je predstavljena (»Tajna provincije«) ili nekom drugom od trinaest do sada objavljenih, piše portal valpovstina.info.

»Prepekovo proljeće« u Novom Sadu

NOVI SAD – HKUPD »Stanislav Prepek« iz Novoga Sada organizira i ove godine književno-pjesničku manifestaciju »Prepekovo proljeće«, koja će biti održana u subotu, 12. travnja, u Novom Sadu u sjedištu udruge (Ulica cara Dušana broj 4) s početkom u 17 sati.

U programu će sudjelovati zbor »Jelačić«, ženska pjevačka skupina »Prepek« i autori pjesama iz zbirke. Tom će prigodom ujedno biti predstavljena zbirka pjesama »Prepekovo proljeće 2013.«.

Seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni

ZAGREB – Kulturni centar Travno – Posudionica i radionica narodnih nošnji organizira četvrti seminar o primjeni narodnih nošnji na amaterskoj folklornoj sceni. Seminar će biti održan 4. i 5. travnja 2014. u Kulturnom centru Travno u Zagrebu. Seminar je namijenjen folklorasima, voditeljima KUD-ova, garderobijerima te koreografima, a sastojat će se od teorijskog i praktičnog dijela. Pažnja će biti posvećena narodnim nošnjama Hrvata u Bačkoj (Monoštor i Breg), Podravine (Koprivnički Ivanec), Bilogore i sjeverne Moslavine, otoka Krka, Hercegovine (Ljubuški) i novogradiške Posavine (Orubica). U praktičnom dijelu sudjelovat će demonstratori s terena, a polaznici će imati priliku raspravljati, postavljati pitanja i dobiti praktične savjete o uređivanju i odijevanju narodnih nošnji namijenjenih folklornoj sceni.

U prikazu nošnji Hrvata u Bačkoj sudjelovat će demonstratorica s terena *Tamara Lerić*, koja je podrijetlom iz Monoštora, a živi u Bregu.

Program seminara možete pronaći na internetskoj stranici posudionice www.pirn.hr.

Kotizacija za sudjelovanje na seminaru iznosi 100,00 kn po osobi, a potrebno ju je uplatiti do 31. ožujka 2014. na IBAN:HR4324020061400003746 (s opisom plaćanja: ime i prezime polaznika – za seminar; poziv na broj 4819) ili osobno na blagajni Posudionice i radionice narodnih nošnji. Polaznici sami snose troškove smještaja i prehrane tijekom seminara.

Prijavnicu za sudjelovanje, uz potvrdu o plaćenju kotizaciji, potrebno je poslati elektroničkom poštom, poštom ili faksom najkasnije do 31. ožujka 2014.

Za dodatne informacije zainteresirani se mogu obratiti stručnoj suradnici Mariji Gačić na e-mail marija@pirn.hr, ili brojeve telefona: +385(01)481-9269; +385(099)669-8059.

U POVODU 90. OBLJETNICE SMRTI FRANJE ŠTEFANOVIĆA (1879. – 1924.)

Tvorac dječje opere

Često veliki umjetnici umiru prerano, prije nego što su postali šire poznati, ili zbog pretjerane skromnosti ostaju gotovo nepoznati. Jedan od takvih umjetnika bio je i *Franjo Štefanović*, kome se ove godine navršava 90. obljetnica od smrti. Obilježavanjem godišnjica smrti znamenitih velikana osvježava se sjećanje na njih i njihova djela, te se na taj način pomaže da ih šira javnost bolje upozna. Franjo Štefanović to zasigurno zaslužuje.

Govoreći o njemu, treba istaknuti jednu njegovu djelatnost od osobite važnosti, a to je rad na stvaranju dječje opere. Na stvaranje glazbenih djela za djecu odlučivali su se veliki skladatelji poput *Schumanna*, *Musorgskog*, *Čajkovskog*, *Brittiena*, *Ravela*... Među njihovim djelima nema samo takvih u kojima nastupaju isključivo samo djeca, nego ima često i uloga u kojima sudjeluju i odrasli (*Humperdinckova* opera »Ivica i Marica«). Korak do dječje opere kod nas načinio je upravo Franjo Štefanović, čija je opera »Šumska kraljica« bila koncem osamdesetih godina uvrštena u vojvođanski program glazbenog odgoja za treći razred osnovne škole.

UČITELJ PO PROFESIJI

Franjo Štefanović se rodio u Petrovaradinu 13. ožujka 1879. godine. Nakon završene učiteljske škole u Osijeku započeo je službu kao učitelj u Slankamenu, Čereviću i konačno u Petrovaradinu, gdje je ostao do smrti. Jedno je vrijeme u muzičkoj školi Glazbenog zavoda u Zagrebu učio teoretske predmete, solo pjevanje, klavir, violinu,

orgulje i rog. U Zagrebu je položio ispit za učitelja pjevanja u učiteljskim srednjim školama, a u Petrovaradinu je preminuo kao ravnatelj osnovne škole 20. siječnja 1924. godine.

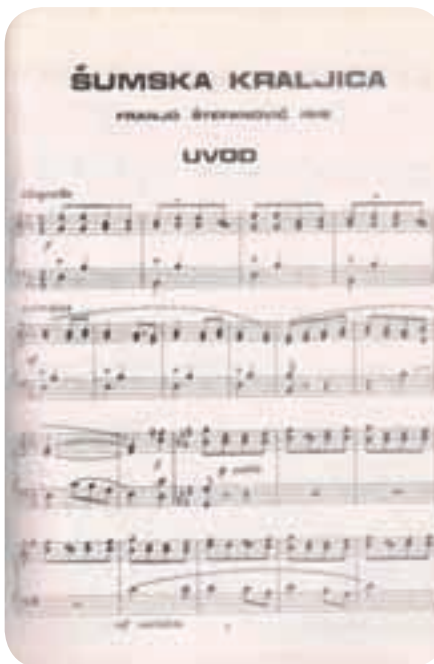
Počeo je skladati još kao učenik, a popis njegovih djela nije malen. Napisao je 71 skladbu za muški zbor, 37 za mješoviti zbor, 22 za dječji zbor, 15 pjesama za glas i klavir, 18 crkvenih

ostavio svega nekoliko klavirskih djela, pretežito fuga.

DJEČJA PJESMA

Glavno područje Štefanovićeve rada oduvijek je bila dječja pjesma. On je skladao gotovo sve tekstove u stihovima iz školskih čitanki onoga doba, ali je najveći dio njegovih kompozicija nestao. Štefanović je stvarao u

»Šumska kraljica« je koncem osamdesetih godina bila uvrštena u vojvođanski program glazbenog odgoja za treći razred osnovne škole

nije, ipak se prizvuci narodnih napjeva u njegovim djelima ne mogu previdjeti, odnosno zanemariti.

U »Šumskoj kraljici« glazba je bliska dječjem okruženju i nju je mogao stvarati samo onakav ljubitelj djece kakav je bio Štefanović. U njoj je glazba jednostavna, melodiozna i pjevna. Glazba posvuda uspostavlja sklad između teksta i tonova. Broj uloga u »Šumskoj kraljici« nije velik. Glavni je lik djevojčica *Ružica* uz koju se pojavljuje i njezin brat *Dinko*. Ostali su operni junaci vilinska kraljica i stari patuljak, a uz njih nastupa zbor vila i zbor patuljaka. Nakon predigre slijedi sedam prizora ove opere u jednom činu.

ČUVARI OPUSA

Značajan udio u obrađivanju »Šumske kraljice« imao je skladatelj *Stanislav Prepek*, Štefanovićev prijatelj i biograf. On je djelo na mnogim mjestima dotjerao i ispravio poneke propuste. Uz pomoć tih korisnih Prepekovih zahvata »Šumska kraljica« je dobila na kvaliteti. Na širenju Štefanovićeve glazbe radili su i prof. *Mihaela Grginčević*, prof. *Đuro Rajković* i glazbeni pedagog *Tihomir Tapavica*, a njegova djela izvodila je opera SNP-a i Komorni zbor muzičkog centra Vojvodine.

Za pohvalu je što se HKPD »Jelačić« iz Petrovaradina zauzeo ove godine svečano obilježiti 90. obljetnicu smrti Franje Štefanovića, u svijetu prvog tvorca opere za djecu koju izvođe djeca. Oni su u suradnji s glazbenom školom »Isidor Bajić« u Novome Sadu izveli najpoznatije Štefanovićevo operno djelo – »Šumsku kraljicu«. Ovakav primjer mogu slijediti i mnoge druge hrvatske udruge kulture obilježavajući obljetnice svojih velikana.

Zvonimir Pelajić

KOLOKVIJ O POSMRTNIM OBIČAJIMA BAČKIH HRVATA BUNJEVACA

Obilje običaja i miješanje kultura

Osim specifičnosti obilja posmrtnih običaja bačkih Hrvata Bunjevaca, vidljivo je miješanje s običajima ovdašnjih Mađara i Srba

»Posmrtni običaji bačkih Hrvata Bunjevaca« bila je tema XXXI. znanstvenog kolokvija održanog u srijedu 19. ožujka u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici. Uvodničarke su bile: *Jasmina Rudić, Tatjana Enderić i Tena-Vioneta Požarić*, studentice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Na kolokviju su predstavile sintezu rezultata svojih terensko-etnoloških istraživanja provedenih tijekom travnja 2013. i ožujka 2014. realiziranih u suradnji Odsjeka i Zavoda, pod mentorskim vodstvom prof. dr. sc. *Milane Černelić*.

Budući da tema o posmrtnim običajima bačkih Hrvata Bunjevaca do sada nije bila istražena, uvodničarke su svoj rad temeljile na prikupljenim podacima tijekom terenskog istraživanja na području Sombora i Subotice s okolicom, te u Zagrebu, gdje su zabilježile par kazivanja koja predstavljaju prekograničnu retrospektivu na same običaje. Od ukupno 34 ispitana kazivača, većina su bile žene, različite životne dobi, te katoličke vjeroispovijesti. Uvodničarke su ovom temom pokušale saznati koja simbolička ponašanja i njihovo predstavljanje kroz obrasce karakteriziraju bunjevačke Hrvate u Bačkoj, te

njihovu percepciju i pogled na same posmrtno običaje.

SISTEMATIZACIJA

S obzirom da su posmrtni rituali jako bogati običajima i da ima puno specifičnosti koje se tiču Bunjevaca Hrvata, uvodničarke su naglasile kako je bilo neophodno napraviti kronologiju i sistematizaciju posmrtnih običaja, koja se sastoji od nekih specifičnosti poput pogreba djece, nekrštene djece, pogreba neudanih i neoženjenih djevojaka i momaka, pogreba samoubojica i beskućnika, te slučajnih prolaznika. Osim navedenog, istraživale su i pripreme za pogreb, odijevanje, iznošenje lijesa iz kuće, kad se točno održava pogreb, potom pogreb na groblju, naricanje, poduše i žalost, tj. kako sam tijek posmrtnih običaja ide. Osvrnule su se također i na različita vjerovanja, no kako je većina kazivača bila katoličke vjeroispovijesti, naglašena je povezanost pogrebnih običaja s religijom kroz molitve krunice nad pokojnikom, odlazak u crkvu na »ležeću misu« itd.

CRTICE IZ OBIČAJA

Iskazi kazivača razlikovali su se od mjesta do mjesta, ali postoje i neke zajedničke specifičnosti ovih običaja, primjeti-

le su uvodničarke. Tako su, na primjer, svi kazivači svjedočili kako se pogreb djece razlikovao od pogreba odraslih zbog izostanka bdjenja, te same pripreme za pogreb, povorke i odijevanja bijelih odijela koja su predstavljala nevinost. Također, svi su kazivači navodili kako je prije umiralo puno više djece i da se za njima nije nosila crnina, jer se vjerovalo da će biti još djece. U slučaju pogreba nekrštene djece nije bilo svećenika na pogrebu i pokapali su se podalje od krštene djece, slično kao što je bio običaj i prilikom pogreba samoubojica i onih koji su smrtno kažnjeni. Prilikom smrti neudanih djevojaka i neoženjenih momaka pogreb je dobivao karakter svadbe, budući da je djevojka bila u bijeloj haljini, nalik vjenčanicu s vijencem cvijeća u kosi, dok je mladić također oblačio ruho za vjenčanje.

NEKAD I SAD

Bdjenje ili »virostovanje« je običaj na kojemu se najviše vidi razmak između onoga kako je to prije bilo i kako se danas održava, rekle su uvodničarke. Najveća razlika je što je prije pokojnik bio u kući, tj. bdjenje ili »virostovanje« se održavalo u kući – u »čistoj sobi«, dok se danas, pojavom kapela i mrtvačnica, to većinom održava

na groblju. Također, došlo je do zabrana držanja pokojnika u kući, koja je dosta pogodila taj aspekt posmrtnih običaja, te se tu dijele dva mišljenja kazivača. Neki su zadovoljni uredbom o držanju mrtvih u kapeli, dok se neki protive tome, jer smatraju da se pokojnik mora oprostiti od svog ognjišta i od svoje kuće u kojoj je boravio cijeli svoj život.

Osim specifičnosti obilja posmrtnih običaja bačkih Hrvata Bunjevaca, vidi se i miješanje s običajima ovdašnjih Mađara i Srba. Iako je stapanje kultura prisutno i u današnjim običajima, prije ih je prije bilo znatno više, rekle su uvodničarke.

Kako je *Katarina Čeliković* iz ZKVH-a istaknula, ova tema predstavlja završetak terenskih istraživanja koja se provode od 2011. godine pod vodstvom prof. dr. sc. *Milane Černelić*. Temama o porodu, običajima vezanim uz njega i vjrovanjima, zatim dječjim igrama i igračkama i na kraju o posmrtnim običajima obuhvaćeno je istraživanje o tradicijskoj baštini bunjevačkih Hrvata u Bačkoj, a rezultati istraživanja bit će objavljeni u monografiji koja je u pripremi.

Najavila je ujedno i novi val istraživanja u suradnji Zavoda i Odsjeka, ali ovoga puta šokačkih Hrvata.

Je. D.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA

Oplanetit (o planeti)

Piše: Alojzije Stantić

Zdenko Samaržija nam prija nekoliko dana pridstavio novu rič: oplanetit. Potaknut sam raspredanjem o tom kako neuki kojekakim nečistom zagađivaje Zemlju, našu planetu. Zabadavad je raspredanje koliko vrmena treba da istru- ne (razgradi se) recimo čutka (ogrizak) jabuke, plastični upaljač, komad cakla i sl. Polazno je pitanje: zašto neuki, po ugledu na države i moćnike, zagađivaje planetu. Neukima nema suda, a moćnicima ne mož sudit. Mali čovik je nemoćan, ne vridi mu se sekirat.

SALAŠARSKA ŠKULA ŽIVOTA

Tim povodom sam se sitio salašarske škole života u kojoj su stariji dicu od malena upućivali u nauk da nam je Stvoritelj Zemlju udilio na hasniranje. Počelo nauka je: ako smo ravan talovali samo za hasniranje, onda ona nije naša, već je moramo taku pridat pokoljenju el za život čovika udesit još boljom od onake kaku smo talovali. Bog je čovika stvorio da na Zemlji bude važniji od drugi stvorova, jel:

Tada Jahve, Bog, načini od zemlje sve životinje u polju i sve ptice u zraku i predvede ih čovjeku... (Sv. pismo: Post – 1-20). Čoviku je dato gospodarenje, al ne i dopuštenje za bilo kaku prominu koja bi štetila drugim stvorovima s kojima je u suživotu na Zemlji (Post: 1,2-20).

Zastanimo na štetama kabadahijske samovolje Čovika moćnika, koji je samo u XX. viku, u subatičkom ataru isušio dolove (vodotokove sa ritovima). Još više je štetovo poticajom na uništavanje i napuštanje salaša, ogolio je ravan i u njoj razvio (rastiro) najveći dio divije živine (životinja). Očita šteta izazvala je

smanjene padavine kišom i snigom i ogolila ravan čija je jedna od posledica viđena i zimus sa smetovima sniga. (Opis ove dvi velike priinake ravni iziskivaje obaški opis, već u drugom broju našeg tjednika.)

Prvo veliko diranje u ravan radi podešavanja čoviku počelo je sridinom XIX. v., potaknuto parnom mašinom tj. njezino hasniranje. Taj izum je u ciloj povisti napravio jedan od najveći zamaha u iskorak civilizacije, kad je čovik izumio parnu mašinu i namistio je na gvozdenu put. Privoz čeljadi i tereta posto je dičija sigračka – štogod odnet: daleko, jeptino, friško i cigurno. Zato su počeli prioravat pustare i na njivama sijat sve više žita (pšenice). To je počelo velikog prikrajanja izgleda panonske ravni, a zbog prioravanja pašnjaka odranjivanje josaga prineto je u staje na salašu, a s tim su nastale više veliki promina u životu salašara.

Kad je salašar posto vezan samo za jedan dio ravne, za svoju njivu, upriličen mu je bolji nadzor i briga nad dilom ravni. Privatio se nauka da u hasniranju Zemljini blagodati ne smi oskrnavit suživot sa drugim živim stvorovima, a za odranjivanje rodnog raslinja (litine) izhasnira-

nu životnu snagu (minerale i dr.) iz zemlje triba nadoknadit.

Hasnu od ravni salašar je Zemlji nadoknadio đubretom (stajnjakom). On ga skupljo (dozrijavo) na jednom mistu – u korlatu i razvlačio ga po njivi s prolića (oko Sv. Jose 19. III.) i liti oko Velike Gospojine (Velika Gospa, 15. VIII.). Rad poštivanja Zemlje u korlat se izvlačilo el smelo (ometlalo) samo trunje od raslinja i iz staja. Žene su iz kujne u korlat istresale otpad od zeleniša voća, olađenu gar (pepeo, od koje je kišom vrime- nom u đubretu nastala potaša) pa je u zemlju vraćen dio u litini izhasniranog kalija. U đubre se nije smilo bacat: caklo, gvožđe, zubača (trava – ona se osušila i spalila), tkanina (stare i izandale krpe i obuća i sl. izložili bi se u katlanki), ništa drveno i drugo koješta od čeg friško neće bit trulež.

SAMO SMO ZAGLEDALI

Nije valjda bilo ni jednog salašarskog derančića koji se nije pentro na drva sa željom da zaviri u gnjizdo koje tice. Dosta je bilo ditetu par puti u gnjizdu vidit jaja el tičice i time zadovoljit znatiželju. U dolu smo zagledali u gnjizda barski tica na

trski i oko nje. Samo zagledali. U našem dolu, na rubu sa mlakom narasla je velika vrba u koju je puko grom. Drveslo je gorilo, kruna oe otpala, deblo na oko 3 m. od vode se odlomilo. Pito sam didu zašto ne izvadimo taj drveni suvarak. Didin odgovor: kruva ne ište, ne smeta nam, a kome mož bit od hasne (koristi). Vrimenom je patrljak od vrbe ticama posto osmatračnica po dolu i ravni. Više puta sam vidio dangubu (čaplju), kukavicu i dr. kad su osmatrali okoliš.

Kad sam čuvo svinje el marvu na strniki, pa još kad sam bio sam sa sobom, zagledo sam one stvorove koje sam onda uočio u ravni. Zagledo sam kotrljanje balegara, spritnog guštera u trku kroz strniku, žabu, brigu- nice u obletanju čopora svinja, nabaso na landrava jaja guštera, pratio doskakivanje skakavca i sl., al nikad nisam štogod uništio, omeo u poslu balegara, zgazio pijavicu kad mi se uvatila na nogu u dolu i sl. Volio sam ih gledat šta rade, kako se ponašadu, ostavio sam ih na miru jel su svi oni kome od hasne u skladnom suživotu u ravni.

Iz tog nauka je bit: neukom čeljadetu utuvit da ne zagadi ravan jel nije naša.

Oplanetimo se!

Ovo čovik još nije oskrnavio

IŠČEZLA STOLJEĆA – CRTICE IZ POVIJESTI O NASELJIMA U SRIJEMU U SREDNJEM VIJEKU

Dijete na hrvatsko-ugarskom prijestolju

Piše: dr. Zsombor Szabó

Planovi Ivana Zapolje privremeno su se »izjalovili« kada se već ozbiljno bolešnom kralju 1506. godine rodio sin, koji je po uzoru na majčinu obitelj dobio ime Lajos (francuski *Lui*, hrvatski *Ludovik*). Iste su te godine u Winerneuštadt, Mikša, tada još njemački kralj i Vladislav II., hrvatsko-ugarski-češki kralj, potpisali tajni sporazum »o bračnim stegama« između dviju dinastija – Habsburgovaca i Jagelovića. Sporazumjeli su se da princeza Ana (Jagelović) postane žena Ferdinanda (Habsbuga, unuka kralja Mikše), a ako tada već bremenita kraljica rodi sina, onda će on postati muž kastilijanske Marije, druge Mikšine unuke. Na osnovi ovog tajnog sporazuma deset godina kasnije (točnije 1515. godine) na tzv. Bečkom kongresu vladara sklopljen je Bečki ugovor kojim je ovaj tajni sporazum postao i službeni. Tim je ugovorom završena višedesetljetna borba između dviju dinastija, za hegemoniju nad prostorom srednje Europe. To je zapravo bio i »odgovor Zapada« na odluku ugarskog plemstva donesenu na Rakoškom polju, po kojoj na prijestolje Ugarske biraju kralja iz svojih redova.

DIJETE NA HRVATSKO-UGARSKOM PRIJESTOLJU

Kralj Vladislav II. je umro 1516. godine. U proljeće te godine u samrtničkoj postelji pozvao je tada već cara Mikšu i mlađeg brata Sigismunda, poljskog kralja, da budu »simbolički« skrbnici njegove malodobne djece, kćerke i sina. Pravi »odgojitelji« su bili kardinal Bakocz-Bakač, Juraj Brandenburški (isto rođak spomenutih kraljeva) i zapovjednik Budima János Bornemissza. Desetogodišnje dijete je proglašeno kraljem pod imenom Lajos II. (Ludovik II.). Po izvješću mletačkog poslanca 1619. godine Ugarskom upravljaju nador Imre Perényi i kancelar i biskup László Szalkai umjesto tada još trinaestogodišnjeg kralja, o kome piše: »da je visokog rasta, lijepog lica, ali je nezgrapan, nedavno je obukao i pancir, govori četiri jezika – mađarski, njemački, češki i latinski,... ako ostane u životu, biće dobar kralj,... ali prihodi su mu nedovoljni, ... puno puta se događalo da se u kuhinji nema od čega kuhati i onda od nekog posude 14 talira«. Priceza Ana se udala za Ferdinanda 1521. godine, a sljedeće godine Ludovik II. se oženio Marijom Habsburškom. Ovi su brakovi na

mnoga stoljeća odredili sudbinu hrvatskog i mađarskog naroda.

»BROD LUĐAKA«

Koncem XV. stoljeća Sebastian Brant u jednoj bazelskoj tiskari izdaje poemu s naslovom »Brod luđaka«. Knjiga je ubrzo postala »bestseller« na njemačkom govornom području.

Portret kralja Ludovika II. (II. Lajos), slikar prikazuje kralja kao odraslog muškarca

Naslovnica knjige poeme »Brod luđaka« 1497. godina

ju. U brodu luđaka putuje tadašnji kršćanski svijet, ali nitko ne zna zašto i s kojim ciljem, tako da brod pluta prema sigurnom uništenju, ali od mnoštva luđaka koji na njemu putuju, nitko ne primjećuje ništa, »a vuk je već u našim štalama i otima janjad svete Crkve, jer pastiri duboko spavaju«. Autor je tu mislio na Turke i spominje zemlje Grčku, Dalmaciju, Štajersku, Karintiju, Hrvatsku i Ugarsku, u kojima oni uveliko haraju i pljačkaju. Ako su Brantove riječi bile već aktualne koncem XV. stoljeća, početkom XVI. su postale još stvarnije. Naime, 1517. godine na portu katedrale u Witembergu Martin Luther »prikiva svojih 95 teza«, za raspravu unutar Katoličke crkve. Time je pokrenuo tzv. »reformaciju«, koja je izazvala već 1524. godine »njemačke seljačke ratove« i rascjep unutar jedinstvene zapadne Crkve na katolike i protestante. Lutherove ideje ubrzo su se počele širiti i u Ugarskoj među građanima njemačkog podrijetla, naročito u budimskom dvoru, gdje su kraljica Marija i Juraj Brandenburški sa simpatijama gledali na radikalne ideje o reformaciji Crkve. Ugarsko plemstvo, koje je tradicionalno bilo protiv Habsburgovaca i Nijemaca, donijelo je zakon 1523. godine protiv širenja reformacije, nazivaju ih hereticima i izrekli su kako »sve luterane treba spaliti na lomači«. A »vuk je već bio u štalama«.

SULEJMAN STUPA NA SCENU POVIJESTI

Turski sultan Selim iznenada je umro 1920. godine. Naslijedio ga je Sulejman I. koji je odmah poslao veleposlanike u Budim da produže prijašnji mir koji je sklopio njegov otac. Na dvoru su bili »neobaviješteni«, pa su provodili taktiku iščekivanja, za svaki slučaj turske poslanike su zatvorili i prekinuli pregovore. Valjda su računali kako će se obnoviti sporadični sukobi s Turcima u pograničnoj zoni, kako je to bivalo i ranije, jer ozbiljnog ratnog sukoba između dviju armija već dugo nije bilo, tako da se i nisu pripremali za ozbiljni rat. Ali grдно su se prevarili. Sulejman I. je potez ugarskog dvora smatrao »povodom za rat« i odlučio je umjesto povremenih pohoda na Mađarsku i Hrvatsku pokrenuti pravi rat. Ovu su odluku s oduševljenjem prihvatili i na njegovu dvoru, jer Selim je do tada ratovao uglavnom s muslimanskim zemljama, a sada im se pruža prilika da zauzmu jednu bogatu kršćansku zemlju.

PROSLAVLJEN BLAGDAN SVETOG JOSIPA

»Taj divan i pomalo zaboravljen svetac«

Župa sv. Josipa u Čereviću u Srijemskoj biskupiji organizirala je 19. ožujka proslavu svoga zaštitnika. Svečano euharistijsko slavlje predvodio je vlč. *Željko Tovilo*, župnik u Rumi, uz koncelebraciju preč. *Tomislava Kovačića*, dekana petrovaradinskog dekanata, vlč. *Zdravka Čabrajca*, mjesnog župnika, vlč. *Marka Loša*, župnika župe Petrovaradin 3, vlč. *Stjepana Barišića*, župnika župe Petovaradin

2, vlč. *Marka Lončara*, župnika u Srijemskim Karlovcima koji je nekada bio župnik župe Čerević, vlč. *Nikice Bošnjakovića*, župnika u Šidu, i grkokatoličkog svećenika vlč. *Darka Raca*, župnika Bačinci. Euharistijsko slavlje je i pjesmama sv. Josipu uzveličala grupa pjevača iz župe Beočin.

U prigodnoj propovijedi vlč. *Željko Tovilo* podsjetio je vjernike da je Isus Kris središte njihovih života, htjeli to oni priznati ili ne, kao što je u središtu života Josipova i Marijina te cijeloga čovječanstva. Također je istaknuo da je sv. Josip »divan svetac koji je pomalo zaboravljen«. Vlč. *Tovilo* svjedočio je kako Gospodin nagrađuje šutljivost, čednost i pravednost, baš kao što je nagradio i sv. Josipa te je naglasio da dok se slavi blagdan Sv. Josipu, treba biti zagređan u lik toga čovjeka, pravednog Josipa.

»On će biti posljednji u Starom savezu kojem će se u snu pojaviti rješenje. U sv. Josipu je ključ za svačiji život. Biti otvoren za

Božju volju, biti otvoren Bogu - na sve to smo mi kršćani pozvani. Otvorenost u osobnom životu na svim razinama. I upravo to traži veliku pažnju, budnost, molitvu i spremnost na žrtvu. To donosi mir i izvanrednu Božiju pomoć. Od trenutka Josipova predanja prestaju nemirni snovi, a počinje stvarnost Božjega vodstva. U vjeri sv. Josipa nalazimo odgovore za ovozemaljska pitanja«, rekao je vlč. *Tovilo*.

Nakon mise mjesni župnik vlč. *Zdravko Čabrajac* uputio je riječi pozdrava i zahvalnosti prisutnima te ih pozvao na čašicu razgovora i bratsko druženje.

T. M.

»Briga je bila na glavi obitelji – ocu«

U župi u Srijemskim Karlovcima u kapeli Gospe od Mira svečano je proslavljena blagdan Sv. Josipa. Svečano misno slavlje predvodio je župnik vlč. *Marko Lončar*. Crkveni zbor crkve Presvetog Trojstva u Srijemskim Karlovcima uveličao je slavlje svojim pjevanjem mise X. Stanislava Prepreka – u čast sv. Franji Asiškom.

U prigodnoj propovijedi župnik vlč. *Marko Lončar* je iz evanđelja po Luki razmotrio i pokazao svetog Josipa kao brižnog oca prema Isusu, kada je on imao dvanaest godina. »Istina je da se nijedna njegova riječ nije spomenula tu, ali iz riječi Blažene Djevice Marije: 'Gle, otac tvoj i ja žalosni smo te tražili', vidi se da je briga bila na glavi obitelji, kao što je u ono vrijeme i bio red, kada se isticalo da je muž glava kuće«, rekao je vlč. *Lončar*. Nakon blagoslova župnik je pozdravio sve nazočne te čestitao imendan svima onima koji kao svog zaštitnika slave sv. Josipa.

T. M.

Proljetne akcije u župi Sonta

Po planovima pastoralnog vijeća i župnika vlč. *Josipa Kujundžića*, prioritetni ovoproljetni poslovi su uređenje mjesnoga groblja, koje je u prilično zapuštenom stanju, te crkvenog dvorišta i javnih površina ispred crkve i župnoga doma. Prve akcije na uređenju groblja održane su 15. i 22. ožujka. S uređenjem crkvenog dvorišta započelo se u ponedjeljak 17. ožujka, a radovi su nastavljani svakodnevno. Po riječima vlč. *Josipa* akcije će se održavati u kontinuitetu, na uređenju groblja svake subote, a u crkvi i župnom domu po potrebama.

I. A.

Održan zaručnički tečaj

Za sve one koji se ove godine namjeravaju vjenčati, kao i za starije od 17 godina, proteklog je tjedna u prostorijama župe sv. Terezije Avilske održan zaručnički tečaj. Sadržaj tečaja podijeljen je na pet tematskih predavanja, koja su bila raspoređena na pet dana, odnosno

dan danas će biti održano posljednje predavanje. Tečaj je počeo u ponedjeljak 24. ožujka predavanjem na temu o biblijskom aspektu braka i obitelji, koje je držao vlč. *Tivadar Feher*. Liječnica *Marija Mandić* je približila mladima brak i obitelj s medicinskog aspekta, dok je obitelj *Huska* dala iskustvo o životu u braku, odnosu supružnika međusobno i njihovom odnosu prema djeci. Dr. *Andrija Anišić* je govorio kako se živi sakramentalni život u obitelji, a mons. *Stjepan Beretić* će danas održati predavanje na temu psihologije braka i obitelji. Tečaju je prisustvovalo 30-ak mladih iz Subotičke biskupije.

Je. D.

Pobožnost križnoga puta na subotičkoj kalvariji:

Nedjelja 30. ožujka u 15 sati – pobožnost predvođe djeca
Nedjelja 6. travnja u 15 sati – pobožnost predvođe mladi
Petak 11. travnja u 20.30 sati – potrebno je ponijeti svijeće
Cvjetnica (nedjelja) 13. travnja u 15 sati – pobožnost predvođe obitelji
Veliki petak 18. travnja u 10 sati – tijekom i nakon pobožnosti prilika za svetu ispovijed

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Za vrijeme svojeg javnog djelovanja Isus je učinio mnoga čudesa, mnoge je ozdravio, izgonio je zlođuhe, opraštao grijehe. No, nije to činio da bi se pokazao moćnim i izazvao senzaciju, nego da bi objavio Božje kraljevstvo i svoje sinovstvo. Čudesa su bila znakovi koji su upućivali na nešto važnije. Tako Isus ozdravlja i slijepca od rođenja, a stvarnost na koju želi ovim čudom uputiti su njegova objava i vjera ozdravljenog čovjeka (usp. Iv 9, 1-41)

OZDRAVLJENJE SLIJEPCA

Izviješće o ozdravljenju slijepca od rođenja u Ivanovom evanđelju, iako vrlo opsežno, gotovo ništa ne otkriva o ozdravljenom čovjeku, čak ne donosi ni njegovo ime. To pokazuje da je za Ivana mnogo važnije dublje značenje ovog događaja. Ali, istaknuo je da slijepac nije vidio od svog rođenja. Tako je slikovito naglasio da je sa sljepoćom očiju od praroditelja baštiniio sljepoću njihovog neposluha Bogu, a to je nevjera. Ta sljepoća može biti rasvijetljena jedino svjetlom Božje milosti koja je zasjala u Kristu, a vid očiju, što ga je Isus darovao slijepcu, tek joj je mali znak. Krist nije samo iscjelitelj, već izvor svjetla vjere, što očituje ovaj događaj.

Slijepac kojeg je ozdravio Isus nije ozdravio samo fizički, nego u njegovom ozdravljenju pronalazimo još jednu važnu dimenziju – u njegovom je srcu zasjalo svjetlo vjere. Jer, on nije

tjelesnim očima u Isusu prepoznao Krista, nego očima vjere. I farizeji su ga gledali tjelesnim očima, ali njihovo prazno srce u njima ipak nije prepoznalo Spasitelja. Za vjeru nije dovoljno vidjeti samo učinjeno čudo, uz to je potrebno prihvaćanje. Ona je u prvom redu čvrsto prihvaćanje osobe Isusa Krista, bez obzira na mnoga pitanja i nejasnoće na koja nailazi razum. Jer, ona je uvijek više stvar srca nego razuma.

Ozdravljenje slijepca od rođenja rasvjetljava nam pitanje čovjekove vjere. Ono nam pokazuje kako je vjera mnogo važnija od čuda te nam primjer farizeja otkriva kako čudo ne mora nužno voditi vjeri. Jer, ljudi koji ne žele vjerovati uvijek će lako pronaći izgovor i objašnjenje za svoju nevjeru. Vjera je dar koji Bog daje čovjeku, a čovjek ga može ili prihvatiti ili odbiti. To nam upravo pokazuje primjer ovog slijepca. Isus prvi prilazi njemu, dakle inicijativa je Isusova. Zatim čini kal od pljuvačke i zemlje i njime mu pomazuje oči (usp. Iv 9, 1-7). Slijepac je to mogao odbiti, ali nije. Prepustio se Isusu i dogodio se čudo i to dvostruko, dobio

je od njega i vid i vjeru. Dakle, Bog daje, daje svima jednako, a na čovjeku je konačna odluka prihvatiti ili odbiti. Prihvatiti se ne može polovično, nego potpuno, a to znači potpuno se osloniti na Boga¹, iako se to našem razumu čini neobično i neprihvatljivo. Tako u slijepcu vidimo pravi primjer potpunog predanja i povjerenja u Boga, primjer onog koji na Božju ponudu odgovara prihvaćanjem.

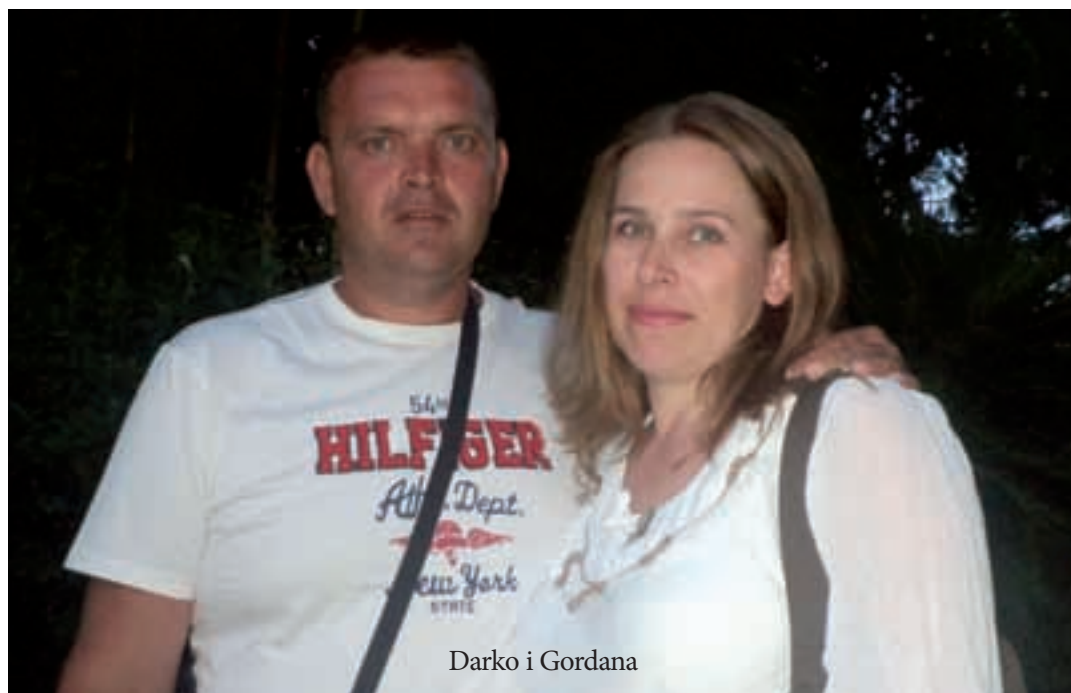
PRIZNATI SLJEPOĆU

Isus koji »prolazeći ugleda...« otkriva Boga koji vidi naš svijet i ono što se događa u njemu. Ali Božji pogled se ne zadržava na vanjštini, nego prodire u dubinu naših srca, osjeća i misli. To je pogled koji ljubi čovjeka i daje mu mogućnost da i on ljubi iskreno poput svog Stvoritelja i Spasitelja, oslobođen površnosti i ispraznosti. Nije to rezervirano samo za posebne ljude, prođuhovljene, svece, koji ne žive u dodiru s ovim svijetom. Po krštenju svima nam je dan Duh po kojem svi možemo vidjeti svijet i Boga drugačije te

¹ Usp. Ivan DUGANDŽIĆ, Jedan je vaš učitelj, Zagreb, 2008., 62-64.

ljubiti drugačije. Ali, prilike ovog svijeta i način na koji živimo učinile su nas slijepima. Vidimo, ali uglavnom samo površno, izvanjsko, naš pogled ne može prodrijeti u dubinu. Pa onda ljubimo isto tako površno, usput, opterećeni prolaznim i ispraznim, osobito kada je riječ o ljubavi prema Bogu. Naše srce je sljepo. Upravo je ta sljepoća razlog zbog kojeg, iako mnogo imamo i mnogo znamo, opet se osjećamo neispunjeno.

Vrijeme korizme pravi je trenutak za kršćanina da prizna svoju sljepoću, da se duboko zagleda u Isusov pogled i u njemu izoštri svoj stav prema svijetu, bližnjem i Bogu. Jer jedino nam Isus može dati pravi pogled, pogled vjere, kroz koji više ništa nećemo vidjeti isto te ćemo i prosuđivati drugačije, bez primjesa jeftinog i prolaznog. Pogled vjere jedini nam može omogućiti da prepoznamo Boga u svakodnevnim stvarima, da ga prihvatimo i posvjedočimo makar se izložili neugodnostima, da zanemarimo prolazne uspjehe u svrhu Božjeg kraljevstva te da ljubimo iskreno, bez računice, makar bili povrijeđeni.

Darko i Gordana

Povratak korijenima

Stara želja Gordane Balažević da postane profesorica njemačkog jezika ispunila joj se, kako kaže, zahvaljujući velikoj upornosti i tvrdoglavosti. Danas je uposlena kao profesorica njemačkog jezika u Tehničkoj školi »Ivan Sarić«, a nekada je radila i u Osnovnoj školi »Matija Gubec« u Tavankutu. Voli svoj poziv i kolektiv.

»U horoskopu sam ovan i prilično sam tvrdoglava. Možda sam baš zahvaljujući tim odlikama –

tvrdoglavosti i upornosti – postigla u životu to što jesam. Već negdje u četvrtom razredu osnovne škole sam rekla mami i tati kako želim biti nastavnica njemačkog jezika. Ta je želja počela rasti od petog razreda, kada sam dobila nastavnicu koja mi je i dan-danas uzor u profesionalnom smislu«, kaže Gordana.

Kako to već biva, Gordana se upisala na studij germanistike Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, ostalo je sve poznato.

Svojim je roditeljima Viti i Petru neizmjereno zahvalna, jer kako kaže, oni znaju kako je tih devedesetih bilo uzdržavati studenta.

ŽIVOT NA SELU

Gordana se vratila svojim korijenima, a što bi to značilo – sama objašnjava: »Da, mogla bih reći kako sam se vratila svojim korijenima, jer su svi moji iz Tavankuta, ali su se tatini roditelji odselili za Bajmak negdje šezde-

setih, pa sam tako i Bajmačanka. Cijelog svog života, prije udaje, bila sam vezana uz Tavankut. Tu sam provodila učeničke praznike s bratom Ivom, kod majke Anice i dida Nikole.«

Gordana je mama trojice prekrasnih dječaka: Luke (9), Ante (6) i Marka (5).

Voli selo i nikada ne bi poželjela živjeti u gradu. Priznaje kako je to za djecu malo sebično s njene strane, jer nemaju baš mogućnosti kao gradska djeca sudjelovati u dodatnim aktivnostima, ali ipak su u mogućnosti pružiti im bar dobar dio tih »urbanih« zadovoljstava.

Najstariji sin Luka voli plivanje, dobar je u tome, no kako obiteljska kuća na selu pruža još jedan udoban komfor, a to je vlastiti bazen u dvorištu, želje se ispunjavaju u ljetnim mjesecima, i to obilato. »Najviše volim kad ljeti pokosimo travnjak, uredimo cvijeće u vrtu i ošišamo ogradu, pa onda sjednemo na terasu i gledamo naše male vragolane kako vriskaju i prskaju u bazenu. Na žalost, suprug Darko i ja se baš ne stignemo često kupati s njima, ili ne bar toliko često kolike su njihove želje, zbog drugih obveza. Tako je tijekom jednog nedjeljnog poslijepodneva provedenog u bazenu, gdje smo se svi brčkali i kupali, naš sin Ante rekao kako mu je to najljepši dan u životu.« Očito je da je tih zajedničkih trenutaka malo i da je mama

JP SUBOTICA-TRANS

TELEFON: +381 244150212, 555-466, FAX 555-548,
ta.sutrans@gmail.com www.sutrans.rs

BAVARSKA

Obilazak dvoraca 23. 4.-28. 4. 2014.

Aranžman obuhvaća:
 Prijevoz turističkim autobusom na danoj relaciji
 Smještaj u hotelu u Münchenu na bazi ND
 Smještaj u hotelu u Garmisch-Partenkirchenu na bazi 1x ND
 Stručnog vodiča tokom celog putovanja
 Lokalni vodič za Salzburg, München

Cijena aranžmana: 235 eura

Gordana jako dobro upamtila ovu Antinu rečenicu.

RAD U VOĆNJAKU

»Suprug Darko je voćar, a tu ima uvijek što za raditi. Pomažemo jedno drugom koliko možemo, kad god mogu odem s njim u voćnjak. No, suprug mi je velika pomoć u zimskom razdoblju, kad nije sezona za voćare, a ja moram u školu. Uživamo skupa raditi. Moj bi suprug bio najsretniji kada bih stalno bila uz njega. No, prihvatio je i shvatio moju ljubav prema struci, tako da sve to lijepo štima«, kaže Gordana. Ona dodaje kako je malo teže uskladiti se kad je sezona berbe jabuka, jer u isto vrijeme počinje i nova školska godina. Tada se doista moraju dobro organizirati oko djece i kućanskih poslova, no i za to ima rješenje. I to ne samo kad je berba, jer kako Gordana dodaje, i inače ima pomoć. »Moja desna ruka je moja svekrva, majka Janja i svekar Marin. Ako kažem kako ću u budućnosti, kada i sama budem svekrva, imati moralnu obvezu pomagati mojim snahama, doista ne pretjerujem. Mislim kako sam danas jedna od rijetkih osoba, tj. snaha koja se može pohvali svojim odnosom s roditeljima svog supruga. Mi odlično funkcioniramo«, dodaje Gordana.

Glavna kuharica u obitelji je majka Janja, koja pričuva djecu i vodi ih u vrtić, ako je potreba. S

druge strane, Darku pomaže njegov otac Marin, ne samo savjetima i podrškom, nego i fizičkom pomoći, koja nije strana ni njemu, ni majka Janji. Naravno, Gordana dodaje kako su i oni tu za njih, ako što zatreba, tako da sve to lijepo funkcionira. S druge strane, zet je poštovan i voljen od Gordaninih roditelja, kako Gordana kaže, »baba baš voli zeta«.

»Naravno i djeca vole izaći u voćnjak, dobiju i neku zaradu pa je to njima interesantno, kada ih se nagradi za rad i trud. Luka bi volio biti nogometaš i voćar, Ante će biti kao mama i kao tata, nastavnik tjelesnog odgoja i voćar, najmlađi se još nije opredijelio, ali i on voli biti tati za petama i uvijek ima tisuću i jedno pitanje: 'kako ovo, kako ono, što je to, kako to radi, zašto to...'«, kaže Gordana.

SLOBODNO VRIJEME

»Trudimo se što više vremena provoditi s našim sinovima, a naravno glavni događaj nam je ljetovanje. Išli smo u Belu Crkvu, u Banatu, kako mi to volimo reći, to nam je bilo probno ljetovanje, u trajanju od četiri dana. Posljednje tri godine ljetujemo u Crikvenici i doista tamo uživamo. Lijep provod i još ljepše uspomene su potkrijepili Pere i Dragana iz Zagreba, koji su nas tog prvog dana ljetovanja upoznali s jednom glazbeno-plesnom skupi-

nom Maora s Novog Zelanda. Djeca su bila oduševljena, posebice Luka i Ante. Fotografirali su se za uspomenu s 'Majorima', kako su ih oni nazivali«, sjeća se Gordana.

Sve ovo gore navedeno i još puno toga ne bi bilo moguće da nema ljubavi. Sve ovo uskladiti, od putovanja na posao u grad, obiteljski posao, djeca... ovdje pokretačku snagu i zvijezdu vodilju čini ljubav. I kako Gordana dodaje, sve se da postići i sustići.

Trenuci za sebe su knjige, jer Gordana voli čitati. »Otkako sam mama, glavna mi je literatura Andersen, braća Grimm i slično. Mimo toga volim Thomasa Mana, ruske klasike, a moje omiljeno literarno djelo i spisateljica jest dvanaesttomno djelo »Gordana« Marije Jurić Zagorke. Točno je da me je naziv potaknuo na čitanje još u prvom razredu gimnazije, ali omiljeno mi je postalo zbog sadržaja.«

Gordanin bensedin je kukičanje, na taj se način ona bori protiv stresa, koji ni nju ne zaobilazi.

Voli kukičati i zna sjediti i raditi do kasno u noć. Kaže kako nakon toga zaspi kao bebica, a stres je kao rukom odnesen.

NEKE ŽELJE, PLANOVI...

»Ne želim zvučati pretenciozno, ali ja sam sve svoje želje i planove koje sam do sada imala ispunila i ostvarila. Ostvarena

Dijelimo s vama recept!

Špagete

Potrebno je:

500-600 g mljevenog mesa (može bijelo mljeveno ili neko drugo)
dvije glavice luka
sol, papar, origano
malo bosiljka
kuhani sok od rajčice
špagete
parmezan

Luk pirjati, dodati meso da se pirja, začiniti, dodati sok od rajčice i preliti preko skuhanih špageta.

sam emotivno i profesionalno. Kao supruga i majka u potpunosti sam ispunjena i sretna. Moja mirna i sigurna obiteljsko-bračna luka su moj najveći uspjeh i ponos. Jedina želja koju imam i koju tek trebam ostvariti do kraja, jest i najveći i najzahtjevniji zadatak u mom životu – da moj Luka, Ante i Marko izrastu u poštene ljude, te da Darko i ja, jednoga dana ruku pod ruku, svatko s po jednim štapom u onoj drugoj, šćemo kroz breskvik, koji će tada obrađivati naša djeca i njihove obitelji.»

Gordana dijeli s nama recept koji sva, pa tako i njena djeca vole.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com
 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813, 0600/553-774, 0600/567-465

Kućni posjeti, prijevoz pacijenata

Badawi

od 1991. sa vama

Alergotestiranje na 370 alergena, bez bola, bez krvi, pouzdano.

Poliklinika za vašu obitelj

50 GODINA NEPREKIDNOG SVIRANJA IVANA RAKOŠA I ANTUNA MATEŠIĆA-BAČKA

Rumski tamburaši s najdužim stažom

Vrijeme koliko oni sviraju u orkestru je ujedno i vrijeme koliko on postoji, jer su obojica članovi Velikog tamburaškog orkestra od njegovog prvog dana

Nedavno je u prostorijama Hrvatsko kulturno-prosvjetnog društva »Matija Gubec« u Rumi obilježen rijedak i vrijedan jubilej. Dva najstarija člana orkestra *Ivan Rakoš* i *Antun Matešić-Bačko* obilježili su 50 godina neprekidnog sviranja u Velikom tamburaškom orkestru Rume. To je bila i prigoda da se okupljeni prijatelji i kolege spomenuta dva tamburaša kroz svoje priče prisjete što se sve izdogađalo u tih proteklih pola stoljeća.

SJEĆANJA

Zajedničko za oba slavjenika jest da su počeli svirati tamburu u isto vrijeme i to u jesen davne 1963. godine, kada je održan prvi Festival muzičkih društava Vojvodine, koji je kasnije prerastao u Festival tamburaških orkestara Srbije. Obojica su tada imali 11 godina, a okupio ih je, sada već pokojni *Petar Matešić*. To je bilo vrijeme kada je formiran i sadašnji Veliki tamburaški orkestar u Rumi. Osim njih dvojice u tom orkestru je bilo oko 30 članova, a među njima i sadašnji

dirigent Velikog tamburaškog orkestra *Josip Jurca*. Od članova tadašnje generacije ostala su samo njih dvojica. »Ostali su ili prestali svirati ili su se odselili u Hrvatsku«, sa sjetom se prisjeća *Antun Matešić-Bačko*. Za ovih 50 godina izdogađalo se mnogo toga lijepoga što će obojica pamtili cijeli svoj život. »Svirali smo, između ostalog, na otvaranju konferencije UNESCO-a u Sava centru u Beogradu, na otvaranju Svjetskog prvenstva na SPENS-u u Novom Sadu, a najrađe se sjećam našeg nastupa na Festivalu jugoslavenske tamburaške glazbe u Osijeku, kada je naš tadašnji dirigent *Žarko Škorić* proglašen najboljim dirigentom Jugoslavije, a mi smo tada u jednoj žestokoj konkurenciji osvojili treće mjesto. Tada su osim nas nastupili izuzetno kvalitetni orkestri iz Novog Sada, Subotice, Osijeka,

Ivan Rakoš

Antun Matešić-Bačko

Zagreba, Banja Luke i drugih mjesta«, prisjeća se drugi slavljеник *Ivan Rakoš*.

JEDINI OD SAMOG POČETKA

Za vrijeme njihovog dosadašnjeg tamburaškog staža u orkestru su se izmijenila četiri dirigenta. Osim već spomenutog *Petra Matešića* tu su još bili i *Žarko Škorić*, *Boško Bogičević* i sadašnji dirigent *Josip Jurca*. Ono što obojica ističu jest da ovakav jubilej sigurno ne bi doživjeli da od prvog susreta nisu zavoljeli tamburu i da ih ta ljubav do dana današnjeg nije napustila i da nijednog trenutka nisu zažalili što su svoj život posvetili tamburi. »Značajno je napomenuti i da smo mi možda i jedini potpuno amaterski veliki tamburaški orkestar u Vojvodini danas. Tako, kada nastupamo na festivalu u Rumi s orkestrima sastavljenim od prekaljenih profesionalaca, često znam u šali kazati da bi nama u startu, i prije nego što počnemo svirati, trebalo dodijeliti nekih 20 bodova«, napominje *Ivan*

Rakoš. Svojim mlađim kolegama obojica poručuju da budu uporni i istrajni i napominju da su oni, iako najstariji, i dalje među najredovitijim članovima orkestra kada su probe u pitanju i da su uvijek, ma koliko obveza imaju, na probe gledali stići i da se doista rijetko događalo da na probe orkestra ne dođu. Njihov sadašnji dirigent *Josip Jurca*, koji se u isto vrijeme počeo baviti glazbom, ali nije konstantno i u kontinuitetu svirao u tamburaškom orkestru nego se dugo vremena bavio i zabavnom i narodnom glazbom, napravio je jedno interesantno poređenje: »Vrijeme koliko *Ivan Rakoš* i *Antun Matešić* sviraju u tamburaškom orkestru je ujedno i vrijeme koliko taj orkestar i traje, jer su obojica članovi Velikog tamburaškog orkestra od njegovog prvog dana. Isto tako, vrijeme koliko njih dvojica sviraju je i vrijeme koliko u Rumi traje Festival muzičkih društava Vojvodine, koji je kasnije prerastao u Festival tamburaških orkestara Srbije i oni su, mislim, jedini koji su nastupili na svakom dosadašnjem festivalu«. *Josip Jurca* se još prisjeća da su kroz veliki tamburaški orkestar »Matije Gupca« prošli mnogi tamburaši, ali su *Ivan Rakoš* i *Antun Matešić* jedini u njemu od samog početka do danas.

Nikola Jurca

S koljena na koljeno

»Još jedan kuriozitet vezan za ovaj jubilej jest i taj da je otac *Antuna Matešića* svirao u orkestru, da on još uvijek svira, a da u orkestru već uveliko svira i njegov sin. U orkestru je svojedobno svirala i kćerka *Ivana Rakoša*, a takvih primjera u Velikom tamburaškom orkestru ima još – da se sviranje tambure prenosi s koljena na koljeno«, ističe *Josip Jurca*.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Tragom starih zanata u Plavni

Plavna po svakom popisu stanovništva postaje sve manja, a zbog trenutačne gospodarske i društvene krize, ona predstavlja tipično selo u nestajanju. Ipak, po posljednjem popisu u njoj još živi oko 1.200 žitelja od čega je polovica katolika. Nekada je ovo tzv. »urbano selo« imalo i više od 3.000 stanovnika.

NEKADA

Uvidom u stare matične knjige, koje se u ovom mjestu vode od 1756. godine, vidi se kako je u mjestu postojalo više od 70 raznih zanimanja i zanata. Spomenut ćemo samo nekoliko najzanimljivijih: kolar, sodar, sitar, općinski redar, brijač, opančar, mlinar, lončar, postolar, čoban, lugar, ribar, mesar, strojar, krojač, zidar, fotograf, limar, korpar, tokar, učitelj, kolačar, putar, krčmar, robar, sluga, pekar, crkveni zvonar, kovač, a o posljednjoj tkalji u Plavni pisali smo 2008. godine, koja nas

je ubrzo nakon toga napustila. Posebnu draž živjeti u ovome mjestu bilo je postojanje više istih zanata i obrtnika u isto vrijeme: nekoliko ribara, zidara, brijača, gostioničara, sluga kod bogatijih mještana, mesara, trgovaca, stolara, nadničara. Ono što je mladima gotovo nevjerovatno, u ovom malom mjestu postojale su istovremeno čak dvije pa i tri kovačnice, mesare, brijačnice, sodare... Danas službeno ne postoji niti jedan od ovih zanata osim nekoliko kavana i prodavaonica, te osnovna škola s malim brojem učenika i znatnim brojem nastavnika »putnika« i

pomoćnog osoblja. Moglo bi se o nestalim zanatima posebno tematizirati, jer je to bilo vrijeme za pamćenje.

»UBAVI SALAŠ«

Nažalost, ljudsko sjećanje je krhko, pisanih spomena je malo, a zaborav briše mnoge zanimljivosti o ovom, kako ga je veliki A. G. Matoš nazvao, »ubavom« selu. Ipak, sačuvane fotografije kao što je i ova, nastala polovicom prošloga stoljeća, često više svjedoči o mjesnoj povijesti nego pisani trag. Na fotografiji je kovačnica u sastavu nekadašnje Obrtničke

zadruga, a koju je činilo nekoliko udruženih obrtnika iz raznih područja, što bi i danas, čini se, bilo ostvarivo i korisno. Nažalost, zanati u Plavni su gotovo nestali i ako se pad nataliteta i slab razvoj infrastrukture u mjestu ovako nastavi, od »urbanog sela« ostat će možda samo »ubavi salaš«.

MAJSTORI

Stariji mještani će na fotografiji zasigurno prepoznati *Josipa Špoljarića* ili majstora *Jozu*, kako su ga uglavnom zvali, koji je svima bio pri ruci ako im je trebalo nešto popraviti. Na fotografiji su još *Franjo Šimudvarac*, *Stevan Vujaković* i *Pava Dumendžić*, šegrt. Plavanjci se rado sjećaju još nekoliko dobrih kovača. To su majstori: *Jakob Knežević*, *Joca Đurkov*, *Ivan Oreč*, *Martin Knežević*, te *Andraš Andrija Pete*, koji se još pomalo bavi ovim poslom, svojevrsnim simbolom prošlosti Plavne.

Zvonimir Pelajić

OČNA KUĆA
optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20
KOD GLAVNE POŠTE

Kada su nastale škare?

Škare su alat koji služi za rezanje. Sastoje se od dvije metalne oštrice spojene na takav način da rubovima klize jedna o drugu. Škarama se reže papir, karton, plastika, metalne folije i tanji lim, tkanina, kono-pac i žica. Također služe za sječenje kose i hrane. Koriste se i u kirurgiji. Najstarije škare izumlje-

ne su najvjerojatnije u starom Egiptu oko 1500. godine prije Krista i bile su to takozvane »škare na oprugu«, dok su prave, moderne škare rimski izum (oko 100. godine).

Promocija hrvatskih odjela

Udruga »Naša djeca« poziva sve zainteresirane na promociju hrvatskih odjela, koja će biti održana u dvorani HKC-a »Bunjevačko kolo« u Subotici, sutra 29. ožujka, s početkom u 19 sati.

Na promociji će sudjelovati djeca koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, kao i njihovi gosti koji dolaze iz Hrvatske iz mjesta Kutjevo. Ovom prilikom učenici, učiteljice i nastavnici prikazat će veliki uspjeh koji je postignut u ovoj školskoj godini 2013./14.

Na promociji će biti riječi i oko upisa djece u prve razrede te se pozivaju roditelji čija će djeca na jesen krenuti u školu. Promocija je dio projekta Hrvatsko-bunjevačko-šokačka priča, a gosti dovode i poznati tamburaški sastav »Garavuš«. Nakon programa slijedi druženje. Vidimo se!

Nastup u Odžacima

Mališani iz dječjeg vrtića »Marija Petković« – »Sunčica« i »Biser« u prošli su petak, 21. ožujka, sudjelovali na Danima proljeća u Odžacima na manifestaciji »Povjetarci proljeću«. Koliko uzbuđenja, radosti i iščekivanja može donijeti jedno kratko putovanje za djecu najbolje znaju sama djeca, kao i njihovi roditelji i odgojiteljice. Djeca su u prijateljsku predškolsku ustanovu »Povetarac« išla pjevati i svirati. Prije nastupa, kako je rekla odgojateljica Marina Piuković, uslijedila je nezaobilazna priprema, šminka, frizura i razni detalji. U svečanom defileu u 16 sati svi sudionici programa ušli su u sportsku dvoranu gdje je bio i održan sam nastup. Osim Subotičana nastupala su i djeca iz Sonte, Novog Sada i drugih okolnih vrtića. Svi su imali svoju

Uspjeh hrvatskih odjela

Rezultati s natjecanja iz biologije

Dalje su se na županijsko (okružno) natjecanje plasirali:

V. razredi: od 72 natjecatelja, 3 je bilo na hrvatskom jeziku

I. nagrada (97 poena) Zdenko Ivanković (OŠ »Ivan Milutinović« Subotica)

I. nagrada (93 poena) Tomislav Huska (OŠ »Ivan Milutinović« Subotica)

VI. razredi: od 69 natjecatelja, 2 je bilo na hrvatskom jeziku

II. nagrada (90 poena) Maja Imrić (OŠ »Matko Vuković« Subotica)

VII. razredi: od 59 natjecatelja, 3 je bilo na hrvatskom jeziku

I. nagrada (94 poena) Petar Huska (OŠ »Ivan Milutinović« Subotica)

II. nagrada (86 poena) Kristina Matković (OŠ »Matko Vuković« Subotica)

VIII. razredi: od 36 natjecatelja, 2 učenika je bilo na hrvatskom jeziku

II. nagrada (90 poena) Ivana Dulić (OŠ »Matko Vuković« Subotica)

II. nagrada (87 poena) Alen Gabrić (OŠ »Matko Vuković« Subotica)

Svima od srca čestitamo!

Knjiga - prijatelj svima!

Međunarodni dan dječje knjige obilježava se 2. travnja svake godine, kako bi se ukazalo na važnost dječje knjige te potaknula i razvila ljubav prema čitanju. Kao datum obilježavanja izabran je rođendan *Hansa Christiana Andersena* – 2. travnja. Sigurna sam da ste za njega već čuli i pročitali bar neku njegovu priču. (Mala sirena, Djevojčica sa žigicama, Ružno pače, Carevo novo ruho...)

Isto tako sam sigurna da ste čuli i sudjelovali u Kvizu za poticanje čitanja »Čitam i skitam«. Ukoliko još niste popunili kviz, još uvijek imate malo vremena. Ove godine bilo je potrebno pročitati pet bajki svijeta - talijanskih, japanskih, ruskih, finskih i indijanskih iz knjige »100 najljepših svjetskih bajki«, jer je ovogodišnja tema »Promatrajmo narode kroz priče«.

Još uvijek se možeš i učlaniti ili produljiti članarinu po promotivnoj cijeni od 300 dinara, ali zaista moraš požuriti jer sve ovo važi samo do 31. ožujka u ponoć!

Ukoliko si sve već odradio/la onda nema brige, mirno možeš čekati izvlačenje koje će biti 2. travnja, da, baš na Međunarodni dan dječje knjige. Sretno svima, nagrada ima – uh, preko 100!

Eh da, još jedna važna stvar - ne moraš čitati samo obvezne knjige (lektiru), u knjižnicama postoje i mnoge druge zanimljive knjige koje uvijek možeš posuditi i možda skupa s prijateljima čitati negdje u prirodi...

Evo nekoliko naslova koje preporučujemo:

Sanja Pilić: »Baš sam hepi!«

Sanja Polak: »Morski dnevnik Pauline P.«

Zvonimir Balog: »Bonton« knjiga prva, druga ili treća (ima tri nastavka)

Mladen Kopjar: »Poštanski Marko«

Sanja Pilić: »Hoću biti posebnaaaa!«

Emma Thompson: »Dadilja McPhee i veliki prasak«

Anne Plichota, Cendrine Wolf: »Oksa Pollock: Šuma izgubljenih«

Miro Gavran: »Profesorica iz snova«

točku, neki su plesali, predstavili se narodnim plesovima svoga kraja, a djeca iz ovih dvaju subotičkih vrtića nastupala su pjevajući i svirajući o proljeću. »Na našem su se repertoaru našle tri pjesmice: 'Visibaba mala', 'Blistaj blistaj', što je izveo dječiji orkestar, i 'Proljeće', autorice *Maje Rogić* iz dječjeg zbora 'Kikići«, pojasnila je odgojiteljica Marina. Na kraju nastupa uslijedilo je čašćenje i druženje djece, te put kući. Na ovaj nastup išlo je 42 djece, a evo što oni kažu: »U autobusu je bilo veselo... nikom se nije spavalo. Svi su nas roditelji čekali kod našeg vrtića, a bio je već pravi mrak! Uzbudjenje i sreću zbog ovog kratkog, ali slatkog putovanja, dugo ćemo pamtit...«, poručila su djeca i odgojiteljice ovih dvaju vrtića.

PETAK **28.3.2014.**

06:37 Najava
06:39 TV kalendar
06:49 100% poduzetnik
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:15 Kad srce zatreperi
10:00 Vijesti
10:15 Pet rajskih otoka
11:00 Ni da ni ne
11:50 Vijesti iz kulture
12:00 Dnevnik 1
12:22 TV kalendar
12:37 Znaj da te volim
13:23 Labirint
14:13 Abeceda zdravlja
14:23 Vijesti iz kulture
14:30 Vijesti uz znakovni jezik
14:40 Vrijeme
14:45 Ekumena
15:45 Alpe-Dunav-Jadran
16:15 Kralj vinograda
17:00 Vijesti
17:10 Vrijeme
17:11 PP-reportaža
17:15 Hrvatska uživo
18:15 HAK - promet info
18:20 Znanstveni krugovi
18:50 Iza ekrana
19:23 Najava
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:06 Kontinenti:
Pogled iznutra
21:00 Godišnjica mature
22:15 Dnevnik 3
22:40 Vijesti iz kulture
22:50 Tajna, francuski film
00:35 Psihijatar, američki film
02:15 Opsjednuta majka, kanadski film
04:35 Ekumena
05:05 Hrvatska uživo
06:05 Ljubav u zaleđu

05:23 Alisa, slušaj svoje srce
06:50 TV vrtić: Ptica selica
07:00 Ninin kutak: Grafika
07:05 Tajni dnevnik patke Matilde
07:20 Ezopovo kazalište, crtana serija
07:30 Veliki i mali, crtana serija
07:50 Batman i hrabri superjunaci
08:15 Obična klinka, serija za djecu
08:37 Vremeplovci, serija za djecu
09:00 Školski sat: Dizajn i škole
09:30 Puni krug

09:45 Svaki dan dobar dan
10:25 Pozitivno
10:55 Biblija
11:05 Obrtnik i partner dokumentarna serija
12:00 Hotel dvorac Orth
12:45 Svijet čokolade, dokumentarna serija
13:10 Glazba, glazba
13:15 Opsjednuta majka, kanadski film
14:45 Edgemon
15:10 Doktor Who
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Školski sat: Dizajn i škole
17:00 Puni krug
17:15 Briljanteen
17:55 Tračica, serija
18:40 Večer na 8. katu
19:30 TV vrtić: Ptice selice
19:40 Tajni dnevnik patke Matilde
20:00 Priznanje: Dva lica zla, američki film
21:35 Endeavour - Mladi Morse
23:05 Zločinački umovi
23:50 Nijemi svjedok
00:40 Noćni glazbeni program
05:25 Suze Bospora, serija
06:10 Lalaloopsy

06:35 Pčelica Maja
06:45 TV izlog
07:00 Bolji život
07:45 TV izlog
08:00 Milost, serija
11:45 IN magazin
12:35 Bolji život, serija
13:30 Navy CIS, serija
15:25 Zora dubrovačka, serija
16:25 Zauvijek susjedi, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 In magazin
18:10 Suze Bospora, serija
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Zora dubrovačka, serija
21:00 Celebrity Masterchef
22:05 Final Fight
00:10 Čuvar granice, film
01:55 Pljačka, igrani film
03:40 Boondocks, serija
04:25 Dnevnik Nove TV

06:20 RTL Danas
07:00 Ben 10
07:25 Moji džepni ljubimci
07:40 Virus attack
07:55 Ne brini za mene
09:20 Snažne žene
10:15 Hitna služba
11:30 Ekkluziv Tabloid
12:20 Villa Maria
13:30 Pet na pet, kviz
14:25 Tajne, dramska serija

15:30 Hitna služba
16:30 RTL Vijesti
16:45 Cobra 11, akcijska serija
17:35 Ekkluziv Tabloid
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Peti element, igrani film
22:30 Templar - igrani film
23:05 Eurojackpot
00:55 RTL Danas

SUBOTA **29.3.2014.**

06:52 Iza ekrana
07:27 TV kalendar
07:40 Paklena potjera, film
09:05 Normalan život
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:11 HAK - promet info
10:15 Subotom ujutro
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV kalendar
12:35 Veterani mira
13:23 Duhovni izazovi
13:55 Prizma
14:45 Kućni ljubimci
15:20 Beskućnica na Harvardu, američki film
17:00 Vijesti
17:11 HAK - promet info
17:15 Indijski ocean sa Simonom Reeveom
18:15 Manjinski mozaik
18:31 Lijepom našom: Požega
19:30 Dnevnik
20:12 Zvijezde pjevaju
21:55 Svršetak parade, serija
23:00 Dnevnik 3
23:25 Vijesti iz kulture
23:35 Malcolm X, američki film
03:50 Znanstveni krugovi
04:20 Duhovni izazovi
04:50 Veterani mira
05:35 Prizma

04:55 Turistička klasa
05:25 Alisa, slušaj svoje srce
06:10 Alisa, slušaj svoje srce
06:52 Dim dam dum, crtani film
06:57 WotWots, crtani film
07:07 Priče za sva vremena, crtana serija
07:22 Matkova čudovišta
07:37 Linus i prijatelji
08:02 TV vrtić: Pticerana
08:12 Orlova obitelj: Gužva u gnijezdu
08:16 Vedranovi velikani: Hannah, Darija, Niko
08:25 Babybonus
08:55 Magic Rock, film

10:25 Mjesto pod suncem
11:15 Kroz tvoje oči
11:40 Kuhajmo zajedno
11:50 Dolina sunca, serija
12:35 Rođeni prvaci
14:15 Obrtnik i partner
14:45 Simpsoni
15:10 Novi klinci s Beverly Hillsa
15:50 Puni krug - specijal
16:20 Garaža: Psihomodo pop
16:50 Top Gear
17:55 Umag: Rukomet (Ž): Hrvatska - Mađarska
20:00 Zvezdani ratovi: Osveta Sitha, film
22:20 Ambasador, dokumentarni film
23:55 Izbor za barmena godine, dokumentarna serija
00:20 Nijemi svjedok, serija
01:10 Noćni glazbeni program

06:20 Sjajna vremena, serija
08:00 TV Izlog
08:15 Peppa Pig, crtana serija
08:30 Traktor Tom, crtana serija
08:45 Slugterra, crtana serija
08:10 Mia i ja, crtana serija
09:35 Pčelica Maja, crtana serija
10:05 Bumerang TV, serija R
12:00 Christopher Columbus 1, mini-serija
14:50 Provjereno R
15:55 In magazin vikend
16:40 Celebrity Masterchef R
17:00 Vijesti Nove TV
17:10 Celebrity Masterchef R - nastavak
18:00 Celebrity Masterchef
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Lud, zbunjen, normalan, serija
21:00 U ime kralja 2, igrani film
22:55 Gospodar prstenova: Povratka kralja, igrani film
02:30 Beowulf, igrani film
04:35 Ezo TV, tarot show
05:05 Dnevnik Nove TV

06:00 RTL Danas
06:45 Phineas i Ferb
08:00 Sofija Prva
08:25 Ekkluziv Tabloid
09:15 Učilica
10:05 Galileo
11:15 Malcolm u sredini
12:15 Malcolm u sredini
12:55 Kralj Arthur, igrani film
15:20 Madison, igrani film
16:30 RTL Vijesti
16:40 Madison, igrani film

17:25 Jezikova juha
18:30 RTL Danas
19:10 RTL Vrijeme
19:15 Galileo
20:00 Shrek Treći, igrani film
21:50 Asterix na Olimpijskim igrama, igrani film, komedija
00:10 Teksaški masakar motornom pilom
01:50 Astro show
02:50 RTL Danas

NEDJELJA **30.3.2014.**

06:45 Lijepom našom: Požega
07:47 TV kalendar
08:00 Čovjek sretne ruke, britanski film
09:30 Reprizni program
09:50 Vijesti iz kulture
10:00 Vijesti
10:15 Press klub
11:10 Ubojstvo, napisala je
12:00 Dnevnik 1
12:20 TV kalendar
12:35 Plodovi zemlje
13:28 Split: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Mir i dobro
15:40 Pošteno i prema zakonu
16:30 Istanbul centar svijeta, dokumentarna serija
17:00 Vijesti
17:15 Vrtlarica
17:50 Sretna obitelj, serija
19:30 Dnevnik
20:05 zaba.hr
20:12 Potjera, kviz
21:00 Stipe u gostima
21:35 Damin gambit
22:20 Dnevnik 3
22:45 Vijesti iz kulture
22:55 Klasika mundi
23:45 Igrani film - strani
01:50 Press klub
02:40 Nedjeljom u 2
03:40 Damin gambit
04:20 Mir i dobro
04:50 Plodovi zemlje
05:40 Split: More
06:10 Vrtlarica

04:00 Labirint
04:45 Alisa, slušaj svoje srce
06:15 Moomini, crtana serija
06:40 Tintinove pustolovine
07:05 Zvonko u Zemlji igračaka, crtana serija
07:15 Vatrogasac Sam
07:25 Gladijatorska akademija
07:50 Mowgli, crtana serija
08:15 Tajni dnevnik patke Matilde
08:30 Laboratorij na kraju svemira: Dva metronoma

08:40 Tko će dobiti Kuću?, kanadski film za djecu
 10:20 Pozitivno
 10:50 Biblija
 11:00 Rude: Misa, prijenos
 12:05 Babybonus
 12:35 Ni da ni ne
 13:30 Zvijezde pjevaju
 15:10 Glazba, glazba...
 15:25 Magazin LP
 16:00 Nedjeljom lagano
 17:25 Košarka ABA liga: Zadar - Olimpija, prijenos
 19:20 Uoči SP, Brazil 2014. - dokumentarna serija
 19:45 Laboratorij na kraju svemira
 20:00 Bliski susreti treće vrste, američki film
 22:15 Večer s Joolsom Hollandom
 23:15 Optuženi, serija
 00:15 Fado na Peristilu, snimka koncerta
 01:22 Noćni glazbeni program

06:55 Sjajna vremena
 08:35 TV Izlog
 08:50 Peppa Pig
 09:05 Traktor Tom
 09:20 Slugterra
 09:45 Mia i ja, crtana serija
 10:10 Pčelica Maja
 10:40 Bumerang TV
 12:35 Christopher Columbus
 15:25 Lud, zbunjen, normalan
 16:10 Lud, zbunjen, normalan
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Gradska cura, film
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Lud, zbunjen, normalan
 20:50 Celebrity Masterchef
 21:55 Nije zlato sve što sjaj, igrani film
 00:05 Sudar aviona, igrani film
 01:50 Christopher Columbus 2, mini-serija
 04:20 Muškarci u krizi, serija

05:05 Dnevnik Nove TV
 06:10 RTL Danas
 06:55 Phineas i Ferb
 08:10 Svemoguća Spiderman
 09:15 Galileo
 10:05 InDizajn s Mirjanom Mikulec - nove epizode
 10:45 TV prodaja
 11:00 Malcolm u sredini, humoristična serija
 11:30 Malcolm u sredini, humoristična serija
 12:00 Malcolm u sredini, humoristična serija
 12:40 Biblija, epska mini-serija
 13:35 Biblija, epska mini-serija
 14:35 Shrek Treći, igrani film

16:15 Ljubav je na selu
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Ljubav je na selu
 17:35 RTL Extra Magazin
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme
 19:15 Galileo
 20:00 Sulejman Veličanstveni
 21:00 Sulejman Veličanstveni
 22:00 Kriza - nove epizode
 22:40 CSI: Miami
 00:30 CSI: Miami
 01:25 Astro show
 02:25 Imitator, igrani film
 04:30 RTL Danas

PONEDJELJAK
31.3.2014.

06:42 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatreperi
 10:00 Vijesti
 10:10 Vrijeme
 10:12 Divlja lica Anda
 11:05 Što vas žulja?
 11:45 Jezik za svakoga
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 TV kalendar
 12:35 Znaj da te volim
 13:20 Glas domovine
 13:45 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 14:10 Jezik za svakoga
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:45 Treća dob
 15:20 Gabrijel, serija
 16:00 Kralj vinograda
 16:45 TV kalendar
 17:00 Vijesti
 17:11 100% poduzetnik
 17:15 Hrvatska uživo
 18:15 HAK - promet info
 18:20 Potrošački kod
 18:50 Obiteljska stvar
 19:30 Dnevnik
 20:05 zaba.hr
 20:30 Hrana kao lijek
 21:00 Fokus
 22:00 Tajne svjetskih muzeja
 22:50 Dnevnik 3
 23:15 Vijesti iz kulture
 23:25 Treća žena, film
 01:10 Što vas žulja?
 01:50 Treća dob
 02:25 Potrošački kod
 02:55 Jezik za svakoga
 03:05 Glas domovine
 03:30 Hrvati u BiH
 03:55 Fokus
 04:50 Hrvatska uživo
 05:50 Ljubav u zaleđu

HTV 1 28.3.2014. 21.00 Godišnjica mature (6/6)

Posljednja emisija »Godišnjica mature« predstaviti će troje izuzetnih gostiju koji još uvijek svakodnevno

žive svoje mladenačke snove. Zanos iz njihovih najranijih dana postao je njihov poziv u kojeg su ostali zaljubljeni cijeli svoj život. Gosti Barbare Kolar su: primadona Biserka Cvejić, fra Bonaventura Duda i dr. Vladimir Ibler.

U glazbenom dijelu emisije »La vie en rose« otpjevat će Ivana Starčević Rushaidat, a nastupit će i klapa »Grdelin«, Marko Tolja te mladi bariton Leon Košavić.

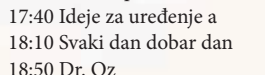
Urednice: Ariana Jandrić i Romana Nemčić

Mentor: Velimir Đuretić

Redatelj: Ivan Miladinov

Voditeljica: Barbara Kolar

05:23 Alisa, slušaj svoje srce
 06:50 TV vrtić: Tramvaj 9'40"
 07:00 Ninin kutak
 07:05 Engleski: Slovo E
 07:20 Ezopovo kazalište
 07:30 Veliki i mali
 07:50 Batman i hrabri
 08:15 Obična klinka
 08:37 Vremeplovci
 09:00 Školski sat
 09:30 Notica
 09:45 Briljantean
 10:25 Dr. Oz
 11:05 Sasvim posebni domovi
 11:30 Ideje za uređenje prostora
 11:55 Hotel dvorac Orth
 12:40 Svijet čokolade, dokumentarna serija
 13:05 Glazba, glazba...
 13:20 Dugino plemo, američko-češki film 86
 14:45 Edgemon
 15:10 Doktor Who
 15:55 Kuhajmo zajedno
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat
 17:00 Notica
 17:15 Sasvim posebni domovi
 17:40 Ideje za uređenje a
 18:10 Svaki dan dobar dan
 18:50 Dr. Oz
 19:30 TV vrtić: Tramvaj
 19:40 Engleski: Slovo E
 19:55 HotSpot
 20:05 Svlačionica: Zrinka Cvitešić
 20:55 Top Gear (3)
 21:50 Carstvo poroka
 22:45 Zakon i red: UK, serija
 23:30 Spirala zločina, serija
 00:20 Seks i grad
 00:50 Noćni glazbeni program

06:20 RTL Danas
 07:05 Aladdin
 07:25 Moji džepni ljubimci
 07:45 Virus attack
 08:00 Ne brini za mene
 09:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 10:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 11:40 RTL Extra Magazin
 12:30 Villa Maria
 13:40 Pet na pet, kviz
 14:35 Grad svjetla, igrani film
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme,
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija

06:40 Suze Bospora
 07:20 Pčelica Maja, serija

08:00 TV izlog
 08:15 Bolji život
 09:05 TV izlog
 09:20 Dila, serija R
 10:30 Bumerang TV
 11:20 Zauvijek susjedi
 11:50 IN magazin
 12:40 Bolji život, serija
 13:30 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, serija
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:05 Dila, serija
 22:10 Milost, serija
 23:30 Večernje vijesti
 23:50 U ime kralja 2, igrani film
 01:35 Gospodar prstenova: Povratka kralja, igrani film
 05:00 Dnevnik Nove TV

06:20 RTL Danas
 07:05 Aladdin
 07:25 Moji džepni ljubimci
 07:45 Virus attack
 08:00 Ne brini za mene
 09:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 10:25 Sulejman Veličanstveni, povijesna dramska serija
 11:40 RTL Extra Magazin
 12:30 Villa Maria
 13:40 Pet na pet, kviz
 14:35 Grad svjetla, igrani film
 16:30 RTL Vijesti
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Ekkluziv Tabloid
 18:30 RTL Danas
 19:10 RTL Vrijeme,
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija

21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!
 22:20 Univerzalni vojnik, igrani film, akcijski
 00:15 RTL Vijesti
 00:45 Kriza - nove epizode
 01:20 CSI: Miami
 02:55 Astro show
 03:55 RTL Danas

UTORAK
1.4.2014.

06:39 TV kalendar
 06:49 100% poduzetnik
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatreperi
 10:00 Vijesti
 10:10 Vrijeme
 10:15 Schwarzwald - divljina s pogledom
 11:00 Što vas žulja?
 11:45 Jezik za svakoga
 12:00 Dnevnik 1
 12:22 TV kalendar
 12:35 Znaj da te volim, telenovela
 13:20 Reporteri
 14:10 Jezik za svakoga
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:40 Vrijeme
 14:45 Društvena mreža
 15:30 Dokumentarna reportaža
 16:00 Kralj vinograda, serija
 16:45 TV kalendar
 17:00 Vijesti
 17:10 Vrijeme
 17:11 100% poduzetnik
 17:15 Hrvatska uživo

18:15 HAK - promet info
 18:20 Pravilo 72
 18:50 Obiteljska stvar
 19:30 Dnevnik
 20:05 Potjera, kviz
 21:00 Pogledi: Tizianova 15
 21:45 Tajne svjetskih muzeja
 22:35 Dnevnik 3
 23:00 Vijesti iz kulture
 23:10 Putem europskih fondova
 23:25 Remek-djelo ili zlodjelo (1): Rembrandt
 00:25 Milan Begović: Američka jahta u splitskoj luci
 01:30 Što vas žulja?
 02:15 Društvena mreža
 03:30 Pravilo 72
 04:00 Duhovni izazovi
 04:30 Hrvatska uživo
 05:30 Ljubav u zaleđu

05:23 Alisa, slušaj svoje srce
 06:50 TV vrtić
 07:03 Krčić prikazuje:
 07:08 Danica
 07:13 Profesor Baltazar
 07:20 Ezopovo kazalište
 07:30 Veliki i mali
 07:50 Batman
 08:15 Obična klinka
 08:37 Vremeplovci
 09:00 Školski sat
 09:35 Navrh jezika
 09:45 Svaki dan dobar dan: Što kad duša boli?
 10:25 Dr. Oz, talk show
 11:05 Sasvim posebni domovi
 11:30 Ideje za uređenje prostora
 12:00 Hotel dvorac Orth
 12:45 Svijet čokolade
 13:10 Kralj kampa, film
 14:45 Edgemont
 15:10 Doktor Who
 15:55 Kuhajmo zajedno
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat
 17:05 Navrh jezika
 17:15 Garaža
 17:45 Ideje za uređenje prostora
 18:15 Svaki dan dobar dan
 18:55 Dr. Oz
 19:35 TV vrtić: Prvi travnja
 19:45 Krčić prikazuje
 19:50 Danica i... neboslikarica
 19:55 Hot spot
 20:05 Razum i osjećaji, britanski film
 22:20 Carstvo poroka
 23:15 Zakon i red: UK
 00:00 Spirala zločina, serija
 00:50 Seks i grad

06:40 Suze Bospora, serija

07:25 Lalaloopsy
 07:50 Pčelica Maja
 08:00 TV izlog
 08:15 Bolji život, serija
 09:05 TV izlog
 09:20 Dila, serija R
 10:30 Bumerang TV
 11:20 Zauvijek susjedi
 11:50 IN magazin vikend
 12:40 Bolji život, serija
 13:30 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, serija
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:05 Dila, serija
 22:10 Milost, serija
 23:30 Večernje vijesti
 23:50 Promatraj i prijavi
 01:30 Fine mrtve stripizete, igrani film
 03:10 Nikita, serija
 03:55 Sutkinja Maria Lopez
 04:20 Dnevnik Nove TV

05:55 RTL Danas, informativna emisija
 06:40 Aladdin, animirana serija
 07:05 Moji džepni ljubimci, animirana serija
 07:20 Virus attack, animirana serija
 07:35 Ne brini za mene, dramska serija
 09:00 Snažne žene, dramska serija
 09:55 Cobra 11, akcijska serija
 11:10 Ekkluziv Tabloid, magazin
 12:05 Villa Maria, dramska serija
 13:15 Pet na pet, kviz
 14:05 Tajne, dramska serija
 15:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
 22:20 Plavuša uzvraća udarac, igrani film
 00:10 RTL Vijesti, informativna emisija
 00:35 As u rukavu, igrani film
 02:30 Astro show, emisija uživo

03:30 RTL Danas, informativna emisija
 04:10 Kraj programa

SRIJEDA
2.4.2014.

06:39 TV kalendar
 06:49 100% poduzetnik
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:15 Kad srce zatrepri ()
 10:00 Vijesti
 10:15 Dva drevna susjeda: Vosges - gruba ljepota
 11:00 Što vas žulja?
 11:45 Jezik za svakoga
 12:00 Dnevnik 1
 12:15 Sport
 12:18 Vrijeme
 12:22 TV kalendar
 12:35 Znaj da te volim, telenovela
 13:20 Reporter
 14:10 Jezik za svakoga
 14:20 Vijesti iz kulture
 14:30 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik
 14:40 Vrijeme
 14:45 Društvena mreža
 16:00 Kralj vinograda
 16:45 TV kalendar (R)
 17:00 Vijesti
 17:10 Vrijeme
 17:11 100% poduzetnik, emisija pod pokroviteljstvom
 17:15 Hrvatska uživo
 18:15 HAK - promet info
 18:20 Eko zona
 18:50 Obiteljska stvar, dramska serija
 19:30 Dnevnik
 20:02 Vrijeme
 20:04 Najava programa
 20:10 Svjedoci vremena: Budimir Lončar, dokumentarni film
 21:00 Paralele
 21:30 Pola ure kulture
 22:00 Tajne svjetskih muzeja, dokumentarna serija
 22:50 Dnevnik 3
 23:13 Vrijeme
 23:15 Vijesti iz kulture
 23:25 Skriveno, francusko-austrijsko-njemačko-talijanski film - ciklus
 Kino Europa
 01:20 Što vas žulja?
 02:05 Društvena mreža
 03:20 Paralele
 03:50 Pola ure kulture
 04:20 Eko zona
 04:50 Hrvatska uživo

05:50 Ljubav u zaleđu, TV serija

05:23 Alisa, slušaj svoje srce
 06:05 Alisa, slušaj svoje srce
 06:50 TV vrtić: Fotografija
 07:00 Krčić prikazuje: Svinja, Uši, Kišna glista
 07:05 Novčanica, drama za djecu
 07:20 Ezopovo kazalište, crtana serija
 07:30 Veliki i mali, crtana serija
 07:50 Batman (2), crtana serija
 08:15 Obična klinka, serija za djecu
 08:37 Vremeplovci, serija za djecu
 09:00 Školski sat
 09:30 EBU dokumentarci - Izazovi
 09:45 Svaki dan dobar dan: Vile i vilenjaci, moji su junaci
 10:25 Dr. Oz (4), talk show
 11:05 Sasvim posebni domovi (1), dokumentarna serija
 11:30 Ideje za uređenje prostora, dokumentarna serija
 11:55 Hotel dvorac Orth (8), serija
 12:40 Svijet čokolade, dokumentarna serija
 13:05 Glazba, glazba...
 13:20 Pod zvijezdama, američko-kanadski film 86'
 14:45 Edgemont (2), serija za mlade
 15:10 Doktor Who (6), serija za mlade
 15:55 Kuhajmo zajedno
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Školski sat
 17:00 EBU dokumentarci - Izazovi
 17:15 Generacija Y
 17:40 Ideje za uređenje prostora
 18:10 Svaki dan dobar dan
 18:50 Dr. Oz (4), talk show
 19:30 TV vrtić: Fotografija
 19:40 Novčanica, drama za djecu
 20:35 Nogomet, LP - prijenos utakmice
 23:20 Spirala zločina
 00:10 Seks i grad
 00:40 Noćni glazbeni program - spotovi
 03:40 Noćni glazbeni program - emisija

06:05 In magazin

06:40 Suze Bospora, serija
 07:25 Lalaloopsy, crtana serija
 07:50 Pčelica Maja, crtana serija
 08:00 TV izlog
 08:15 Bolji život, serija
 09:05 TV izlog
 09:20 Dila, serija
 10:30 Bumerang TV, serija
 11:20 Zauvijek susjedi, serija
 11:50 IN magazin vikend
 12:40 Bolji život, serija
 13:30 Navy CIS, serija
 15:25 Zora dubrovačka, serija
 16:25 Zauvijek susjedi, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 In magazin
 18:10 Suze Bospora, serija
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Zora dubrovačka, serija
 21:05 Dila, serija
 22:10 Milost, serija
 23:30 Večernje vijesti
 23:50 Poriv, igrani film
 01:40 Put u Seattle, igrani film
 03:25 Nikita, serija
 04:20 Sutkinja Maria Lopez, serija
 04:45 Dnevnik Nove TV
 05:35 Kraj programa

05:55 RTL Danas, informativna emisija
 06:40 Aladdin, animirana serija
 07:05 Moji džepni ljubimci, animirana serija
 07:20 Virus attack, animirana serija
 07:35 Ne brini za mene, dramska serija
 09:00 Snažne žene, dramska serija
 09:55 Cobra 11, akcijska serija
 11:10 Ekkluziv Tabloid, magazin
 12:05 Villa Maria, dramska serija
 13:15 Pet na pet, kviz
 14:05 Tajne, dramska serija
 15:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
 16:30 RTL Vijesti, informativna emisija
 16:45 Cobra 11, akcijska serija
 17:35 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18:30 RTL Danas, informativna emisija
 19:10 RTL Vrijeme, informativna emisija
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Tajne, dramska serija
 21:10 Tri, dva, jedan - kuhaj!, kulinarski show
 22:20 Kost, kriminalistička serija
 23:15 Kost, kriminalistička serija
 00:10 RTL Vijesti,

informativna emisija
00.40 Plavuša uzvraća udarac,
igrani film, komedija
02.20 Astro show,
emisija uživo
03.20 RTL Danas,
informativna emisija

ČETVRTAK 3.4.2014.

06.39 TV kalendar
06.49 100% poduzetnik
06.55 Dobro jutro, Hrvatska
07.00 Vijesti
07.05 Dobro jutro, Hrvatska
08.00 Vijesti
08.05 Dobro jutro, Hrvatska
09.15 Kad srce zatreperi
10.00 Vijesti
10.10 Vrijeme
10.15 Australija - Život na
rubu, dokumentarna serija
11.05 Što vas žulja?
11.45 Abeceda zdravlja
12.00 Dnevnik 1
12.20 TV kalendar
12.35 Znaj da te volim
13.20 Reporteri
14.10 Abeceda zdravlja
14.20 Vijesti iz kulture
14.30 Vijesti uz hrvatski
znakovni jezik
14.40 Vrijeme
14.45 Društvena mreža
16.00 Kralj vinograda, serija
16.45 TV kalendar
17.00 Vijesti
17.10 Vrijeme
17.11 100% poduzetnik

17.15 Hrvatska uživo
18.15 HAK - promet info
18.20 Turistička klasa
18.50 Obiteljska stvar,
dramska serija
19.25 Najava programa
19.30 Dnevnik
19.58 Sport
20.02 Vrijeme
20.04 Najava programa
20.05 Večer na 8. katu
20.55 Labirint
21.45 Tajne svjetskih muzeja
22.35 Dnevnik 3
22.55 Sport
22.58 Vrijeme
23.00 Vijesti iz kulture
23.10 Drugi format
23.50 Josip Trostman,
dokumentarni film
00.25 Što vas žulja?
01.10 Društvena mreža
02.25 Labirint
03.10 Abeceda zdravlja
03.20 Drugi format
04.00 Turistička klasa
04.30 Hrvatska uživo
05.30 Ljubav u zaleđu

05.23 Alisa, slušaj svoje srce
06.05 Alisa, slušaj svoje srce
06.50 TV vrtić: Medo
07.01 Profesor Baltazar:
Maestro Koko
07.11 Laboratorij na kraju
svemira: Jagode
07.20 Ezopovo kazalište,
crtana serija
07.30 Veliki i mali

07.50 Batman
08.15 Obična klinka, serija
za djecu
08.37 Vremeplovci,
serija za djecu
09.00 Školski sat
09.30 Kokice
09.45 Svaki dan dobar dan:
Beskućnici
10.25 Dr. Oz (4), talk show
11.05 Sasvim posebni domovi
11.30 Ideje za uređenje
prostora
12.00 Hotel dvorac Orth
12.45 Svijet čokolade,
dokumentarna serija
13.10 Woman's Rage,
kanadsko-američki film
14.45 Edgemont (3),
serija za mlade
15.10 Doktor Who (6),
serija za mlade
15.55 Kuhajmo zajedno
16.00 Regionalni dnevnik
16.30 Školski sat
17.00 Kokice
17.15 Navodno
17.45 Ideje za uređenje
prostora, dokumentarna
serija
18.15 Svaki dan dobar dan
18.55 Dr. Oz (4), talk show
19.35 TV vrtić: Medo
19.45 Laboratorij na kraju
svemira: Jagode
19.54 Hot spot
20.05 Sumatranski tigrovi
ljudožderi,
dokumentarni film
21.00 Nogomet, EL - prijenos
utakmice
22.55 Nogomet, EL - emisija
i sažeci

23.25 Spirala zločina (4), serija
00.15 Seks i grad (4),
humoristična serija
00.45 Noćni glazbeni program
- spotovi
04.00 Noćni glazbeni program
- emisija

06.05 In magazin
06.40 Suze Bospora, serija
07.25 Lalaloopsy, crtana serija
07.50 Pčelica Maja,
crtana serija
08.00 TV izlog
08.15 Bolji život, serija
09.05 TV izlog
09.20 Dila, serija
10.30 Bumerang TV,
serija
11.20 Zauvijek susjedi, serija
11.50 IN magazin vikend
12.40 Bolji život, serija
13.30 Navy CIS, serija
15.25 Zora dubrovačka, serija
16.25 Zauvijek susjedi, serija
17.00 Vijesti Nove TV
17.25 In magazin
18.10 Suze Bospora, serija
19.15 Dnevnik Nove TV
20.05 Zora dubrovačka, serija
21.05 Dila, serija
22.10 Provjereno
23.15 Večernje vijesti
23.35 Pljačka, igrani film
01.25 Poriv, igrani film
03.10 Boondocks, serija
03.50 Nikita, serija
04.35 Dnevnik Nove TV
05.25 Kraj programa

05.55 RTL Danas,
informativna emisija
06.40 Aladdin, animirana
serija
07.05 Moji džepni ljubimci,
animirana serija
07.20 Virus attack,
animirana serija
07.35 Ne brini za mene,
dramska serija
09.00 Snažne žene,
dramska serija
09.55 Cobra 11, akcijska serija
11.10 Ekkluziv Tabloid,
magazin
12.05 Villa Maria,
dramska serija
13.15 Pet na pet, kviz
14.05 Tajne, dramska serija
15.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!,
kulinarski show
16.30 RTL Vijesti,
informativna emisija
16.45 Cobra 11, akcijska serija
17.35 Ekkluziv Tabloid,
magazin
18.30 RTL Danas,
19.10 RTL Vrijeme
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Tajne, dramska serija
21.10 Tri, dva, jedan - kuhaj!,
kulinarski show
22.20 Bez traga, dramska
serija
00.10 RTL Vijesti
00.35 Kost
01.25 Kost
02.10 Astro show
03.10 RTL Danas

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.05 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov
prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH
• Kronologija - Dogodilo se na današnji dan •
Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19.00 - 19.30

• Poetski predah • »Popularne melodije« - zabavna
glazba (ponedjeljom) • »Na valovima hrvatske glaz-
bene tradicije« - narodna glazba (utorkom) • »Veliki
majstori glazbe« - ozbiljna glazba (srijedom) • »Rock
vremeplov« (četvrtkom) • »Minute za jazz« (petkom)

19.30 - 20.00

• »Europski magazin« - magazin Radija Deutsche
Welle (ponedjeljom) • »Kulturna povijest« (utorkom)
• »Znanjem do zdravlja« (srijedom) • »Razmišljanje
dopušteno« (četvrtkom) • »Tjedni vodič« (petkom)

20.00 - 20.30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljom) • »Aktualije« (utor-
kom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café«
- magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom)
• »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga
radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i
odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 »Vojvodanski tjedan«
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.00 »Vjerska emisija«, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti,
zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
• 19.30 »Putnici kroz vrijeme« emisija za djecu
Hrvatskoga radija
• 20.00 »Hrvatima izvan domovine« - emisija
Pitomog radija iz Pitomače (RH)
20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

NOGOMET

Poraz Bačke 1901

TEMERIN – Nogometaši najstarijeg kluba u državi poraženi su na gostovanju kod Sloge (2-0) u Temerinu. Nakon 17 kola odigranih u prvenstvu Srpske lige skupina Vojvodina Bačka 1901 zauzima 9. mjesto s 22 osvojena boda. U sljedećem kolu, u nedjelju 30. ožujka, od 15 sati »crveno-bijeli« na svom terenu pokraj Somborske kapije dočekuju momčad Banata iz Zrenjanina.

Bod u gostima u igri bez igre

SOMBOR – U drugom proljetnom kolu nogometaši sončanskog Dinama s uvijek neugodnog gostovanja u Šikari vratili su se s polovicom plijena. Po teškom, vrlo džombastom travnjaku i uz jak vjetar šezdesetak gledatelja vidjelo je loš nogomet, s vrlo malo prilika. Gostujući

navijači živnuli su u 68. minuti, kad je vratar OFK Šikare u svojem kaznenom prostoru oborio Marka Vidakovića, a sudac pokazao na bijelu točku. Siguran realizator bio je Josip Gal. Ovaj zgoditak kao da je probudio igrače obiju ekipa i do kraja utakmice viđen je zanimljiviji nogomet, s više prigoda ispred oba vratara. Jednu od njih iskoristili su domaćini i poravnali rezultat u 74. minuti, a kako zgoditaka više nije bilo, utakmica je završena rezultatom 1–1. Navijači Dunava su u Monoštoru doživjeli neugodno iznenađenje. Terekveš je odnio sva tri boda u Svilojevo i tako na tablici za bod pretekao Monoštorce, koji će imati priliku za popravni već u nedjelju, u šokačkom derbiju u Sonti.

I. A.

SPORTSKA VEČER U HRVATSKOM DOMU U SOMBORU

Druženje »Nazorovih« sportaša

SOMBOR – Sportska sekcija HKUD-a »Vladimir Nazor« organizirala je u četvrtak, 20. ožujka, u Hrvatskom domu sportsku večer, koja se tradicionalno priređuje nakon memorijalnog šahovskog turnira »Profesor Franja Matarić«. »Ovo je 23. memorijalni turnir »Profesor Franja Matarić« i mogu reći da smo zadovoljni odzivom sudionika. Ove godine bilo ih je 24«, kazao je pročelnik sportske sekcije Pavle Matarić. Prvo mjesto s devet poena osvojio je Drago Kurčubić, slijede Ilija Vlaisavljević i Branislav Gutović sa 6,5 osvojenih poena. Najuspješniji šahisti dobili su zahvalnice i prigodne nagrade. Nagrađen je i Josip Dekić, koji je u simultanci na 11 ploča osvojio devet pobjeda.

Sportska večer bila je prigoda i da se podsjeti na stolnotenisače i veslače, koji se i ove godine spremaju na »Maraton lađa« na Neretvi. »Sredstva za lađu su osigurana, tako da će »Salašari somborski« za ovogodišnji maraton imati svoju lađu. Ukoliko bude potrebno, bit će nabavljeno još stolova za stolni tenis i ploča za šah. Društvo čine

ljudi, a ne zgrade i moramo se truditi da osiguramo što bolje uvjete za rad«, kazao je predsjednik HKUD-a »Vladimir Nazor« Mata Matarić. Sportska večer završena je druženjem »Nazorovih« sportaša uz odličan paprikaš majstora Miše Mračine.

Z. V.

PLIVANJE

Uspješan nastup na državnom prvenstvu

ZRENJANIN - Na Prvenstvu Srbije za mlade pionire održanom u nedjelju, 23. ožujka, PK Spartak je predstavljalo 6 plivača i 7 plivačica, koji su u ekipnoj konkurenciji zauzeli drugo mjesto u konkurenciji 43 kluba.

Rezultati: Teodora Der - 1 zlatna (100 kraul) i 1 brončana medalja (50 kraul), Petra Bajusz - srebrna (200 prsno) i 3 brončane (100 i 200 kraul i 100 prsno), Sara Evetović - zlatna (200 leđno) i srebrna (100 leđno), Iva Kujundžić - brončana (100 leđno). Srebrna medalja u štafeti 4x50 kraul (žene) u sastavu: Teodora Der, Petra Bajusz, Sara Evetović i Iva Kujundžić. Brončana medalja u štafeti 4x50 kraul (muškarci) u sastavu: Nemanja Radanović, Filip Lipaić, Veljko Tutić i Jovan Kaloserović.

DOMINIK PEJIĆ, RUKOMETAŠ RK »SONTA«

Veteran ubojite ljevice

Rukometni klub »Sonta« nakon višegodišnje stanke u protekle dvije godine, priprema mušku momčad za ligaško natjecanje. Od rujna će se bijelo-plavi uključiti u prvenstvo Treće lige Srbije, skupina Bačka. Za razliku od budućih utakmica, Sončani u svojim redovima neće imati veterane koji su već zagazili u peto desetljeće života i u kilaži prebacili stotku. Opredijelili su se za rad s mladima, osnova za stvaranje ekipe im je u rukometnoj sekciji OŠ »Ivan Goran Kovačić«. Trener *Željko Apatinac* brusi formu svojih pulena kroz naporne treninge i veliki broj pripremnih utakmica, najčešće protiv za klasu-dvije jačih igrača. Najstariji rukometaš i istinski lider »golobradih« momaka u ekipi je tridesetjednogodišnji *Dominik Pejić*.

VOLI SVE SPORTOVE

Kako sam kaže, od djetinjstva voli sve sportove, ali rukomet je oduvijek plijenio njegovu najveću pozornost. Pomalo se sjeća igara najvećih majstora s prostora SFRJ koncem osamdesetih godina prošloga stoljeća, a jako dobro se sjeća igara Vatrene iz devedesetih i njihovih majstorija. »Bio sam očaran igrama *Smailagića, Čavara, Perkovca* i škvadre na Olimpijadi 1996. godine. Ipak, idol mi je jedan »svemirac«, *Ivano Balić*. Rukomet ozbiljno treniram od 2005. godine, tada je trener bio *Zoran Kmezić*. U našoj tadašnjoj ekipi igrali su iskusni rukometaši i u početku baš i nisam imao veliku minutažu. Sjedio sam na klupi i upijao svaki pokret iskusnih suigrača. Već u prvenstvu 2006./07. bili smo drugi na tablici, s velikim izgledima za plasman u viši rang natjecanja. Nenadano je došlo do pada u igri i velikog osipanja igrača, kasnije i do prestanka rada muške ekipe.

Rijetki od nas bili su uposleni i zbog sve veće materijalne krize morali smo trbuhom za kruhom. Rješenje smo nalazili u odlascima na sezonske poslove u inozemstvo, poglavito u Njemačku, Italiju i Hrvatsku«, priča Pejić.

LIDER NOVE GENERACIJE

Prije dvije godine bivši igrač i povremeni trener *Željko Apatinac* okupio je skupinu vrlo mladih igrača, poniklih u rukometnoj sekciji OŠ »Ivan Goran Kovačić« i započeo s mukotrpim procesom stvaranja nove momčadi. Priključio im se i Dominik Pejić. Svojim radom i zalaganjem na treninzima i prijateljskim utakmicama, a prije svega odnosom prema poprilično mlađim novim suigračima, spontano se nametnuo za lidera ekipe. »Znam kako ti dečki gledaju u mene, nikada ne zaboravljam da sam i ja bio mlad igrač. Bodrim ih u igri, razumljiva mi je svaka njihova pogreška. Znam i kako ima dosta nesklada između njihovih želja i mogućnosti, takva je mladost. Skupa s trenerom Apatincem nastojim ih pripremiti na sva iskušenja koja ih očekuju u natjecateljskim utakmicama. Igram na desnoj strani, po potrebi na krilnoj ili bekovskoj poziciji, zabijam i dosta zgoditaka. Ne plašim se niti jednoga zaduženja u obrani, jer u igri ne štedim ni sebe ni protivnika. Bogu hvala, nisam sklon ozljedama, s te strane nikada nisam imao problema. Mlade suigrače uvijek bodrim, nemam običaj prigovarati im zbog pogrešaka. Često im govorim kako ne smiju visoko poletjeti, jer su padovi bolni, a osobito da nikako ne smiju propuštati treninge, jer nespremni igrači prave najviše kikseva, a vrlo su skloni i ozljedama«, kaže Dominik.

Trener RK »Sonta« *Željko Apatinac*, o Pejiću: »Dominik je igrač kojeg bi svaki trener želio u svojoj ekipi. Kapetan s bogatim iskustvom i velikim autoritetom kod svojih mladih suigrača, pravi je lider u igri i najbitnija je spona između mene i ekipe. Tih i pristojan mladić, na parketu jednostavno eksplodira, ali sve svoje kvalitete uvijek podredi potrebama ekipe. Treninge ne propušta, pa je tjelesno uvijek potpuno spreman i za najveće napore. Osobito cijenim njegovu snažnu igru i veliko zalaganje, kako na treninzima tako i na utakmicama. Odlično se snalazi na svim pozicijama u ekipi, postiže puno zgoditaka, ali je i najjači stup naše obrane.«

ŽELJE VEZANE UZ POSAO I RUKOMET

Dominik je završio srednjoškolsku izobrazbu za zvanje elektroinstalatera, nažalost bez perspektive skorog uposlenja u struci, kako navodi. »U prethodnim godinama odlazio sam u inozemstvo na sezonske poslove, od nečega se mora živjeti. Ne mogu u ovim godinama biti na teretu roditeljima. Otići ću i ovoga

proljeća, iako bih najviše želio naći stalno uposlenje u struci za koju sam se i školovao. Nažalost, svjestan sam kako sam pripadnik generacija koje o redovitom uposlenju u ovoj državi mogu samo maštati. Druga velika želja mi je u svojem RK »Sonta« igrati još dugo punom snagom, bar dok ovi mladići oko mene ne očvrstnu«, rekao je Pejić.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Opet Dinamo

Pobjedom u najvećem hrvatskom nogometnom derbiju Dinamo je praktično nadomak i matematičke potvrde osvajanja novoga naslova prvaka Hrvatske. Golovima Čopa i Halilovića modri su nadigrali Hajduka na njegovom Poljudu i pobjegli na 13 bodova prednosti u odnosu na bile, odnosno 11 bodova ispred riječkih bijelih. I opet će biti stari-novi prvaci Hrvatske. I tako to od 2006. godine pa sve do danas.

Pitanje prvaka je riješeno, ali mnogo će zanimljivija biti borba Hajduka i Rijeke za mjesto viceprvaka. Do prije samo nekoliko

kola činilo se kako su Splićani zacementirali drugu poziciju na tablici (imali su 5 bodova više od Rijeke), ali samo 2 osvojena boda u posljednja 3 susreta (neodlučeno protiv Pule i Osijeka, poraz protiv Dinama) nasuprot svih 9 od strane Riječana stubom su promijenili situaciju na prvenstvenoj tablici 1. HNL. Sada momčad s Kantride ima 2 boda više plus domaćinstvo u susretu protiv izravnog konkurenta iduće nedjelje (6. travnja). Momcima Igora Tudora bit će vrlo teško, jer se iz kola u kolo prema kraju ligaškog natjecanja sve više ocrtava kratka klupa bilih i nemogućnost praćenja zahtjevnog ritma pobjeđivanja u svakoj utakmici. S druge strane, nakon nekoliko kikseva na početku proljetnog dijela izabranici Matjaža Keka ušli su u pobjednički ritam i sve su bolji i uigraniji.

Na drugom kraju tablice, poslije dugo vremena Hrvatski dragovoljac više nije fenjeraš nego je neslavni naslov, pobjedom u nedjeljnom međusobnom duelu, prepustio Osijeku. Domaćim porazom protiv zahuktale Rijeke u opasnoj zoni se našao i Slaven, pa su sada samo 2 boda koja ih dijele od opasne zone.

Nastavak natjecanja u najkvalitetnijem razredu hrvatskog klupskog nogometa proteći će u neizvjesnoj borbi za drugu poziciju, ali i za mjesto koje će biti iznad crte koja označava ostatak u društvu najboljih.

D. P.

NOGOMET

Hajduk poražen u derbiju

Pobjedom na Poljudu (2:0) Dinamo je uknjižio važne bodove na putu potvrde šampionskog naslova i definitivno uništio sve snove

Hajduka o nastavku borbe za prvo mjesto.

Ostali rezultati 27. kola: Slaven – Rijeka 0:3, Hrv.dragovoljac – Osijek 2:0, Istra 1961 – Zadar 0:2, Lokomotiva – Split 0:0

Tablica 1. HNL: Dinamo 65, Rijeka 54, Hajduk 52, Split 41, Lokomotiva 40, Istra 1961 36, Zadar 32, Slaven 18, Hrv. dragovoljac, Osijek 16

KOŠARKA

Pobjede Cedevite i Cibone

Dva hrvatska predstavnika uspješno su odigrali svoje susrete 25. kola Regionalne košarkaške lige. Cedevita je bila bolja od Igokee (74:60), dok je Cibona slavila u gostima kod Širokog (84:73) i potvrdila svoju četvrtu poziciju na tablici. Zadrani su novim porazom, ovoga puta od Radničkog (79:74), ostali prikovani za posljednju poziciju.

TENIS

Bez Dodiga na Poljake

Drugi hrvatski reket Ivan Dodig otkazao je sudjelovanje u reprezentaciji Hrvatske u susretu 2. kola Euroafričke skupine Davisova kupa protiv domaćina Poljske. Ozljeda leđa koju vuče već neko vrijeme natjerala ga je na ovu odluku, pa će izbornik Željko Krajan na svom popisu pokraj prvog igrača Marina Čilića imati još Bornu Ćorića, Matu Pavića i Marina Draganju.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće
- Subotica, Karađorđev put 2,
- Telefon (danonoćno):
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na
Internetu: www.funero.co.rs
e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Prodajem noviju kuću iza Dudove šume, trosobnu s dvorištem, dodatnim prostorijama i garažom. Cijena po dogovoru. Tel.: 064 2525946.

Prodajem zemlju 5,62 ha od 2 parcele (cca 10 jutara), Šupljak (ko Palić), 3 km iza stare škole, produžetak senčanske ljetnje ceste, uz kanal. Cijena: 63.000 eura. Tel.: 061 2724822 i 063 1648043.

Izdajem opremljen stan veličine 25 m četvornih sa zasebnim ulazom. Ulica Branka Pešića 41, Zemun. Dogovor na broj telefona 011 3077036 ili 011 2104257.

Odmor u Vrbovskoj, otok Hvar, povoljno. Tel.: 063 7139337.

Prodajem 3 motike placa (2 km udaljen) iza Crvenog sela, blizu somborske ceste (10.000 eura) Tel.: 024 532570.

Prodajem čutke, stol, stolice, razna bunjevačka ruha: sefire, sukna, pregače, kapute s peržijanom, dunju, marame, ponjave, čaršave, muške čačšire, čizme (br. 43) i sl. Tel.: 024 528682.

Prodajem traktorsku prskalicu RAV 440 eura, zob, starinska klupa, dolaf, ormani. Tel.: 024 532570.

Prodajem dvorišni stan 43 m² u Petrovaradinu. Tel.: 060 5450440.

Prodajem štrikači stroj stolni »Empisal«, skoro nov. Tel.: 5742-136 Odžaci.

Povoljno izdajem manje skladište, podrum i tavanski prostor, veliko dvorište pogodno za parkiranje kombija, kamiona i za auto-plac, kod autobusnog kolodvora u subotici. Tel.: 064 9640745.

Prodaje se nov el. štednjak sa ravnom pločom, orahovo stablo, 2 felne s čeličnim prstenovima za kamionsku prikolicu. Tel.: 024 532570.

Naprodaj moderna ekskluzivna prelijeva italijanska vjenčanica, tepih i staze. 024 528682.

Prodajem metalni kavez za gajenje pilića s hranilicama. Tel.: 024 453-5319.

Prodajem klasični kauč sa naslonom u dobrom stanju ručne izrade, tapacirain. Tel.: 024 453-5319.

Izrađujem hrastove čamce, nekoliko tipova, od 3 do 6 metara dužine. Prijevoz po dogovoru. »Novogodišnja akcija« - vesla - bijeli barski jasen. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064 3467056. www.okrugic-camci.co.rs

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Prodaje se garaža u sklopu stambene zgrade na Radijalcu, A. M. Tita 26/b s priključkom na grejanje, vodu i struju. Tel.: 069 2887213.

Prodajem zob, deblo oraha i kruške, muške čačšire i kožne čizme, rojtoš i plišanu marame, stol na razvlačenje sa stolicama. Tel.: 024 532-570.

Tečajevi italijanskog jezika, početne i napredne grupe. Naučite jezik ljepote i elegancije. Tel.: 065 2597700.

Prodajem motokultivator IMT-506 Tel.: 065 4033077.

Prodajem 4 sobnu kuću na tihom i mirnom mjestu u Velikom Radanovcu, autobus na 400 m. Gradska voda, telefon, plin. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. (cijena 50.000 eura) Tel.: 064 1759512.

Prodajem nov dvoiposoban stan na I. katu 70m². Garaža i podrum, u ulici Bore Stankovića u Subotici. Može zamjena za poljoprivredno zemljište. Stan je sreden. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću novu katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalnim priključcima i CG u centru Sombora. Tel.: 025 5449 220 ili 064 2808432.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi« VAŽI DO 4.4.2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga »CROART« prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC »Bunjevačko kolo«, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8-14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamužić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić (zsaric@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
(dbpalkovic@hrvatskarijec.rs)
Slavica Mamužić (novinarka) (smamuzic@hrvatskarijec.rs)
Dražen Prčić (sport i zabava) (dprcic@hrvatskarijec.rs)
Željka Vukov (društvo) (zvukov@hrvatskarijec.rs)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

ČESTITAMO: ROĐENJE KĆERI VALENTINE

Ljubav živi na selu

Ljubav Verice i Marina Ivkovića Ivandekića okrunjena je proteklog mjeseca rođenjem djeteta. Mladi se par vjenčao prošle godine, a ovog ih je proljeća već troje. Verica (27) Ivković Ivandekić, rođena Kujundžić, vijećnica je Hrvatskog nacionalnog vijeća i aktivistica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, a izabranik njenog srca Marin (30) je poljodjelac.

kum ovog lijepog imena, saznajemo kako je to otac Marin. Dakle, skoro da se poklapaju imendan i rođendan male *Valentine*. Kako saznajemo, Marin je dostojno proslavio rođenje kćerke, a njegov posao u poljoprivredi mu na sreću omogućuje da ipak koliko-toliko fleksibilno skrbi za svoja dva ženska čeljadeta.

Tročlana obitelj živi u Đurđinu, a naša vijećnica i njena obitelj doka-

Njihova je kćer rođena 20. veljače u subotičkoj bolnici. Malo je poranila u odnosu na očekivani datum porođaja koji je bio prognozirani za dva tjedna kasnije. No, sve je proteklo u redu, porodila se dakle bez indukcije i komplikacija. Mlada majka o porodu i bolnici kaže:

»Pohvaljujem sve babice subotičke bolnice, a posebice *Lenku Madžarević*, koja je bila uz mene od početka. Doktor je profesionalno obavio svoj dio posla, zašao je ranu, no veći dio posla je odradila babica, kojoj dugujem zahvalnost«, otkriva Verica za čitatelje našeg tjednika.

Potpora obitelji nije izostala:

»Kada sam došla kući, prva dva tjedna su obje bake bile 'dežurne' na smjenu, pomagale su u svemu potrebnom, radile su sve i poduprle nas«, dodaje mlada majka.

Na naše uobičajeno pitanje tko je

zuju ne samo kako ljubav živi na selu već i da postoje mladi ljudi koji se bore za svoju budućnost od zemlje i na zemlji.

Međutim, naš poziv baš nije stigao u najboljem trenutku, jer je Vericu i Valentinu zatekao tijekom ponovnog boravka u bolnici gdje su dospjele jer se beba osula. Osip je izazvan alergijom, a Verica za to krivi neki sastojak prehrane na koji je mala beba netolerantna.

»Zbog ove situacije mala će Valentina morati uzimati dohranu. No, nadamo se kako će se sve brzo srediti. Sinoć smo primljene i čekamo terapiju«, dodaje Verica.

Naše se uredništvo pridružuje čestitarima, u nadi da će do izlaska ovog teksta taj problem izbledjeti u sjećanju ove sretne obitelji.

Nikola Perušić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Biće »videka«

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi moja, jevo ja baš krenijo se probiciglovat malo kroz bečar atar, pa naišo na nike grude otac ji njev kugod da su od kamena, mal se nisam krnijo s bicigle. Sam na se sam bijo bisan, još ću satrt biciglu, al tako mi

i triba kad gledim svudan, a ne di triba. Baš sam vidijo na nebu tri čopora golubova kako letidu, a ko da će se sjedinit. To je zbog vitra, sićam se ja kad sam se pravo golupčarijo, nije to ko ovi političari što priletidu u drugo jato čim je na vlasti, da se ne izgubi futelja, a za svit ji baš briga. Kadgod smo mi nakupili golubova u džak i ondak na čijoj ledini opravimo »podbacivanje« svako svoje golubove pušti zajedno pa ondak koji više navaća od tuđi. Bilo je to kadgod i čupavo, nismo tili vratit goluba jedni drugim, a znali smo se još ko dica i pošopat za goluba ako nam je bijo zdravo lip i imo fajin »čikova«, jal bijo ćulav, jal začeshljan – ta kažem vam, kugod na izborima, samo mislim da je i to bilo poštenije neg ovi izbori. Golubove je sjedinijo vitar, natirala ji sila da se ščoporaje, a ovi se sad čoporaje iz koristi jal iz kakog bisa, sve vičedu jedan na drugog »ti si kriv«, a iz prikrajka glede da se dočepaje mekanijeg stoca. Jevo baš sam sustrijo mog rođaka Josu, ide vamo iz Ivković šora i vidim da štogod divani sam sa sobom, velim mu: »Rođo, di si ti tako krenijo, a ko te najidijo?« »Ta di sam... Bijo sam vidit žito, ne misliš da ću ostat kod kuće slušat radio. Av ta žito je grozno, počelo se mišavit, a nemam otrove da ga polijem od bauljara, a i ovaj odozgor drima pa nikako da nam malo pošalje kiše, onda bi se spasilo. Samo kad smo mi platili onima u futeljama odvodnjavanje, a što nemade kiše ni vode i što ćemo postat bedujini to pak«, kaže mi Josu. »Ta nemoj se idit moj rođo, nije to tako još rđavo, a kad se opravi ova nova vlast biće to bolje«, tišim ga ja. On stao s biciglom pa se zagledo u me: »Jal rođo moj, jel ti imadeš kake nevolje u zadnje vrime s glavom, jal si s druge strane pofalijo pa još i sad viruješ, av pa to je sve ista uncutarija Braniša moj, oni to vako radidu, ovi na vlasti drpaje rabadžije i seljake, a ovi što nisu samo odmaradu mozak od tog pa se onda sitidu čega novog s čim će nas još više očistit od novaca, a onda kažu 'ajmo na vokšovanje, sad ćemo mi, ti to moj rođo još nisi ukonto? Ta sama ti rič kaže – vlast je 'pozicija' znači sad 'vaća', a ovi drugi 'opozicija', znači da odmaradu mozgove i čekadu na red.« Gledim ja u ovog mojeg Josu, pa se mislim da on nije taki glupav ko što izgleda, kako je samo to skonto. »A narod?« Pitam ga, a on će već bisno: »Kaki narod šta narod? Narod siroma ko golubovi, samo prileće iz čopora u čopor, a pokadgod mu bace malo mrvu«, kaže mi Josu. Ovog prolića ću opravit koter pa ću se počet golupčarit, možda i ja naučim kako se triba tako lako priopravit na drugo.

Ajd zbogom čeljadi moja.

Što je na paklije, ne mora bit i pod paklijom

Sve se vi dana nikako izokrenilo. Ma ne samo vi dana. I miseci i godina. Bać Iva, naki prostodušan, sve je manje toga mogo razumit. Više put se jako zaštodira, pa samo teško izdanjiva. Koliko se samo put siti staroga mudrike, njegovoga pokojnoga dade. Ope mu ništa došo u pamet. Bože, misli se, jel bi on sve vo mogo i razumit i rastolmačit mi, jel bi se u tomu belaju i on pogubijo, ko magariac u magle. Sijo odjutros u prisunje, uzo novine od njegovi i ništa traži, traži, al kanda ne može najt.

Piše: Ivan Andrašić

Taksa i mačak mu se motu oko noga, ko da bi mu tili kakogod pomoć. Odjedamput mu oči sinile, našo je što je tražijo. Ope je, ni sam ne zna po koji put, pročito kako su se prvač na mikake konferencije dovatili naj iz jedne i naj iz druge varoši. Potli još po njima ispalo da naj što je to trukovo ni dobro razumijo, pa ni ni natrukovo kako triba. A eto, sad se pokazalo... bać Iva se malo naškobijo, nako sam za se. Uto naišo i kum Tuna. »Au, kume, jesi sinoć vidijo šta je novo ko naši? Ja tude ništa ne razumim, pa sam došo vidit jel mi ti to možeš kakogod rastolmačit«, pita se i sidne nuz bać Ivu. »E, kume, ja ti ne znam ni šta je novo ko naši, a ne ko vaši, nit ti imadem šta tolmačit. Eto, poizbirali ste se najlipše što ste mogli, sa škatulja ste lipo fasovali i brzo zaboravili šta ste divanili prija izbiranja. Ko i uvik, u tvoju kuću došlo šes nadnica, a kumu šipak. I šta ti ja tu znamem tolmačit, ka ste vi najpametniji? A i da znamem, zašto bi ti tolmačijo, pa da oma otideš kod tvoji i izdeklemuješ jim sve što si čo?« odvratu mu bać Iva i nalje fićok dudovače. »Ta ne mislim ja note u čije sam partije, dobro ti znadeš čiji sam ja u srcu. U vu partiju sam se moro učljanit i to ne samo ja, neg sam ubiližijo i mlade. Da nisam, mogo bi lagano i isfrknit š posla. A vako su mi u službu primili još i obadva diteta i obadve snaje. I šta nam fali, državne jasje su državne jasje, jel bila rodna godina, jel ne bila, u njima diteljine uvik mora bit. A ako sam se kod nji ubiližijo, nisam naše napuščo, zanavik su mi u srcu. Znadeš kako stari kažu, što je na paklije, ne mora bit i pod paklijom. Zoto mene i boli duša brog voga što sam juče čo na televizije. Kažu da su se vi dva što su iz naše partije izbirniti u pokrajinu, od prikuće rastali. Jedan osto pod nima pod kojima je izbirniti, a drugi ošo pod ne što ji vodi naj što je u vrime ka su izbirniti, vodijo ne pod kojima su izbirniti. Ko sad tu i šta može razumit? Vamo obadva u jedne partije, a tamo jedan protiv drugoga«, pita se kum Tuna i ozbiljno se zagleda u drugu nedilju. »Ta idi, kume, neka bit ko malo dite. Imadu i oni paklije, ne samo ti, a svako se za svoje jasje bori kako znade, pa se više ničemu ne triba ni čudit«, veli bać Iva, izdune bukaricu, jako izdane, pa se i on zagleda u drugu nedilju.

MISLI POZNATIH

- **Cervantes:** Ti si kralj uz svoje ognjište isto toliko koliko i svaki kralj uz svoj tron.
- **Markes:** Nije točno da ljudi odustaju od svojih snova zato što stare, nego stare zato što odustaju od svojih snova.
- **Gracian:** Ako nestane ovisnosti zasnovane na nadi, tada obično ponestaje i poštovanja.

KVIZ

Juraj Dobrila

Koje je godine i gdje rođen Juraj Dobrila, biskup i preporoditelj istarskih Hrvata?
Gdje se školoovao?
Kada se zareadio i gdje je prvo službovao?
S kojim znamenitim hrvatskim biskupom je bio veliki prijatelj?
Koji je veliki doprinos biskupa Dobrile za hrvatsku populaciju u Istri?
Gdje je politički djelovao u interesu Hrvata?
U čemu se ogledala njegova intelektualna borba?
Gdje je i kada umro biskup Juraj Dobrila?

Roden je 16. travnja 1812. godine u Velom Ježenju.
Tinjanu, Pazinu, Gorziju, Karlovcu i Beču.
Zaredio se 1837. godine i službovao u Munama i Hrušćima.
S Josipom Jurajem Strossmayerom.
Financirao školovanje na hrvatskom jeziku, tiskao molitvenik na hrvatskom...
U Bečkom parlamentu i Istarskom saboru.
Borio se protiv talijanizacije Istre.
Umrlo je 13. siječnja 1882. godine u Trstu.

克罗地亚语言

**Hrvatska riječ
na kineskom!**

VICEVI

Ide mali Perica ulicom sa svojim prijateljem, kad ugledaše kako dvoje tek vjenčanih izlaze iz crkve. Perica će:
- Vidi sad panike!
Prilazi mladoženji, uhvati ga za ruku i kaže:
- Zdravo tata!

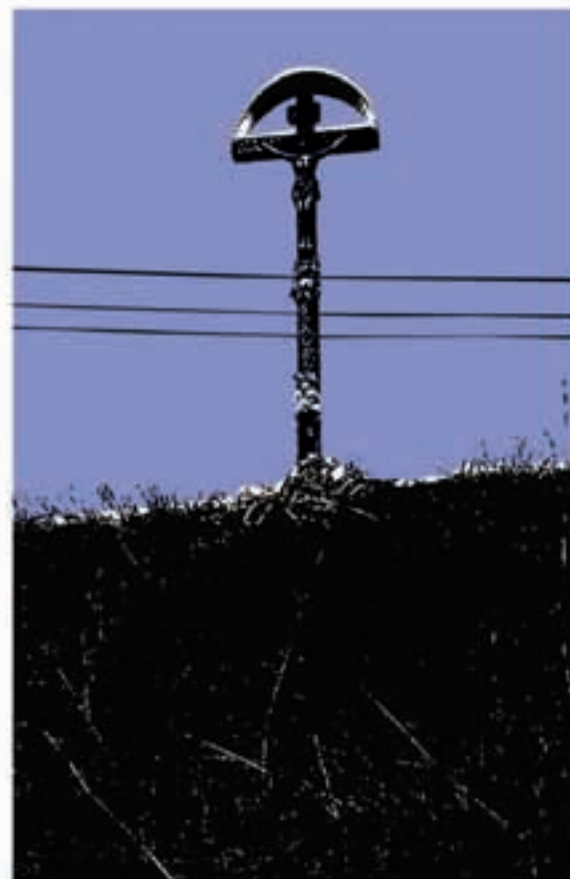
Vrati se Perica iz škole i tata ga upita:
- Perice, jesi li popravio onu jedinicu iz matematike?
- Nisam, tata, upisana je kemijskom olovkom.

BUNJEVAČKI PUT KRIŽA

S novim križom dočekaćmo
ovogodišnji Uskrs!

Kupujući grafiku s motivom križa krajputaša,
pomažete njihovu obnovu!

Okupljajući se oko projekta „Bunjevački Put križa“ čuvamo
svoju vjersku popudbinu i obogaćujemo vjersku praksu!

Grafika kao sredstvo likovnoga izraza razvila se nakon Gutenbergova otkrića tiskarskog stroja. U osnovi je umnožavanje crteža putem matrice. Često je rabljena u povijesti sakralne umjetnosti u svijetu (npr. Rembrandt van Rijn, Albrecht Dürer), a kod nas je posve raritetno zastupljena.

Grafika s motivom križeva krajputaša djelo je **Darka Vukovića**, profesora na Akademiji umjetnosti u Novome Sadu. Riječ je o 7 motiva, koji će biti izrađeni po 90 primjeraka, a svaki će biti otisnut u nekoliko boja. Na taj način željeli smo osvježiti i obogatiti ponudu umjetnina na vjersku tematiku.

Od toga će organizatori pokriti najosnovnije materijalne troškove, a ostatak novca bit će utrošen za obnovu križeva. Naravno, pojedinci, ali i poduzeća, mogu uplatiti i više...

**OBOGATITE VLASTITU KOLEKCIJU UMJETNINA!
PODRŽITE TAKO OBNOVU DIJELA NAŠE BOGATE
VJERSKE BAŠTINE!**

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Uspjeh čine ljudi

Naša polisa...Vaša sigurnost

Tel: +381 (0) 24 555-867 • www.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

NAGRADNA IGRA HRVATSKE RIJEČI

Poštovano čitateljstvo,

dan danas objavljujemo peti nagradni kupon naše i vaše nagradne igre.

Pravila su vrlo jednostavna, potrebno je sakupiti šest kupona (pod brojevima od 1-6), koji će biti objavljivani u tjedniku Hrvatska riječ i sve skupa ih poslati na adresu naše redakcije: Trg Cara Jovana Nenada 15/II.

Svaki sudionik nagradne igre može poslati neograničeni broj kuverti pod uvjetom da se u svakoj nalazi šest nagradnih kupona (1-6) ili ih donijeti osobno u našu redakciju.

Nagradna igra traje do ponedjeljka 14. travnja, kada je i zadnji dan za prijem nagradnih kupona.

Javno izvlačenje nagrada bit će upriličeno u prostorijama Hrvatske riječi u utorak 15. travnja u 11 sati, a popis sretnih dobitnika bit će objavljen u broju 575 koji izlazi 18. travnja.

NAGRADE

- ▶ TELEVIZOR
  - ▶ BIKIKL DIAMOND (Venera bike)
  - ▶ OGLEDALO ZA KUPAONU (Bane doo, Starine Novaka 57)
  - ▶ 2x2 NEDJELJNA RUČKA U MALOJ GOSTIONI NA PALIĆU
  - ▶ ŽENSKA TAŠNA (Banjo shoes, Matka Vuković 3)
  - ▶ ŽENSKA BLUZA (Boutique Mademoiselle, Petra Drapšina 4)
  - ▶ COLON CLEANSE (Prirodni izbor Wellness – SR, doo Subotica 024 456 83 57)
  - ▶ VAUČER OD 7.000 DINARA ZA POLAGANJE VOZAČKOG ISPITA B KATEGORIJE (Auto škola Royal, Matije Gupca 56)
  - ▶ 3 x TOALETNA VODA (Signal +, Rudić ulica 6)
  - ▶ SERVIS ZA KAVU (Futura, Rudić ulica 2A)
  - ▶ GRUDNJAKI ČARAPE (Primera, prizemlje Robne kuće Centar)
  - ▶ VOĆNI PAKET (Fruit bar, Vladimira Nazora 3)
  - ▶ 2 KUNIĆA (Farma kunića Ane Karan)
  - ▶ DAR IZNENAĐENJA (STR Ibi, Trg Cara J. Nenada 9)
  - ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA CROARTA
  - ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA VLADIMIR NAZOR (Stanišić)
  - ▶ UMJETNIČKA SLIKA IZ FUNDUSA HRVATSKOG KULTURNOG CENTRA BUNJEVAČKO KOLO (Subotica)
  - ▶ -OPTIČKO PODEŠAVANJE TRAPA – OPTIKA
  - ▶ -MONTAŽA, DEMONTAŽA I BALANS 4 PNEUMATIKA
  - ▶ -KONTROLA I DOPUNA KLIMA UREĐAJA (Auto kuća Vidaković, Starine Novaka 53, 024 566 226)
  - ▶ STUDIJSKO FOTOGRAFIRANJE (Zoom photo, Dušana Petrovića 4, 024 553 978)
  - ▶ USKRŠNJI DAR IZNENAĐENJA (Stil B, Štrosmajerova 18)
  - ▶ 25 X TIMER ZA KUHANJE (Promostar, Somborski put 18)
- ...U pripremi su još i druge nagrade čija je realizacija u tijeku i o kojima ćemo vas obavještavati tijekom trajanja nagradne igre...

